
n
p
c
m
Giannalisa Feltrinelli

BEROSVS BABILONICVS DE HIS
Quæ præcesserũt inun dationẽ terrarũ.

Item.

Myrsilus de origine Turrhenorum.
Cato in fragmentis.
Archilocus in Epitheto de temporibus.
Metasthenes de iudicio temporũ.
Philo in breuiario temporum.
Xenophon de equiuocis temporũ.
Sempronius de diuisione Italiæ
Q.Fab.Pictor de aureo sæculo & origine
vrbis Rhomæ.
Fragmentũ Itinerarij Antonini Pij.
Altercatio Adriani Augusti & Epicteti.
Cornelij Taciti de origine & situ Germanorum opusculum.
C.C.de situ & moribus Germanorũ.

PHILIBERTVM Babonēm virū honestissi. Godofre dus Torinus Bituricus salute plurima iubet impartitū.

a Nno pterito: quo tempore Pij pontificis Maximi: Cosmographiam imprimendā curaui: Berosum Babilonicum in antiquitatib9 regnorū bellissime recognoscere: & impssoribus non immature dare. venerat in mentem: at nescio quo animo meo se tunc agente: in aliud tēpus opera dedita: rem ppemodū diuinam facturus: differri decreui. distulissem quidem & in longissimū: atq3 vt puerbio memoratur. Ad Kalendas græcas: nisi vt ita dicam: Berosus ipse: et qd nō parui apud me est: eritq3 semp: amicorū pluscali: quotidie ad aurem meā cum pcibus quodāmodo simul instantes: Myrsilum de origine Turrhenorū: Catonem in fragmentis: Archilocum: Metasthenem: Philonem. Xenophontem de equiuocis: Semproniū: Fabium Pictorem: & Antoninum Pium: in fragmento Itinerarij cōprimendos efflagitanter desiderassent. Auarissimū est genus hominū: quod si librum (librū dico inuentorarū) trium: aut quattuor versiculorū habeat (more formicarū Indiæ: necnō Griforū: qui aurum penitus egestū cum summa pernicie attingentiū custodire feruntur) cōtinuo abstractū seruat: cathenis & cōpedibus captiuū & misellū prorsus incarcerat. Tale genus potius cum huiusmodi & formicis & grifis: quod & alij grifib9 declinant: curiosam & auaram illam singularis alicuius sibi cupiditatem exercere: quā cum hoībus inhumanitatē: quod & melius forte dixerim immanitatē habere deberet. Non solum nobis nati sumus: debemur & amicis: debemur & patriæ. Igitur ne ardentis lucernę clarissimū lumen opprimere velle videar: sub noīe tuo Philiberte Ciuiū Bituricorū ornatissime gratuisculū reip. factum opinor daturus: Berosianā antiqtatem cū alijs autoribus noīatim pscriptis: in apertum & studium oībus cō nune: iam libentius emitto. Vale.

Parhisijs apd collegiū Plesseiacū. vi. Noñ. Maias. M. ccccc x

INDEX

iij

Finis.

BEROSVS DE HIS QVE PRAECESSERVNT INVNDATIONEM TERRARVM

ANTEA quã cladem famosam qua vniuersus perijt orbis: multa preterierũt sæcula que a nostris Chaldeis fideliter fuerunt seruata. Scribũt illis tẽpibus circa Lybanũ fuisse. Enos vrbem maximã gygantũ qui vniuerso orbi dominabant̃ ab occasu solis ad ortum. Hij vastitate corpis ac robore confisi: inuentis ãrmis omẽs opprimebant: libidiniq; inseruientes: inuenerũt papiliones & instrumẽta musica & omẽs delicias. Mãducabãt hoĩes & procurabãt aborsus: in eduliũq; pparabant & cõmiscebant̃ matribus: filiabus: sororibus: masculis: & brutis: & nihil erat sceleris q non admitterent cõtẽptores religionis & deorum.

Tum multi pdicabant & vaticinabant̃: & lapidibus excidebant de ea quę ventura erat orbis perditione: sed eñ illi assueti corridebãt oĩa cœlestiũ. Illos pro ira atq; vltione perurgente pro impietate atq; sceleribus.

Vnus inter gygantes erat qui deorũ venerãtior & prudentior cũctis reliquus ex probis erat in Siria. Huic nomen erat Noa: cũ tribꝰ filijs Samo: Iapeto: Cem: & vxoribꝰs Tytea magna: Pandora: Noela: & Noegla. Is timens quã ex astris futurã pspectabat cladẽ anno. lxxviij. ante inundantionẽ naui instar archę coopertã fabricare cœpit ãno. lxxviij. ab inchoata naui ex improuiso exũdauit oceanus: & oĩa maria mediterranea: fluminaq; ac fontes ab imo ebulientes inundauerũt supra oẽs mõtes accedentibꝰ atq; impetuosissimis hymbribꝰ multis diebus corruentibꝰ. Ita oẽ humanũ genus aquis suffocatũ: excepto Noa cũ familia sua quæ naui excepta est. Nã eleuata ab aquis in Gordiei mõtis vertice quieuit: cuius adhuc dicit̃ aliqua pars esse: & homines & illa bitumen tollere quo maxime vtuntur ad expiationem.

enos vrbs gygãtes.
Papiliones a qbꝰ inuenti.
Noa.
Samus.
Iapetus
Chem.
Tytea.
Pandora
Noela et Noegla.
Archa Noe.
Diluuiũ magnũ.
Gordie?
Regnum in Asia Babiloni cũ in Africa.

Ab hoc igit anno salutis humanę ab ągs primordio sumpto nostri maiores in numeros scripserũt. Nos vero tediosũ illorũ sermonẽ abbreuiaturi referemus origines & tempa & reges eorũ dũtaxat regnorũ quę nũc magna habent. In Asia qdem nostrum omniũ celsissimũ Babilonicũ: in Affrica Aegyptiũ & Lybicũ quę vnde primo fuerũt: & sub vno narrabimus. Postremo in Europa qttuor nostri enumerãt Celtiberum Celte: Kytim quid illę gentes Italicũ appellãt Tuysconum qd a Rheno fluuio per Sarmatas in Pontum finit. Addunt quidam etiam quintum dictum Ionicum.

LIBER SECVNDVS: IN QVO DEPRIMIS ducibus: & eorũ post Diluuiũ Genealogia.

Siccato ab aquis orbe. viij. erant tm̃ homines Noa Chaos & semẽ mũdi. Tytea. Aretia. ogygisa. Saga.

n Ecesse est ig̃ nos ex p̃missis cõfiteri quid & Caldei ac Scythe scribũt sicato ab aquis orbe non fuisse nisi dictos octo hoĩes in Armenia: Saga: & ab his om̃e hoĩm genus in terris seminatũ: atq3 ob id Scythas recte dicere & appellare Noã oĩm deorũ maiorũ & minorũ patrem & humanę gentis auctorẽ: & chaos: & semen mũdi Tyteã vero Aretiã .i. terrã in quã semẽ Chaos posuit: & ex qua tanq3 ex terra cũcti prodierũt. Prēter vero tres primores filios Noa post diluuiũ gygantes plerosq3 filios genuit. Quare ad abreuiandũ plurimũ cõferet si oĩm posteritates figurabimus ab ip̃o Noa sũpto exordio: deinde sigillatim a cæteris. Primũ itaq3 dixerũt Ogygisan Sagã .i. illustrem sacrorũ pontificem Noã Dysir.

PRIMA Figura Noe quæ & Iani patris.

n Oa cognomĩe Ianus Ogyges ante diluuiũ ge. Sem: Cham: & Iaphet. Post diluuiũ vero oẽs isti huic arbori annexi sunt ab eo geniti. primo ex Tytea. xvij. Tytanes. Ex Araxa prisca regina et Pãdora iuniore: Macrus: Iapetus iunior: Prometheus Priscus: Tuyscon gygas; Crana: Cranus: Granaus: Thetis: Oceanus: Typheus.

Araxa prisca ge. Scythã priscũ: a quo Napus & Prutus: Tuyscõ germanorũ & Sarmatũ pater: Mãnus: Inghaenõ Isteuon: Herminon: Marsus: Gabriuius: Suenus: Vandalus

Teutanes: Hercules: Hunus.

Secunda arbor Genealogiarũ Sami.

Samus qui ponitur primus filius Noa genuit hos q̃nq;. Arameus: Arpaxeus: Lugdus: Assyrius: Helameus.

Posteritas Aramei.

Arameus filius Sami genuit hos quinq; duces. Getul: Alam: Vl: siue Vol: Mesa: Auson.

Posteritas Arpaxei.

Arpaxeus filius p̃mogenitus Sami ge. Salem. Sala ge. Heber: Heber genuit Iectan siue Ister: & sic deinceps. Ister Dalmadan: Sarmates: Saledus: Iader: Adulas: Azalus: Diclas: Obalus: Albanaes: Saus: Epirus: Obulas: Thyobum.

Posteritas Mesæ filij Aramei.

Mesa filius Aramei ge. q̃nq; hos duces: Getũ: Dacũ: Bẽnomen: Brigũ. Thynũ. Tertia arbor posteritatis Iapeti.

Iapetus qui & Iopetus et Cephus. Atalus ge. hos octo duces ex Andromacha: Comerus: Medus: Magogus: Samotes: Dis: Tab al & Iubal: Moseus: Tyras. Ion gen. Helisan: Tarsum: Dodoneus: Kytin: Italus: Atalaus.

Ab hoc Iopen & Iaph: & prio genitus Comerus Gallus

Comerus primogenitus genuit tres hos duces: Ascaniũ: Rypheũ: Tagum: Orma. Posteritas Itali.

Italus cui nomẽ Kytin: cognomẽ Atalus siue Athlas. geñ. Hyam: Morgetẽ: Siculũ: Rhomã: ex pleiade. In Italia septẽ pleiades Maiã: Celeno: Ameroen: Steropen: Tagetã: Alcinoen: Electram. Posteritas Samotis.

Samotes cognoĩe Dis genuit Magũ: Magus Sarona: & sic deinceps. Sarron Druydem: Bardũ: Longonẽ: Bardũ iuniorem. Celtem: Galathea pellex Herculis: Galatheã ge.

Quarta arbor cõtinens posteritates Cham siue Chamesis

Chem Aegyptij: Cham Hebrei vocant cognomine Camesen genuit quinq; duces: Cur: Osiris: Cana: cognomine Phoenix: Phæton qui & Pheriton Ochus.

Posteritas Curetum.

Cur pater Curetũ.ge.quincꝫ duces Arabs:Saubecres:Saba:Thurifer:Sabatius:Saga: Nymbrotus pater Beli prisci:

Posteritas Sabę Turiferi.

Saba turifer posteros sex dedit.Gogus pater Gãgis & Indi.Triton ge.Ammõ ge.Dionysius Lybicus:et Iarba:genuit Deabꝫ cognoĩe Gera.ge.Lonnimi:qui & Gerones.

Posteritas Sabatij Sagi.

Sabatius Saga genuit hos Curetes.Sabatius pater Sabelli Curitus.Curitis pater Anitini:Anitinus ge.Arunrus ge.Pherentius.

Posteritas Pheritonis siue futonis:siue Phetontis.

Pheriton siue Pheton.Moyses Phut ge.Lygur ge.Cydnus ge.Eridamus ge.Ventus.ge.Venetus.ge.Tyla.

Posteritas Canæ siue Phenicis.

Cana cognoĩe Phenix Sidon:Arcadius:Ematius:Sinius Moyses pl'a enumerat:qa illi impleuerũt Phęnicię portionem quã occupaturi erant hebrei quã ipi vocãt terrã chanaã.

Posteritas Ositidis quã Moyses vocat Mizraim.

Osiris quẽ Aegyptij Osiri vocant.ge.Hos Lydũ piscũ:Anameonem siue Meonem.Casteũ a quo Siri & Capadoces.Petreium:a quo Palestini.Lybium cognomine Hercolẽ Neptunum patrem Lestrigonis Orum.

Posteritas Lybij Aegyptij Hercolis.

Hercules:cui nomen Lybius ge.lxxv.duces ex Araxa Sytham iuniorẽ:Tussum:Agathirsum Peuccinũ:Gythona ex Galathea:Galatẽ:ex Omphale:Atõ.l.Tespiades ex Armẽa:

Posteritas Tusci.

Tussus siue tuscus Abaco genitus.Alteus a quo genitus Blascõ:a quo ge.Armenia:Cãboblascon Curis qui & Abotinus.Acãboblascone Iasius:a quo Coribã.Iterũ a Cãboblascone Dardanus.Erictonus:Tros:Ilus:Lamedon:Priamus.

A Curete qui & Abotinus:Sypus:Tile ipiti:Cibeles

Posteritas Atus.

Ato ex prognatis Herculis:& Omphales:Manus: Astan Pipinus:priscus:Atho iunior:Tharon:priscus: Turrhenus: Trasimenus: Lydus.

BEROSI CALDEI LIBER TERTIVS.

As igit̃ principũ atq; heroum origines atq; posteritates abreuiam⁹ ex nr̃is Caldeis atq; Scithicis libris: quoad satis sit:nã & multos alios memoriæ mãdant:qui vel quia nihil ad nostrã intentã accuratione᷉ aut parũ afferũt:ob id dimittimus resumpturi illos vbi opus fuerit.

Quo pacto Exinanitus orbis fuerit Colonijs et hoĩbus oppletus dicẽdũ est.Ex sicato humo & torrefacta terra Noa cũ familia de mõte Gordieo:vt par erat: descendit in subiace᷉tem planiciem plenã cadauerũ:quã vsq; ad hanc ætate᷉ appellant Miri Adam.i.euisceratorũ hoĩm:& inscripsit in lapide: in monumẽtũ rem gestam: & vocant incole locũ egressoriũ Noe.Cõpressi vero cõiugibus ꝑpetuo geminos edebãt marem & fẽiam:qui adulti & cõiuges effecti:& ipi binos partu liberos semꝑ edebãt.Neq; e᷉m vnq; deus vel natura defuit rerum necessitati:quæ vniuersi orbis spectat ad opulentiã: spacio breui in imensum adaucto hũano generi omniq; Armeia cõpleta op⁹ erat eos iñ recedere atq; nouas sibi sedes cõqrere.

Tunc seuissimus oĩm pater Noa:iam antea edoctus theologiã & sacros ritus cœpit etiã eos erudire humanã sapiãm Et qdem multa naturaliũ reꝝ secreta mãdauit litteris:quæ solis sacerdotib⁹ Scythe Armeni cõmendant. Neq; e᷉m fas est illa vlli inspicere:aut legere vel docere q̃ solis sacerdotib⁹ & inter sacerdotes dũtaxat sicut & quos rituales libros reliquit: ex qbus illis primũ Saga nomen fuit inditum:id est sacerdos sacrificolus & pontifex. Noe sapientia z doctrina Libri rituales. saga q̃d.

Docuit item illos astrorũ cursus:& distinxit anũ ad cursũ solis:&.xij.menses admotũ lunæ:qua sciẽtia ꝑdicabat illis ab initio:qd in anno & cardinibus eius futurũ cõtingeret:ob q̃

illũ existimauerũt diuinę naturę esse pticipem: ac ppterea il-
lum Olybama & Arsa.i.coelum & solem cognoīauerunt:
& illi plures ciuitates dedicauerũt. Nam & ad hæc tpa Scy-
thę Armeni vrbes habent Olybama & Arsa: Ratha & eius-
cemodi. Cumq; iuisset ad regendũ Kitim: quã nunc Italiã no-
minant desideriũ sui reliquit Armenis: ac ppterea post mor-
tem illũ arbitrati sunt in animã cœlestiũ corporũ: & illi diui-
nos honores impenderũt. Et ob id solum hęc duo regna Ar-
menũ qdem: quia ibi cœpit. Italicũ vero: quia ibi finiuit: &
docuit & regnauit: naturaliumq; atq; diuinorũ eos erudiuit li-
bros plenissime illis cõscriptos reliquit: venerant simulq; co-
gnominant cœlũ: solem: chaos: semẽ mũdi patrẽq; deorũ ma-
iorũ & minorũ aīam mundi: momentũ cœlos & mista: ve-
getabiliaq; & aīalia & hoīem deum pacis iusticię sanctimo-
nię expellẽtẽ noxia: & custodientẽ bona. Et ob hoc illũ vtreq;
gentes signant in scriptis cursu solis & motu lunæ & sceptro
dñi quos malos & noxios expellebat a cætu hoīm et castimo-
nia corpis: & sanctimonia animi duab9 clauibus religionis
& fœlicitatis. Neq; nimis Titeã quę mater oīm erat Aretiã:
id est terrã vocabant. Vestam.i.ignem post mortẽ cognomi-
nauerũt: qa ipa regina sacrorũ fuerat: & puellas docuerat sem-
piternũ ignem sacrorũ inextinctũ seruare. Cæterũ Noa an-
teq; discederet ab Armenia docuit illos simplicem agricultu-
ram magis curans religionẽ & mores q̃ opulentiã & delitias:
quę ad illicita et libidinẽ puocant: et cœlestiũ iram nup indu-
xerant. Primus tñ oīm inuenit vites: atq; plantauit et vinũ cõ-
ficere docuit: cuius vim inexptus ⁊ vaporẽ ebrius effectus mi-
nus pudice in terrã cecidit. Erat illi vt diximus filius ex trib9
patris adolescẽtior Chem: qui sp magice et venefice studens:
zoroast nomẽ cõsecutus erat. Is patrẽ Noã odio habebat: qa
alios vltimo geitos ardẽtius amabat. se vero despici videbat:
potissime vero idẽ infensus erat patri ob vitia. Itaq; nactus op-
tunitatẽ cũ Noa pater madidus iaceret illius. Virilia compre-

Olybama & Arsa quid: Kitis quę nũc Italia

Noe nomina.

Titea Aretia. Vesta

Noa primus vites inuenit

Chem.

zoroast. Noa filio Chẽ carmine magico sterilis effectus

hendens: taciteq; sub murmurans carmie magico patri illusit simul & illum sterile: pinde atq; castratū effecit: neq; deinceps Noa femellā aliquā fecundare potuit. Ob beneficiū inuente vitis & vini dignatus est cognomēto Iano q̄ Arameis sonat vitifer & vinifer. At vero Chem cū publice corrūperet mortale genus asserens: & re ipa exequens cōgrediendū esse: vt ante inūdationē cū matribo: sororibus: filiabus: masculis: brutis: & quouis alio genere ob hoc eiectus a Iano pijssimo & castimonia atq; pudicitia refertissimo sortitus est cognomentū Chem Esenua: id est Chem infamis & impudicus: incubus: propagator. Est em̄ Esem apud Scythas Arameos inanis & impudicus. Enua vero tum ꝓpagator: eū inter homines huius dogmatis sequuti fuerunt Aegyptij: qui sibi illum suū Saturnū inter deos adolescentiorē fecerūt: & ciuitatē illo posuerūt dictam Chem Myn: a qua ad hanc ætatem omnes ciues illius appellamus Chem menitas. Verū posteri hoc vitiosum dogma neglexerūt retento: q̄d fuit primi moris vt inter fratres & sorores cōiugum iniri posset. Chē Esenua. i. infamis

BEROSVS DE ANTIQVITATIB. REGNORVM. LIBER QVARTVS.

M Vltiplicatū est imensum genus humanū: & ad cōparandas nouas sedes necessitas cōpellebat. Tum Ianus pater adhortatus est hoīes principes ad querendas nouas sedes: & cōmunem cætū inter hoīes agendū: & ędificandas vrbes. Designauit itaq; illas tres partes orbis Asiam: Affricam: et Europam: vt ante diluuiū viderat. Singulis aūt his principibo singulas ꝑtes ad quas irent partitus ip̄e per totum orbem colonias se traducturū policitus est.

Itaq; Nymbrotū creauit Babilonię Saturnū primū: vt ibi primū edificaret colonis suis. Quare Nymbrotꝰ assūpto filio Ioue Belo cū colōis furatꝰ ē rituales Iouis Sagi et cū pp̄lo venit in cāpū Sēnaar: vbi designauit vrbē ꝛ fūdauit maximā turrī āno salu. ab aqs. 131. regnauitq; ibi ānis. 56. & deduxit turī ad altitudinē et magnitudinē mōtiū ī signū atq; monumētū q̄ Nymbrotus Iupiter. Belus.

primūs orbe terrarū est populus Babilonicūs & regnum regnorū dici debet. Ergo ab eo exordiemur: et per ipm mensurabimus omia regna: & eorū reges ac tempa abbreuiando illa in hunc modum.

Babillo. Saturnus. Babillo. Anno. cxxxi. a salute ab aquis prima oim gentiū & ciuitatū fundata est a Saturno Babilloneo nostro: vrbs & gens nostra Babillonica multiplicataq; est nimis numero posteritatis magisq; studuit paci & religioni Saturnus deorū q opulentijs. Et turri qdem ędificauit: sed non cōpleuit: nec designatā vrbem fundauit: quia post. lvi. annos subito nō cōparuit trāslatus a dijs. Ab exordio huius Ianus pater misit in Aegyptū

Chem. Esenu'. Triton Iapetus Priscus. Tuysco. cum Colonijs Chem Esenuū: in Lybiam vero & Cyrenē Tritonem: & in totā reliquā Affricā Iapetū priscū Atalaa in Asiam orientalē misit Gangē cum aliquot ex filijs Comeri Galli: in Arabiā foelicem Sabū cognoīe Turiferū Arabū pręfoecit Arabiæ desertę & Petreiū Petreiæ Canā posuit a Damasco vsq; in extima Palestinę. In Europa regem Sarmatię foecit Tuysconē a Tanai ad Rhegiū: iunctiq; sunt illi omes filij Istri & Mesę cū fratribus suis ab Adula mōte vsq; in Mesem

Tyras Samotes. Iubal. beriā ponticā. Sub his tenuerūt Tyras Archadius: Emathius Italiam tenuit Comerus gallus; Samotes possedit Celtas: & Iubal occupauit Celtiberos.

Hij sunt qui egressi sunt post Nymbrotū singuli cum familijs & colonijs suis reliquētes nomina sua locis in signū expeditionis a Iano patre cōmissæ: & ad monimentū posteris vt scirēt quis eorū fuerit cōditor. Hij iuxta mandatū Iani colonis turri cōstructa pro metropoli ipi in veis & cauernis casas habebant. Solus noster Saturnus idcirco excessit mandatū quia vrbem vrbiū & regnū regnorū voluit esse Babilloniā. Rursus his tempibus Ianus cum oēs in colonias missi abiissent: eos qui remāserant bipartitus est. Nam secū retinuit filios plurimos: quos post salutē ab aquis genuit: & item maximam gentiū multitudinē quam secū in colonias cōducturus

erat. Scythia cũ matre sua Araxa & aliquot colonis qui Armeniã Incolerent. Rex primus relictus est: cõstituto summo põtifice Sabbatio Saga ab Armenia vsq; in Bactrianos quę longitudo a nobis ad hanc ætatem vocaṫ Scythia Saga. Scytha. Araxa. Sabatius Saga.

Postremus oĩm ipe Ianus ab Armenia per orbem coloni as seminaturus egressus est. Hæc nostri maiores multis libris tradiderũt. Nunc de tempib⁹ eorũ ac posteritatib⁹ dicemus iuxta id qđ in nostra Caldaica & primordiali Scythica histo. fideli memoria conseruatum est. Ianus ab Armeĩa egressus.

BEROSI LIB. V. DE REGNORVM ET PROVINTIARVM ANTIQVITATE ET origine.

V T supradiximus ãno a salute humani generis ab aquis. cxxxi. cœpit regnũ Babilonicũ: sub nostro Saturno patre Iouis Beli: qui imperauit annis. lvi. Ãno huius. x. Comerus gallus posuit Ionias suas in regno ꝙ post Italia dicta est. Et regionẽ suã a suo nomĩe cognoĩauit: docuitq; illos legem & iusticiã Anno eius. xij. Iubal cõdidit Celtiberos: & paulopost Samotes quí & Dis Celtas colonias fundauit: neq; quispiã illa ætate isto sapientior fuit: ac propterea Samotes dictus est. Anno Nymbroti. xv. Oceanus ad Nynũ Aegypti consedit: & multos ex sorore Tetide edidit liberos: inde supuenit ille corruptor hũani gẽis Chemesenuus vbi Telchines magicã docẽs maxĩa opiniõe celebraṫ Anno. xviij. eiusdẽ Babilonici regis Gogus: Sabeã: Arabiã: Fœlicem cũ Sabo suo patre puer tenuit: & Triton Lybiam: & Iapetus priscus Atalaa Affricã: cur Aethiopiã: & Getulus Getuliã. Anno eiusdẽ. xxv. Tuyscon Sarmatas maximos populos fundauit: & Mesa cũ filijs Istri priscos Mesios posuit vsq; ponticã Mesembriã ab Adula mõte. anno. xxxviij. eiusdem regis Sagæ Armeni multiplicati possederũt oẽm Caspiam regionẽ ab Armenis vsq; in Bactrianos: & Ianus pater Ianeos colonos transduxit in Hircaniã: & Ianilos in Meso-

Comer⁹ gallus Italia. Iubal Samotes q & Dis Oceanus Tetis. Chemesenuus. Telchĩes Gogus

potamiã: versus mare sub Babilonia. Anno.xl.eiusdẽ regis aliquot coloni ex filijs Comeri in Bactrianis sibi sedes quæsiuerunt: Et Ganges in India sedem sui nominis.

Ganges. Anno.xlv.eiusdẽ regis aliq ex filijs Mesę ac Getuli: iũcti simul primi Mesagetas in India propagauerũt. Eadem tempestate Saturnus rex Babiloniȩ misit pricipes coloniarũ Assiriũ: Medum: Mosciũ: & Magogũ qui regna cõdiderũt. Assiriũ: Medum: & Magogum in Asia: Moscos vero: & in Asia simul: & in Europa. Anameon quoq adolescẽtulus meones

Anameõ a se dictos condidit & regnauit quinquaginta annos:

DE BELO IOVE.

Belus Iupiter. SEcũdus rex Babiloniæ Iupiter Belus filius dicti Saturni regnauit annis.lxij. & fundamẽta designata Babiloniȩ oppidi magis q̃ vrbis erexit. Pace fruebatur vsq circa finem imperij sui.

Anno.iij.huius Comerus more Scythico vnde venerat: docuit suos Italos vrbem curribꝰ cõponere. Et idcirco vei ap

Comerꝰ pellati sunt vocabulo Sago: qui veias plaustrũ appellant: &

Vei vrbem ex his compositã si parua sit veitulã: si magna Vlur

Veitula. dum: si metropolis Cyocholã: ad hęc quoq tpa Scythe plau

Vlurdũ. stris: et curru pro domibꝰ vtunt̃. Et sub solario qdem stabulũ

Cyochola: supra vero hñt officinas domus: cõclusit & loca a se cognoiata. Tyras postq̃ Tyrim fundauit cum principibꝰ coloniarũ

Tyras. littora maris tenuit: fundauitq Traces: Archadius Archadiã

Traces. Emathius Emathiã tenuit. Anno.xlv.huius Beli Ianus pa

Ianus pr̃ ter posuit colonias in Arabia fœlice: & a suo noĩe vnas voca

Vnæ uit Noa: & a cognomĩe Ianineas. Qui vero ab anito cogno

Ianineæ. mine illos appellauit Gallos. Anno.lvi.huius Beli: Cheme

Galli senuus venit in Italiã ad Comeros: & non cõparente Come

Chemesenuus ro cœpit colonias regere: atq corrũpere suis impietatibus: & sceleribus. Ianus vero pater circa Arabiæ felicis fluuiũ plures

Ianus pr̃ colonias relinquẽs: & a se Ianineas cognominãs in Affricam ad Tritonẽ venit: hac ætate Iupiter Belus cœpit libidine do

minandi torqri. Et paulo ante Araxa cũ filio Scytha creato: omniũ gentiũ Sagaꝝ rege Sabatio Saga: atq; in Armenia relicto ipa occupauit oĩm ptem occidentalẽ ab Armenia vsq; in Sarmatiã Europę. At vero Iupiter Beelus cum nõ possit alios subiugare nisi subacto & trucidato Sabatio Sagarũ rege: clam molitus est illũ perimere. Cunq; Saturnus ꝑspiceret se nõ posse euadere: q innumeras insidias sibi parauerat Iupiter Belus: clãdestĩa fuga se tutabat in Sagis Caspijs delitescẽdo. Cunq; naturæ cõcederet iussit filio Nyno vt Sabatiũ Sagam funditus deleret: & oĩes pplos Babilonico regno subijceret: quia oĩm in orbe primũ fuisset. Quo accepto Sabati⁹ delitescebat in Bactrianis Sagis: quousq; cerneret ipś idoneum: vel ad regnũ vel ad fugam: ita arma Iouis cõtra eum parata: illũ regno pepulerũt circa temꝑa Semiramidis. Eodem tẽpore Triton reliquit filiũ Hãmonem regem Lybie: qui accepit cõiugem Rheam sororẽ Chamesenui Saturni Aegyptiorum: sed tamẽ ex Almathea adolescentula: clam Rhea Dionisiũ substulit: & in Nysam vrbem Arabię edicandũ misit.

Araxa. Scytha. Saturnus Fuga se tutatur Sabatius Triton Hãmon Rhea. Almatea

DE NINO FILIO BELI.

Tertius rex Babilonię a nostris scribit̃ Nynus Iouis Beli filius: & regnauit annis. lij. hic omnibus suis viribus sumptis armis patris sui Iouis Beli omibus bellũ intulit nulli parcẽs: & Sabatiũ Sagam q esset in oĩm desiderio omi studio ad interitũ q̃ritabat: quare etiã toto huius tpe exul apud suos delituit. Hic oĩm primus ex nostris regibꝰ Babilonicũ regnũ ꝑpagauit: & omniũ primus templũ Belo patri: & matri Iunoni & Rheæ auiæ: & statuas in medio opidi Babilonię erexit. Anno huius Nyni. iiij. Tuyscon gygas Sarmatas legibus format apud Rhenum: Idipsum agit Iubal apud Celtiberos: & Samotes apud Celtas. E cõtrario Chamesenuus Saturnus Aegyptiorum Chomaros: Italos nitebatur corrũpere: iuuantibus illum cõuenis & aduenis quos ille pro

Nynus.

Italie colonijs cõduxerat. quos ipi vocãt mõtanos. Aborigines: vt apud Lybiã lis orta est inter Rheam & Hãmonẽ: ob stuprũ admissum cũ Almãthea: qrebatq; Rhea vbi Dionysius esset: vt eum pderet: & diu lis ista rixaq; pseuerauit. Anno Nyni. x. Ianus pater ex Affrica in Celtiberos Hipalos venit: vbi duas colonias diuisit a se dictas Noelas: & Noeglas: his em̃ etiam antea cognoĩbus cognoĩauerat vxores Iapeti & Chemesenui. Nyni anno. xix. Ianus pater veniens in Italiam cũ cõperisset Camesenuũ p̃ter opinionẽ corrũpentẽ iuuentutem: tribꝫ annis illũ ęquo animo tulit. Deinde illi aliquot colonijs assignatis eum Italia excedere iubet: ipe om̃es colonias diuisit. Etem̃ oẽs colonias Comaros corruptos & cõuenas: & aduenas mõtana terras Ianiculũ annũ colere iubet: illisq; filiã suam Cranã Helernam: id est suffragio ab his electam & exaltatam reginam cum sceptro Albam dat.

Rhea. Alman. Ianus pr̃. Noela. Noegla. Camese.

Crana. Helerna.

Namq; duos filios suos nouissimos cũ illorũ posteritate: Cranũ & Cranã Ianus cũ Comero miserat: coalueranq; in gentẽ atq; posteritatẽ maximã: quã nostra ætate Ianigenã vocant: cognoĩauit aũt Razenuã. i. sacram ꝓpagatricẽ incubãq; cõtra impietatẽ Camesenui: itaq; suam posteritatẽ separatã ab Aboriginibus esse voluit cis Ianiculũ amnem in planicie atq; maritimis. Cognoĩauit aũt eam Razenuã: vt & Cranũ Razenuũ. Interea cũ Italia discessisset Camesenuus: ad illũ Rhea venit: & illi nupta ambo cõtra Hãmonem cũ Titanibus pergũt: ibiq; bello cõmisso pellunt regno Hãmonẽ: & in Cretã cogunt. Cũ in Lybia Camesenuus regnat: parit ex Rhea sorore Osirim quẽ cognominauit Iouem. Anno. xxij. Nyni Ianus in Tuscia Ianiculũ qđ ætate Camesenui condidit sedem sibi ꝑpetuã statuit vsq; Arnũ: vbi colonias positas vocauit Arin Ianas: id est a Iano exaltatas Vetulonię iura dicebat. anno Nyni. xliij. Sabatius cum aduerteret nullo pacto sibi licere vti regnis creato Armeni Sagis rege filio Barzane in Sarmaticũ ponti litus cõcessit. Eadem tempestate

Razenua

Ianus Sabatius

Barsanes

Dionysius Hāmonis filius armis sumptis Rheam & Camesenuū regno paterno pellens: & secū Osirim retinēs: in filiūq́ adoptans: eum a patre suo Hāmonē Iouem cognoīauit: vti a magistro Olympo olympicū: eiq́ totius Aegypti regnū tradidit. Eodem anno virgo Palladon apud Tritonidē lacū infantula exposita ab eodem Dionysio: Ioue Lybico etiam cognominato adoptata in filiā fuit: quę oēm militiā prima Lybicos docuit. Eodem tempe Ianus pater Ianigenas Rezenuos docuit Phisicā: Astronomiā: diuinatiōes ritus: & rituales scripsit: & oīa literis mādauit. Eisdē vero noībus & veneratione diuina sunt ꝓsequuti: qbus in Armenia Saga erant vsi. Anno .xlix. Nyni Celtiberos rexit Iberus filius Iubal: a quo Iberi noīati fuerūt. Nyni .xli. anno apud Celtas regnauit Samotis filius Magus: a quo illis oppida plima posita sunt. Vltimo anno Barzanes in Armenia a Nyno superatꝰ.

Dyonisꝰ Hāmon. Iupiter. Palladon quæ & Pallas. Magus. Barzanes

DE QVARTO REGNO ASSYRIORVM IN QVO ASCALONITA SEMIRAMIS

q Varto loco regnauit apud Babiloniā vxor Nyni Ascalonita Semiramis annis: xlij. Hęc antecessit militia triumphis: diuitijs: victorijs: & imperio oēs mortales. Ipa hanc vrbem maximā ex oppido fœcit: vt magis dici possit illā ędificasse q́ ampliasse. Nemo vnq́ huic feminę cōparandus est virorū: tanta in eius vita dicunt & scribunt: tum ad vitupationē: tum maxīe ad collaudationē magnifica

Huius primo anno orit ex Rhea & Camesenuo in Aegypto Iuno ægyptia cognominata Isis: maxima frugifera: legifera: soror & vxor Osiridis.

Eodem anno Sabatius Saga Ponto soluit in Italiā ad patrem Ianū: quē exceptū hospicio post aliquot annos illū Coritum creauit: & Aboriginibus præfœcit. Anno .vi. Semiramidis apud Rheni Sarmatas regnauit filius Tuysconis Mānus: & apud Ianigenas Razenuos Vesta vxor Iani sempiternum ignē custodiendū virginibus: puellis edoctis sacra tra

didit. Anno.xij.Semiramidis Sabatius Saga cũ Iano regnat Anno.xvij.Semiramidis Sabati Saga docet agriculturam: & aliquantulũ religionis.

Anno Semiramidis.xxij.Sabatius Sabũ pfœcit Sabinis: & Aboriginibus: ipe iuxta Ianiculũ cum alijs Curetis regionem coluit: & ibi obijt. Anno.xxxiiij.eiusdem apud Celtiberos regnat Iubalda filius Iberi apud montem sui nois.

DE Assyriorũ quinto rege qui zamis Nynias fuit.

q Vntus apud Babilonios regnauit zameis Nynias filius Semiramidis annis.xxxviij.in regno Babilonico: hic parum resplenduit: ornauit tamen templa deorũ: Caldeos ampliauit.

Ianius Iano vitæ suæ.cccl. moritur. Cranus. Coritus. Vortunnus Osiris & q̃ ab eo sunt inuẽta.

Eius anno primo cum Sabatius obijt: Ianus pater senissimus filiũ suũ Cranũ Coritũ creauit: octauoq; post anno obiit expletis vitę suæ annis.cccl.& Ianigenę: illũ Vortũnum appellãtes: templũ illi & diuinos hoĩes vt par erat impẽderũt.

Hoc anno Osiris iuuentis a se & a sororore adulescentula frumento & frugibus cœpit docere illa in Palestina. Inde reuersus in Aegyptũ: & inuento aratro & his quę ad agricultu ram ptinent: sensim vniuersum peragrauit orbẽ docens que cunq; inuenerat: & ita vniuerso impauit orbi: exceptis gentibus queiam in Babiloniorũ venerant potestatem.

Sarron apd' Celtas publica literarum studia instituit.

His tempibus regnauit apud Celtas Saron: qui vt cõtineret ferociam hominũ tam recentum publica litterarũ studia instituit: & apud Tuyscones Inghaenon.

DE ARIO SEXTO REGE ASSIRIORVM.

Chamesenus

s Extus Babillloniæ rex Arius regnauit annis.xxx: qui adiecit imperio oẽs Bactrianos. Nam paulo ante mortẽ Nynię Chamesenuus pulsus ab omi ferme orbe in Bactrianos sese cõtulerat: & ille magico prestigio sibi deuinxerat: adeo vt apud illos maximis viribus imperaret. Coacto aũt Chamesenuus maximo populorũ exerci

tũ intrasit Assyrios: cõtra quē Nynus dimicās supior fuit: & Chamesenuũ obtrũcauit. Inde paulo post ipe obijt. Quare Arius collecto exercitu post patris Nynig obitũ Bactrianos & omes Caspios sibi subiecit.

Cranus Ianigena sororē suā mortuā cũ Ianigenis Razenuis suis & omibus simul Aboriginibus solẽni põpa celebrat. Et illi Lucum iuxta Ianiculũ annũ solẽnesq ritus & diem sacrat: ipe senex filium suum Arunũ Coritum creat — Cranus. Arunus

Arij.xx.anno apud Celtiberos regnat Brygus qui multa opida suo noie fundauit adiectis noibus capitũ originũ: quibus illa cõsignabat. — Brygus

Apud Lybiam regnauit priscus Hyarbas vir ferox armis & militia Paladius Anno.xxiiij. Arij apud Ianigenas Razenuos regnat Arunus filius Crani Anno.xxix.apud Celtas Dryus peritie plenus. — Paladi⁹

DE ARALIO septimo rege Assyriorũ.

S Eptimus Assyrijs impat Aralius annis.xl. vir iste claruit ingenio & studio militari: & primus adauxit põpas & gēmas: & muliebres delitias: apud Lybiā Hyarbas cum Paladuis fœminis belligerās nõ fuit illis par: quare denis occurrens se: ac regnũ illarũ permisit potestati — Aralius. hyarbas

Apd Tuyscões regnabat Herminõ vir ferox armis: et apd Celtas Bardus inuētione carminũ & musicę apd illos inclyt⁹.

Aralij ãno.x.Armeni: Ianigenę: Griphonij cum colonis suis ad arunũ Ianigenũ venerũt: quos exceptos hospicio: etiã sedem cũ Ianigenis Razenuis assignauit. Classe quoq Auson eodem tempe ab Auruno fuit exceptus anno.viij.sequente: & sibi sedes in orientali Italia ab eodē cõsignata fuit.

Idē Aurunus in Vetulonia lucũ sacrauit Crano: & inter Isos.i.deos annũerauit. Iano quoq vortũno templũ et statuā nõ pcul vrbe dedicauit: et deo Razenuo in Vetuloia sacellũ cõdidit. Nouissimis ãnis Aurunus: Malot: Tagetē filiũ creauit Coritũ &.37.Aralij ãno obijt: & successit Malot: Tages. — Arunus. Auson. Cranus. Tages.

Maloc. Coritus. Phaeton.

Anno penultimo Aralij classi venit ad Malot Tagetem Razenuũ Ianigenũ Phæton cũ suis: qui inueniens om̃ia ab Ausonijs occupata ab oriente: & mõtana a Gallis & Aboriginibus possessa: planicie vero a Rasenuis Ianigenis habita donatus fuit: parte occidentali: possedítq; cũ sua posteritate montes & totum Eridanũ vsq; in regionẽ proximã istis relinquens nomina locis.

Italia in tribus locis arsit. Palẽsana regio cõflagrata.

Eo tempe Italia in tribus locis arsit multis diebus Istros Cymeos & Vesuuios: vocataq; sunt a Ianigenis illa loca palensana: id est regio conflagrata.

DE BALEO XERXE OCTAVO REGE ASSYRIORVM.

Baleus. Xerxes.

O Ctauũs rex Babiloniæ fuit: Baleus cognomẽto Xerxes: & regnauit annis. xxx. hunc appellauerũt Xerxẽ: id est victorem et triũphatorẽ: q imperauit duplo plus gentibus q̃ Aralius. Erat eñ militia ferox & fortunatus: & propagauit regnum vsq; ppe Indos.

Tag⁹ cognomento Orma Taga Marsus. Phaeton.

Huius Balei Xerxis tempibus: regnat apud Celtiberos Tagus cognomento Orma: ex quo patria dicta fuit Taga: Apud Tuyscones regnat Marsus: & apud Lygures Phæton: relicto filio Lygure regressus est in Aethiopiã: Malot: Tages ritus sacros a Iano traditos & Aruspiam auxit.

DE ARMATRITI. Nono rege Assyriorum.

N On⁹ rex Babiloniẹ Armatritis imperauit ãnis. xxxviij qui magis ad voluptates & delitias cõuersus: ea quæ ad libidinẽ spectant: cũ inuenit tum maxime inuenta ampliauit. Huius ætate apud Celtas: Longho regnauit: & apud Celtiberos Betus: a quo regnũ habuit nomen: & apud Ianigenas: Sicanus filius Malot Tabetis: a quo cognominata fuit Vetuloniæ regio.

Anno. xx. Armatritis Lygur misit Cydnum & Eridañ cũ colonijs: cum fratribus & nepotib⁹: & occupauerunt vsq;

Istrum in Italia. (Horchiam:

Sicanus deificauit Aretiã: & noĩauit eã lingua Ianigena Sicanus: Horchia

Osiris in Tracia peremit gygantem Lygurgum. Osiris:

Anno Armatritis.xxxiij.apud Celtiberos tyranidẽ assum psit deabus: qui cognomentũ ꝓmeruit a Fodinis auri & diuitijs quos primus ibi cœpit: & inuenit opprimens colonias Lygurg⁹ Deabus.

Et post duos annos apud Celtas regnauit Bardus iunior. Bardus. Iunior.

DE BELOCHO DECIMO REGE ASSYRIO.

d Ecimus assyriorũ rex imꝑat Belochus annis.xxxv. q̃ idcirco a Belo sumpsit cognomẽ: quia cũ imperiũ voluit exercere maximũ pontificiũ Beli Iouis: & maxĩe circa auspicia & diuinationes occupatus fuit. Eius anus apd' Tuyscones regnauit Gambriuius vir ferocis animi Gãbriuius.

Apud Emathios cœpit regnare Macedon filius Osiridis a quo nunc nomẽ retinet ꝓuincia: atq̧ circa hoc regnũ Osiris depsit gygantes qui iam tyrannidem cęperant. Macedõ

Vigesimo nono huius Belochi ãno apud Celtiberos Lõnimi florebant & ędificauerũt a suo noĩe vrbem magnã Lõnimiã. Anno aũt sequente Itali oppressi a tyrannis gyganti bus in tribus Palensanis aduocauerũt Osirim: qui cũ coloniis ad Istri vicinos fontes ꝑuenerat Osiris tota Italia potitus .x. annis illã tenuit: & a se noĩauit in triumphũ: & sub dicti one positis gygantibꝫ regem Ianigenis reliquit: Lestrigonẽ gygantem sibi ex filio Neptuno nepotem. Lõnimi: Osiris. Lestrigo

Anno.xxxiij.Belochi rex Lucus regnare cępit apud Celtas nouissimis annis Belochi tenuit mare Atticũ: & ebuliẽs inundauit Atticam. Mare ebuliens.

DE BALEO.XI.REGE ASSYRIORVM.

v Ndecimus rex Babilonis fuit Baleus ãnis.lij. Hic post Semiramidem supra cæteros enituit fama: splenduit imperio vsq̧ intra Indiam Libri multi de eius gestis sunt a nostris cõscripti. Huius anno.x. Porcus Cados Sene insulã cõ Baleus. Porcus.

plenit. Vetũloĩcis colonijs patrẽ relinqñs posteritate Lygbres

Huius Balei tempibꝰ Indi sua obtulerũt Babilonijs. Osi ris in Aegyptũ reuersus: coloniã quæ permanet inscripsit in monumentũ expeditionis sue per totũ orbem. Apud Tuys scones regnat Suenus: & apud Celtas Celte: a quo nomẽ ha buerũt mõtes illorũ maximi a conflagratione syluarũ qui di uidit Celtas & Celtiberos.

Typhon Busiris Anteus. Lõnimi Lestrigo milinus: hercules Lybius: Hispalꝰ

Typhon ægiptius oĩbus orbis gygantibꝰ conscijs frẽm suũ Osiridem Ionẽ iustũ Aegiptiũ peremit: & ipẽ in Aegyp to assumpsit tyrannidẽ. Busiris in Phenicea: in Phrygia ve ro alius Typhon: in Lybia Anteus: in Celtiberia Lonnimij: in Italia Lestrigones: & in toto mari Milinus Cretensis

Hercoles Osiridis filius: cui nomẽ est Lybius cum Iside in ægypto substulit Typhonẽ in Phenicea Busiridẽ: aliũ ve ro Typhonẽ in Phrigia: Mylinũ in Creta: Anteũ in Lybia Lõnimos in Celtiberia: a qua substituto illis rege Hyspa lo ad tyrannos Italię cõuersatus est. Cũqꝫ in Italiam per Cel tas trãsiret: pmissu parentũ Galatea genuit illis Galatẽ regẽ

Galatas Galates

In Italia. x. annis debellauit & expulit Lestrigões: postqꝫ viginti annos apud illos pacifice regnauit: multaqꝫ illis opi da a suo nomine: & a suo cognoĩe Musarna sicut Gedrosię: & carmanie fũdauit: & loca aquis impedita habitationi ho minũ cõmoda fœcit. Anno itaqꝫ Balei. xli. orsus in Italia pu gnam cõtra gygantes. Biẽnio ante illius obitũ illos deleuit. Ita ab his Hispalis Hercules venit in Italiã: Lestrigones & omes tyrãnos substulit: Arnos: Lybarnos: Musarnos a se cognoĩatos cõdidit. xxx. ãnis rexit: & accersitũ Tuscum illis regem reliquit.

Arni. Lybarni Musani

DE ALTADE ASSYRIO. XII. REGE.

Altadas.

Altadas. xij. rex Babilonijs fuit regnans annis: xxxiij. Hic iter posuit tempus suũ delitijs: existimãs vanum esse laboribꝰ & suę vitę miseria cõtinua laborare: nõ qdem alicuiꝰ humanęqꝫ gentis vtilitate ac bñficio: sed exitio

ac seruitute: idcirco suũ institutũ fuit: ut vita diutius: & gloria: aliena stulticia: posita miseria a se & maioribus partis sibi frueref quod viueret.

Huius Altadis tempore Hercules filiũ Tuscũ ex Araxa susceptũ ex Tanaide regione euocat Galathes: a quo Samothei galli dicti: eius etate regnauit apud Celtas: & Vandalus apud Tayscones. Tuscus. Araxa.

Hercules Tuscũ filium Ianigenis creat Coritũ ex more: Quo etiã illis rege relicto: ipse senex admodũ in Celtiberos reuertit ãno Altadis.xxxix.et regnauit ibi atq; obijt: cui Celtiberi templũ ad illius Gades et sepulchrũ: & diuinos honores tribuerũt: plimasq; illius triũpho & noĩe vrbes dedicauerunt: vt Lybisonã: Lyboscam: Lybancã: Lyboram. Galatheum puerũ ad Herculem missum in Siciliã cum colonijs misit Tuscus. Idem Tuscus primus Palatuam militiam & initiamenta Razenuos Ianigenas docuit. Lybũca. Lybora.

DE MAMITO.XIII.REGE ASSYRIO.

Tertiusdecimus Babiloniȩ rex Mamitus: regnauit annis.xxx. Is rursus milites exercuit & assuefœcit laboribus: & interpositis delitijs vnguẽtis & opobalsamis: militiã & pugnas exeq̃baẽ: cœpitq; formidini esse Syris & Aegyptijs huius anno.xxij. Alteus Tusci filius regnat apud Ianigenas: & biẽnio añ Hesperijs frater Kytim apd' Celtiberos: rursus apud Celtas Harbõ: & apd' Tayscones Teutanes. Harbõ.

DE MANCALEO.XIIII.ASSY.REGE.

Quartusdecimus rex Babilonijs impauit Mãcaleus annis.xxx.cuius anno primo apud Celtiberos Kitim pulso fratre Hespero in Italiam regnauit.

xij.vero anno Mãcalei apud Ianigenas Kiti relicto in Celtiberos rege filio Sycoro. Eiusdẽ Mancalei tpibus apd' Tuyscones regnat Hercules Alemannus apud Celtas Lugdus: a quo prouincia & hoĩes cognomenta sumperũt. Sycor.

Kytim ob mentis excellentiã Ianigene sua lingua vocaue runt Italũ Athalaa: hic filiã suam Electrã Ianigenarũ princi pi Cãboblasconi dedit cõiugem: qui ꝓ nuptijs colonias mi sit transalpes Italię ꝓximas: & Rhomã filiã suã. Italus primo sub reginã Aboriginibus sacrat: filium quoq; suum Morge tem Italos Kytim creauit Coritum.

Morges.

DE STERO. XV. ASSYRIORVM REGE.

Sterus. Eupelos] Alba rex Cambo-blasco Sicanus.

q Vintusdecimus Assyrijs impat Sterus annis. xx. vir de cuius gestis & prudentia om̃e vulgus ꝑsonat. Hu ius tꝑibus Morges filius Itali creauit Coritũ suũ co gnatũ Cãboblasconẽ: & paulopost idẽ Coritus manetitus. Apud Celtiberos regnat Sicanus filius Sicori post obitũ Steri sub Mamelo.

DE MAMELO REGE ASS. XVI.

Mamel⁹ Rhoma-nessos. Sicanus. Beligius.

f Extusdecimus rex Mamelus Babilonijs impat an nis. xxx. Anno. viij. Romanessos filius Rhomę fit primus subregulus montanorũ Aboriginũ: & Sicanus reg nat apud Celtiberos.

Ap d'Celtas Beligius: a quo illi Beligici appellant regnat & apud Ianigenas tandẽ a patre Iasius Creatus est Coritus.

Iasius Cecrops. Atheniẽ-sis prim⁹ rex Iasius Ianigena

Iasius creatus est Coritus: & anno sequente simul cęperũt duo reges: videlicet & primus rex Atheniensiũ Cecrops Pri scus: & Iasius Ianigena apud Celtas.

In Iasij nuptijs affuit Io. Aegyptia. Sol enim feminarũm vno plus Dodone centenario vixit: & vniuersum ferme orbẽ lustrauit post viri interitum.

DE SPARETO. XVII. REGE. ASS.

Sparetus terremo-tus.

d E cimusseptimus rex Babiloniorũ fuit Sparetus: & regnauit annis. xl. Sub eo cœperũt miranda in orbe. Nam terremotus Babilonios terruit. Athenienses regnũ ex orsi sunt anno quarto eius. Et eodẽ anno Iasius Ianigena im perauit Italicis: & Siceleus aliquanto post Celtiberis.

Sub Spareti imperio finierũt Aegyptij reges magni. Orũs

Acenchres: Acoris: & cœpit Cenchres: qui cũ Hebreis de magica pugnauit: & ab eis submersus fuit. Anno quoq̧ hu-ius. xxxiiij. &. xxxv. in Tessalia diluuiũ fuit: non solum ex hymbribus: sed q̃ obturatis mõtibus casu flumina planiciẽ impleuerũt: & subsequuto terremotu aptis ostijs montium aque in alueos regresse: & in alia eorũ parte post terræmotũ sequutũ est incendiũ: sub quodã illorũ rege Phetonte: et no ster rex Phenices et Syros subegit. Antea vero anno. xx. hu ius imperij ab Italia Io. in Aegyptum regredit. Et his prima intestina orit: pro regno inter Dardanũ & Iasiũ. Aborigi-nes sequebant ptes Dardani: Ianigene vero & Siculi cum Siceleo partes Iasij. — *Diluuiũ in Tessa lia. Terre motus. Incendiũ*

DE ASCATADE. XVIII. REGE ASSYR.

d Ecimus octauus rex p̃fuit Babilonijs Ascatades an-nis. xli. qui funditus oẽm Siriã ditionis sue fecit: cu-ius anno. xiij. vitis inuenta apud grecos narrat. — *Ascata-des.*

Sub eodẽ anno Dardanus Iasiũ dolo peremit: & fugiens in Samotraciã diu ibi latuit. Iasio Corybãtus filius successit. — *Corybã-tus.*

Ascatadis ãno. viij. Cancres victus Hebreorũ magica pe rijt in mari: cui apud Aegyptios successit Acherres: Apud Celtiberos Lusus: apud Celtas Allobrox: & apud Aborigi-nes Italos. Rhomanessus filius Rhomæ: Primus Saturnus cõsecratus mox obijt: cui successit filius eius Picus priscus.

Anno vltimo regis Ascatadis Ato donauit Dardanũ par te agri Meonici: & ita regnũ Troianũ cœpit. Dardanus si q̃ iura in Italiæ regno hẽbat resignauit Turrheno filio Atus

Turrhenus adnauigans in Italiam Ianigenã a Cybele & Corybanto tanq̃ ex Herculeis hilari hospicio exceptus: & ci uilitate Razenua donatus est. — *Allob. Rhoma. Picus*

Ipe Turrhenus multa Meonica ornamenta p̃ferens dedit Corybantus vero & Cybeles ordinata dinastica. xij. ducum: xij. pplorũ qui essent ex Ianigenis ipi in Phrygiã se cõtulert — *Dradanũ. Turrhenũ*

Porro etiã sub Ascatade apud ægyptios fuere reges Cher

res & Armeus qui cognoīatus est Danaus: & Ramesses cog
Armeus. nomento Aegyptus. Itaq₃ qui reges & tēpora tradunt a no
Danaus. stris de primoribꝫ regnis orbis: a Iani diluuio primo vsq₃ ad
Remess. Dardaniæ regnū conditū: his nostris breuissimis annotationi
Aegypt⁹ bus sint hactenus dicta.

Quinq₃ Berosi libri de antiq̄tatibus expliciunt.

MANETO IN SVPLEMENTIS BEROSI.

Berosus inter Caldeos historicos probatior: deflora-
uit breuissimis annotationibꝫ oīa Caldaica de po
tioribus regnis orbis a diluuio maximo: quod eorū
maiores scribūt fuisse ante Nynū vsq₃ ad præcipuū regnum
Troiæ conditū. Nos quoq₃ vbi ip̄e reliquit, ꝓsequimur ea: q̄
nobis ex nostris historicis: vel eorū relationibꝫ cōsecuti sum⁹
ꝑ nr̄os ægyptios reges ꝓgrediēdo: vt ip̄e egit sub Assyriis.
Danaus. Egyptus eiecto fratre Danao regnauit annis. lxviij. Ab
eo ægyptus nomen accepit Pharaones pro dignitate dicebā
Amynt. tur. Anno huius. v. regnauit Amyntes annis. xlv.
Anno sexto regnauit Dardanus annis. lxxiiij. decimo an-
no Danaus Argis annis quinquaginta.
Turrhe. Anno. xv. huius regnauit Turrhenus apud Ianigenas an
nis. li. āno. xxxiij. in Creta regnauit Asterius.
Anno eiusdē. xxxv. apud Celtas Rhomus a quo Roman
di: & biennio post apd' Aborigines Faunus priscus. Apud
Faunus. Athenienses Pandion. Anno. l. apud Assyrios Belochus iu-
nior: & āno. lxvij. apd' Aborigenes impabat amn⁹ faunigēa
Secūdus post hūc Pharao Menopsis impat apud Aegy
Ericton. ptios annis. xl. cuius secūdo āno apud Troianos regnat Eri-
ctonius annis. xlvi. Tarquon priscus apud Razenuos Ianige
nas qui nunc dicunt Turrheni: & Tusci: ob Turrhenum &
peritiā diuinorū quæ a Iano didicerūt: regnat annis. xxi. apd'
Celtas. Paris apud Celtiberos Testa Lybius Tryton.

Anno .vij. eiusdē apud Assyrios regnat Belopares: et Minos regnat in Creta. Anno vero .xix. Atheniensibus regnat Erictius. Anno .xxxv. eius apud Thuscos annis .xv. regnat Abas: a quo positi sunt Abij Tuscis: & anno eiusdē. xxxiij. Argis regnat Abas argus. Erictius. Abas.

Anno .xxx. Menophis Cadmus & Phenix a mari rubro pfecti apud Sydonē regnauerūt. Post septēniū Cadmus docuit rudē greciā: et regnauit Thebis: apud Assyrios regnauit Lamprides: & vltimo eius anno: zetus Amphion expulerūt Cadmum. Cadmus Lāprides

Post Menophin cepta est Dinastia Larthū: vt in Italia: q̄ Dinastia Durauit annis solaribus .cxciiij. Horū Larthū in ægypto primus fuit zetus: qui regnauit annis lv. cuius anno viij. in Dardania regnauit Tros. In Tuscia vero anno huius xxxiij. regnauit ānis .xxxviij. Veibenus ex familia Veituloīę. Dinastia Tros.

Primo quoq; anno zeti regnauit apud Celtas Lemannus & .xxxij. anno apud Aborigines Mars Italus cognomēto Ianus iunior: āno eiusdē .xxxv. apd' Celtiberos Rom⁹ regnauit Romus.

Secūdus Larthes ægyptius fuit Ranses annis .lxvi. anno eius .xxiiij. Assyrijs impat Paunias: Eiusdem anno .xxviij. Atheniensibus regnat Egeus Cadmus. Armeniā sororē Iasij Samotracis ducit vxorem. Olbius regnat apud Celtas. Paunias Olbius.

Anno .lx. Cadmus ex zelotipia primæ vxoris ob Armoniam discrimen certamenq; patitur.

Eiusdem anno .xxiij. Cæculus cognomento Saturnus iunior regnat apud Aborigines: & tertio anno post apd' Turrhenos regnat Oscus: cuius insigne fuit serpens. Hic ex Vetulonia multas colonias seminauit: apud quam erat oriundus magna familia. Cæculus Oscus.

Anno eius .xiij. Ilus regnauit apd' Troianos .lij. annis. & Palatuus apud Celtiberos: apd' Celtas Galathas iunior: qui vicit Sarmatas: & condidit Galathas Asię. Ilus

āno eiusdē .xlvij. Picus iunior fit rex aboriginibꝰ: ꝛ apud

Tuſcos regnat Tarchon ſecũdus annis.xliiij.Poſt Picũ anno penultimo Raniſis apud Celtas regnauit Nannes.

Tarchõ. Nannes. Tertius Larthes Aegiptius Amenophis annis.xl. regnat & imperat:cuius anno primo Laumedon imperauit Troiæ.

Laumed. Anno vero.iij.Soſamus regnat Aſſyrijs: & Hercules Amphitrionis naſcit anno ſexto:vixit annis quinquaginta duobus.& perijt igne: primus ex maximis pyratis.

Faunus. Anno Amenophis.xiiij.apud Aborigines regnat Faunus iunior:&.xxix.anno Tuſcis imperat Thyberinus.ex familia Veia Vetuloniæ annis.xxxv.

Amme. Quartus Aegypijs impauit Ammenephos annis.xxvij.cuius anno quarto apud Celtas regnat Rhemus:a quo Rhemi.

Tautañ. Anno.ix.eius apud Aſſyrios regnauit Tautanes: & ãno xvi.apd Aborigines Latinus: apd Tuſcos aũt Mezentius.

Lart.vij. Secutus eſt vltimus Larthes.vij.ãnis poſtq̃ ſecuta eſt Dinaſtia ſine Larthe annis.clxxvij.per quã numerabimus qui Babilonij:Aegyptij:et Turrheni floruerũt.Anno Dinaſtię

Diapolis Troia. euerſa Diapolitanorũ primo.Troia euerſa fuit:& anno.iij. Aeneas venit in Italiã ad Latinũ:& Euandrum:& Turrhenos:apud quos regnauit Tarchon iunior annis.xx.

Anno ſeptimo Aſcanius latinis imperat:ãno vero ſequẽte Teuteus Aſſyrijs:& poſt Frãcus Celtis ex Hectoris filijs & anno eodem Lydi mare obtinuerunt.

Amazones tẽplũ Dianę incenderũt Aeneas Siluius. Dercilus Anno.xlij.Amazones templũ Dianæ Epheſi ſuccenderũt Et anno.xlij.Ocnus imperauit Italiæ annis.xlvi.vixit annis 906.&.xlix.Siluius Latinis: & Tyneus Aſſyrijs.

Anno.xlv.Dinaſtiæ regnauit Latinis Aeneas Siluius: & Aſſyrijs Dercilus anno.xlvij. At.lxxij. Tuſcis imperat Pypinus annis quinquagita duobus.

Anno.viij:regnat Latinis Siluius Latinus:&.cxxi.Eupales Aſſyrijs anno.cviij.Alba Latinis regnat.&.cxxviij. Nycius Feſulanus Tuſcis annis.xlvij.Anno.clxvi. Pyſeus Tuſcus Pyrrata imperat Italię annis.lij.Ita paulatim Aſſyrij.Ae

gyptij: Turrheni: delitijs eneruati decrescũt: ecõtrario Latini crescunt. Itaq; subijciemus breuiloquiũ: quo pacto reges Assiriorũ & ægyptiorũ cœperũt eneruari. Ecõtrario græcorum & Latinorum: Aboriginũ. Apud em̃ Tuscos Piseo successit: Tuscus iunior annis. xxxix. huic Amnus annis. xxv. quem secutus est Felsinus annis. xxxiij. Hinc Bon annis. xxviij. Atrius. xxvij. Marsias. xviij. Etalus. xxx. Celius. xxi. Ex Latinis aũt secuti sunt per quos ꝓpagati Rhomani imperiũ tenent

MANETONIS SVPLEMENTA EXPLICIVNT.

GRIMOALDVS VOLTVRNE: SIVE Etrurie p̃fectus in excerptis quæ sub rege Desiderio de ip̃a Etruria scripsit

DECRETVM Desiderij regis Italiæ:

1 Euocamus statua regis Aistulphi contra Vetulonos edita: vt lacus nõ Tirensiũ: sed Vetulonũ sit: quia lacus magnus Italię. Ideo Italię dictus est: quia ager eorũ prius dictus est Italia dicta ob id sedem Itali: decretã. Et vt suã longholã nõ Longbardulã: sed cognoĩe sui ampliatoris Turrheni Terebũ vocent. Et vt sub vno muro cingãt sua tria opida Longholã: Vetuloniã: & Turrhenã Volturnã dictam Etruriam: totãq; vrbem nostra adiectione Viterbũ pronũcient: vt Rhoda & ciuitas Balneoregiũ dici iussimus. Permittim⁹ pecunijs imprimi Faul. sed emoueri Herculẽ: & poni sanctũ Laurentiũ eorũ patronũ: sicut facit Rhoma & Bononia. Iubemus quoq; reparari Cort Nyentã: Dardanũ: Assium: Foranium: Corinetum: & Tuscanellum.

Hoc in decreto Desiderius q̃s vrbes & opida amplíauerit annumerat.

Nos em̃ sumus Tusciæ destructores: vt nos apud Callos accusat Hadrianus Papa. Nã in Tuscia ędificauimus a fundamentis. Vobis q̃dem Volturrenis Caluellũ vicũ Horchianum. Balneariã Barbaranũ & Gariofilũ: Sentinatibus antẽ Ausdonias Roda: Cosanũ Volaterris: Roda Camalum Lu

Sanctus Laurentius a Faul amoto.

hæ Sergianũ: & petrum sanctum olim fanũm Pheroniæ.

Phocensibus aũt sanctos Geminianũ: & miniatẽ Fesula nis opidum munionis: in quod vagos & sparsos Arin Ianos & Palantes Fluentinos: collegimus. Rursus plures antiq̃s nobiles vrbes ampliauimus: & muris cinximus: & nunc id idem agimus circa Lucam Pistorium: Aretium: Orbitum: & Etruriã: nunc Viterbum cuius nomẽ: aut a nobis consti tuta decreta: si quis voluerit: aut capite puniatur aut laqueo strangulетur. Hoc itaq; non est Etruriam destruere: vt nos ar guit Hadrianus qui pacem vltro a nobis oblatã respuit.

Quare tibi Grimoalde præfecto Viterbensi præcipimus vt q̃ diu dubia pax perseuerat: Iubeas omnes Tusciæ milites paratos esse in armis: & cõmeatus ac stipendia sine auaritia fac in prompta habeas: ut non solum occurrere hostibus: sed etiam illos inuadere.

Hucusq; integre legitũr. quę sequũnt in fractaris ita se ha bent in prima fractura.

Ciues non grauabis nouis exactionib.

In secũda. Ex Papia venient. In tertia. Viterbenses

FINIS.

F. IOHANNIS ANNII BEROSI COMMEN tatoris. Cronographia Etrusca digesta: cuius prima ps Digestio Italiæ sub aurea ætate a diluuio ad Nynũ Chamesen trib. regib. annis. ccxlix. hoc modo.

Olitũdo Italię. cviij. Ianus primũs adueniens. xxxiij.
¶ Comerus Gallus. lviij. Ochus Veius. l. Sequunt an ni. xxx. &. cccc. a Chamesę ad Atlantem Italũ: a quo Italia sub his regib. Camese. xix. Iani secũdus aduetus. lxxxij

Cratiũs Razemõ.liiij.Arũtis.xliij.Tages.xliij. Sica nus.xxx Enakij Lukij.xxx.Apis.x.Leſtrigon.xlv.Hercules.xxx.Tuſcus.xxvij.Alteus.xvij.Heſperus.xi. Sequunt anni ab Italo vſq; ad excidiũ Troię.cccclii.ſub his regib.Lartib. Italię Italus Atlas.xix.Morges.xx.Coritus.xxxiij.Iaſius.l.Coribã xlviij.Turrhenus.li.Tarchon priſcus.xxiij. Abas.xv. Olanus.xxi.Veibennus.xlij.Oſcus.xxxiiij.Tarchon ſecundus: lxvi.Tyberinus.xxx.Mezentius.xxij.Item a.xxij.ãno Mezentij vſq; ad ſextum Celij & principiũ Romuli cõputatis quinq; annis laborum Eneæ etiam tribus regni eius ſunt anni.ccccxxiij.ſub his regibus Tarchon tertius.xx. Ocnus Bianor.xlvi.Pypinus.lii.Nycius.xlvii.Piſeus.lij.Tuſcus iunior xxxix.Annus.xxv.Felſinus.xxxiii.Bon.xxviii.Atri⁹.xxvii Marſias.xviii.Etalus.xxx. Celii pars.vi.A ſexto Cælii quo cœpit Rhomulus vſq; ad pulſos reges fuerunt anni.ccxliiii. ſub his Larthib.Celii reſiduũ.xv. Galeritus.xx. Lukius Tuſcus.xxv.Cibitius.lxxxii.Lucumo Cluſinus.xxxviij.Rhet⁹ xx.Velus.xliiii.Apulſis ab Roma regib.ad perdomitam ciuitatem Etruriæ regnatũ eſt annis.ccii.ab his Larthib. Porſena Cluſius.lviii.Tolumnius Veiens.xxii. Eques Tuſcus. xl.Liuius Fidenas.xlviii.Elbius Tuſcus.xxxii.Poſt cedẽ Elbii regnauit Prolartes Turrhenus eius filius annis.xxvi. & ciuitatẽ Etrurie dedit Rhomanis Thurenus.xxvi. Poſt datam ciuitatem Etruriæ claruit poſteritas Elbii: & Turrheni ſub Rhomanis.cccl.annis:.ex quibus Turrhenus vixit vſq; ad ſuperatam Tuſciam: ſignatum argenteum nummũ Romæ in triumphum annis duodecim. Turrhenus qui ſupra xv.Titus.xl.Volturnus.xlviij.Cecynna.lvi.Menipus.xlvi Mẽdorus.xxxvi.Mecenas.lvi.Seian⁹.xxiij.Skenin⁹.xxxiii. Otho Ferentinus.i.

FRAGMENTA
MYRSILVS HISTORICVS DE ORIGINE TVRRHENORVM ET ITALIAE.

ITaliã coluere greci Archades: Veneti: Lygures: Ardeades: Rutuli: Siculi: Pelasgi: lapiges: Lacedemones: Salentini: Pelij: Eniani. Achei: Oropitę: Pilij: Pisi: & eiuscemõi, Horũ p̄mus Enotrius Archas cum Peuccino fratre colonias transportauit: vbi habitabãt tunc dicti Ausones: vbi nunc Enotria regio est: e regione Peuccinorũ hæc fertur prima colonia ex Græcis: paulominus quindecim ætatibus ante ruinas Troiæ. Turrhenis originem quidem suspicantur fuisse a Lydis. Existimant enim Aty regi Meoniæ prognato Herculis: & virginis Omphales filiæ Iardane regine Meonum fuisse geminos Lydum & Turrhenũ. Cum regnũ neq3 duos caperet: & neq3 terrę sterilitas ingentẽ multitudinem pareretur sorte Ato iacta Lydum successorem designauit: Turrhenum vero cum maiore parte populi ad quęrendas nouas sedes foras abire iussit. Is in septentrionalẽ Tyberis partem veniens: eiusq3 totam medietatẽ a fontibus vsq3 ad locum vbi erat priscis Vmbris habitatio tenuit. & cũ eis cõsedit & cohabitauit: & vrbes dictas hactenus Meonias & Turrhenas ędificauit. Sed hij aperta mendatia fingunt: Nã de gentis antiquitate & origine magis credit ipsi genti: atq3 vicinis q3 remotis: & externis. Magis igitur creditur ip̄is Lydis & Turrhenis atq3 his vicinis Rhomanis: & qui consentiunt in eorum patria historia & origine: q3 quibusuis alijs: quãuis alias eruditissimis.

Lydus. Turrhe.

Cæterũ quecũq3 hij patrij historici dicũt aduersant̃ supradictę traditioni de Turrheno Meone. Etẽ̃ xanthus Lydus in p̄ria historia nullũ Turrhenũ Aty fuisse scribit: sed geios

Lydam & Torebũ: a q̃bus Lydus et Torebos in Asia pp̃los esse tradit. In nullo penitus differẽtes nisi q̃dam ꝓlatione: & qdem parua. vt Dores & Attici. Quis ergo ex Lydis histori-cis Turhenũ filiũ Atus: & frẽm Lydi misit in primã medi ætatem Tyberis: vbi antiq̃ssimis vmbris fuit prisca habita-tio. Quũ etiã si qd tradit de bello pelasgico Xanthus asserit Pelasgos antiqores Ati gressus Bello Tusciã: quę quondam vmbra dicta est occupasse Catonẽ. Inde Tyberinã regionẽ inuadentes etiã ipam Turhenã cœpisse: & cũ Turrhenis co habitasse: & ab eis plurimã militarẽ peritiã didicisse: p̃cipue nauticã: qua tũc toti orbi erãt admirabiles: de q̃bus fabulant̃ græci ꝙ in delphinos versi sunt: qui nauibus alludũt. Et his socij fiunt. Re ẽm vera tunc Delphini ob pyraticam simul & dominiũ maris dicebãt. Erant ẽm classe potẽtes & vndiq; co lonias transportabãt: argumento sunt qui Turrheni dicunt̃ in insulis atticis: & faucibus Tracię. Namq; Turrhena simul lingua: & cũ quibus habitãt loquunt̃: & eosdẽ deos vt Turr-heni colũt: & eisdem literis vtunt̃. Quare nõ possunt dici ab aliquo Atus filio qui ante Atũ Pelesgiũq; regem inueniũt̃ dicti Turrheni. Et multarũ coloniarũ autores eodem nomĩe atq; ritu ante Atum p̃scriptarũ. Hęc a Lydis didicimus. Nũc quid de se Turrheni dicant est interserendũ. Primũ rident se ab aliquo aduena denoĩatos. qui se solos indigenas in Italia existimant: atq; a vetustissimi dei sui (quẽ Ianũ Vadymõna vocant) filio Razenua noĩant. Tetropolin quoq; suã Etru-siam eiusq; p̃tem Boltursenã: Betuloniã: Tussam: & Harba num cognoĩe Calumbũ a luco nuncupant: eamq; a suo deo aureo seculo mox post inundationẽ terrarũ: nedũ ante Atũ conditã asserunt. Nam & ab inundatione ipa suũ agrũ sua patria lingua vocant Saleũbrone: vbi primũ geniti vmbri: producũt quodq; suę vetustatis vestigia multa: vt deos: ritus mores: literas: leges. Que ꝓfecto oĩa cõgruunt his que pro batiores greci historici tradũt. Scribũt ẽm solos turrhenos in

Pelasgi.

Qũi pri-mi nauti cam peri-tiam ha-buerint.

Italia vetustissimos esse: q̄ neq̧ ab alijs pendent origine: neq̧ vt cæteri cōuene & aduene: sed ꝓpria regione se oriundos q̄n qdem vetustissimi differūt deis & moribꝫ: nedū ab alijs Italiæ populis: sed etiā a vicinis Crotonēsibꝫ: & Petusinis a frōte & a ꝓximis Phaliscis a tergo: quos intermedij iacent. Nā cūctis Thruscis dij deeq̧ sunt Iupiter & Iuno. Soli Turrheni colunt Ianū & Vestam: quo lingua sua vocant Ianis Vadimōna & Labih Horrebiam. Ipi quoq̧ Rhomani fatenť Etruscos esse vetustissimos: & aureo sęculo natos: a quibus aras: situs: diuinationes: colonias & disciplinas habuit: prisca Italia inito sumpto a prima ex tetrapoli dicta Etruria: a qua illos Romani Etruscos cognoiant. Nō est igiť aduersarijs vlla via qua ꝓbent eos Turrhenos a filio Atus habere vel nomen vł originē: sed id nomē desumpsisse a tursibus: quia ipi Surses & sursenas si sunt vrbes pontificię & Turses ac tursenas. Si quid etiā ad hos venit Torebus filius Atus: vtiq̧ non ab eo aduena: noiati sunt Turrheni indigene: sed econtrario ab eis Terobus fuit cognoiatus Turrhenus a græcis. Igiť & si totā Italiā coluerīt gręci: vt nostri tradūt ex ipis tum Lydis & Turrhenis: viciniſq̧ Romanis falsa esse ostendimus: q̄ cōtraria his de Turhenis multi vt diximus cōscripserūt.

Torebus

FRAGMENTA CATONIS.

g Ræci tam impudenti iactantia iam effundunť: vt quoniā his dudū nemo respōderit. Ideo libere a se ortā Italiā: & eandē spuriā simul & spurcā atq̧ nouitiā nullo certo autore aut rōne: sed per solā insaniā fabulenť. Quā obrem nūc vt cæteris latinis viam faciam q̄cunq̧ memoria p̄dicta gentibus Italiæ sunt & nūc Rhomano impio subditis dijs volentibus scribere instituo. Italiæ splēdidissima origo fuit: tum tempe: tum origine gētis. Cœpit em̄ aureo sęculo sub principibꝫ dijs Iano: Cameſe: Saturno gente Phenica: & Saga quæ post inundationē terrarū per orbem prima colonias misit. Et de mūdi quidē origine autores nō paria senti

De origine mūdi.

Autores no paria sentiunt.

tunt. Nam Caldei sibi sempiternitatē persuadent. Phœnicib9 vero ac Sagis magis placet origo. Inter verosq̧ cōuenit ante Nynū circiter annis qnquaginta: & ducentis: qbus durauit aureū sęculū terras fuisse inūdatas: & in Scythia Saga renatū mortale genus. Siue em̄ ab eterno mundū existimes: & ignis principio cūcta tenuerit: & sensim in sua loca elementa cōuenientia homines ꝑduxerint: siue vt fertur: ante aureum sęculū terras subrutas inundatio possederit: & exsiccata humo apparuerint homines: eqdem principatus originis semper Scythis tribuitur: a quibus auctis colonias per orbem missas ferunt. Et ex his venisse Ianum cum Dyrim & Gallis progenitorib9 Vmbrorum rateq̧ cum colonijs per Tyberim vectum: ad leuum Tyberis Etruriā tenuisse locum: vbi colonias incōtinēte primū exposuit: & ip̄m deum simul Vaticanū habitum dictumq̧ fuisse: & regionem Vaticanā: id est Vagicanam dictam ꝙ ibi Ianus quasi in cunis natā: primūq̧ vagientē Italiam exceperit. Inde cū colonijs a vagicano ꝓgressum in tractū vmbrię fundasse regiā: & fani olympū sollāmq̧ sacrasse: & angustatē turrhenā nō lōge a regia dicasse: vbi ad salutandum regem. xij. colonię nonis Iunarib9 cōuenirent. Inde duodenis colonijs fasces ad cōtinendos rudes scribūt singlo p̄toriano lictori. xxiiij. armatis īgenuis distributis. Eas posuit colonias ad ripas qdem Tyberinas Ianiculū & Arin Ianū ad ripas Arin totidē Phesulas: & itidē Arin Ianū: ad littus Etruscū q̄tuor: Pheregenę Volcē Volaterra: Cariara q̄ & latine luna in mediterraneis q̄tuor Ogygianū Aretiū Rosellas Volsiniū paulopost dextrū tyberis latus regulis suis ꝑmisit. Camesia quo Camesenę duc: ⁊ Saturno a q̄ Saturnia olim qđ nūc Capitoliū: & ab ea late Saturnia terra. Hęc prima fuit aurea illa ætate: & qdem angustissima origo Italiæ. Italia cōpluria a dijs & ducib9 sortita fuit noīa a Iano qdem Ianicula: quē q̄dam Erotiū dictum existimāt: quia inuenit vinū & far Camesena a Camese: & a Saturno Saturnia: Saleōbrona q̄q̧ a

Orig nis principatus Scythis tribuitur.

Volcen. Volater. Cariaria Ogygia Aretiū. Rosellæ. Volsiniū Camesæ.

Apis Italię de⁹ vltimus
Apenina Taurina
Italia vnda dicta.
Tyberis.
Albula.
Alpes.

gentibus. Durabit Saturnia nomen totidē ferme annis quot ante aurea ætas vsq; ad Apim deorū Italię vltimū. vt Antiochus Siracusanus scribit a quo Apenina quā Taurinā idē interptaī: & si greci de more q̄dam a bobus Herculis: vl' q̄s opimos gignit Italia. vt ait Hellanicus: aut a Vitulo egresso. vt Herodotus. vel q̄dam Græci boues vocant Italos. vt fabulator Timeus: dictam existimēt. Inde a duobus fratrib⁹: altero Hesperia: altero Italia postremū nomē retinuit. Hijs noībus principio nūcupata fuit Italia circa Tyberim: vt q inter oms Italię amnes in omniū deorꝫ & principū tutela esset: atq; imperij totius ex his cōmunis sedes a quo in principio & origīe ipā Italiæ Albula nomen a Ianigenis habuit. Diuidit aūt in Apeninos montes: & Cisapeninā: & transapeninā Italiā.

Rhetij.
Vernoēses.
Comensenses.
Ister q & Danubius Danæ
Argonautis.
greci mēdaces.
Venetia.
Taurisāi
Veneti vnde primū Patauium

Alpes oēs Italiæ colonias fuisse Tuscorū incolę asserūnt: si ab ipis vel ducibus vel capitib⁹ originū noīa gentibus & locis indita. vt Rhetij a Rheto rege Lydorū. Et Veronenses a vera colonia Tusca: Comensenses a Fanij regijs Volturrenis: a q̄bus vallis volturena: et Osci a quibus Oscela. Histria quoq; a duce misso a Iano nomen retinet. At grecorū q̄dam scribunt dictū ab Istro amne cognomīe Danubio: cui Dane gentes accolę nomen impssere: fabulantur ramū ex eo in Histriam effluere: inq; Hadriaticū mergi: fingūt alij Argonauī in Histriā primū ab Istro e mōtibus humeris vectam: & in Hadriaticū demissam: videlicet tanta est in mentiendo Græcorū vanitas simul & leuitas: vt ab Histri ostijs ad eius fontes immensa gentiū spacia transuolarint: & amne etiā obstātes tranarint: & humeris ea cōnecta cōnauigarint: vt etiā in Italia mentiendi sibi loca iueniāt. Nescio Argonaui ne græci aquas an Argonautis humeris montes nauigarit. Venetia est oīs ora circū sinū maris post Histriā vsq; ostia Padi: Quibusdā placet a Tylanento illos exordiri. Nam Taurisanos Tersę gentem ab Api duce conditā asserūt. Venetis cūctis prima origo Phętothea ast: quę gręcis occasionē mentiē

di de Phętõnte & Eridano prebuit. Posterius mista his nobilis stirps Troiana: a quibus Patauiũ suo conditore inclytum Omĩa sub alpibus transpadana loca prisci cõuene Tusci missis colonijs tenuere: ab hisq́ multa loca noĩa retinent. Plura debuerũt Galli: qui primi Aruute Clusino duce alpes transcenderunt: & sensim ab omĩ Gallia Cisalpina Etruriã pepulere: ab hisq́ nomẽ sortita retinet Gallia Cisalpina: qua Mãtua suo conditore Ocno Bianoro: & Tuscorum rege illustris. Penetrauere trãsalpes Boi: Senones: Insubres et aliæ gallie trãsalpine gentis. Gallia cispadana olim Bianora a victore Ocno. postea Felsina dicta vsq́ Rauennã nũc Gallia Aurelia & Emilia a Rhomanis ducibus nomẽ habet. Princeps metropolis Felsina pimũ a rege Tusco cõditore. Inde a successore Bono Tuscaniensi Bononia dicta. Spiretũ Padi ostiũ a Pelasgis cõditoribus Spira dictũ: & a Diomede instauratum. Nouaria ante ab Herculis Aegyptij nomine Lybia: & a cognoĩe Aria Aegyptio vocabulo Leonina: sed a Lygaribus instaurata Nouaria dicta est. Olanũ ante ab Tuscorũ duce qui cũ Oropijs colonijs ibi primus insedit: quorũ origo incerta: vti Comi: Bergoni: Lycinofori: & aliquot circa populorũ. Inde ab insubriũ principe nomine Medo adaucta Mediolanũ nomen seruat. Padus ante a duce coloniarũ Eridanus: sed a profunditate Botigon ab Etruscis: & Botigũ a Ligaribus: & a circa arbore Picea gallice Padus nuncupat. Post Padi hostia Rauẽna Sabina stirps interijt. Saga oppidum Etruscorũ vti & Atria: a quo mare Atriaticũ: qđ nunc Hadriaticũ. Gallia flaminia a Rauẽna ad Ariminũ a Comitibus Herculis conditũ: a quo cognominať ab eo ad Anconam: Senegallia a Senonibus dicta: pulsis Etruscis nũc gallia Togata.

Ocnus bianorus

Bonũs

Bononia

Spiretũ

Olanũ.

Comi.

Bergoni

Botigon

Saga

ALIVD FRAGMENTVM.

Ancona prius Picena: vocabulo Etrusco simul et Aboriginũ dicta: galliã Togatã primi coluere Liburni Siculi quos pepulere Vmbri. Hos Etrusci trecentis & amplius

Ancona.

Picena.

eorum validissimis opidis iusti more belli expugnatis. Eos tandem vicere Galli. Piceni lingua Etrusca genus sacrũ dicitur orti a Sabinis: a Picenis ad Garganũ mõtem: alijs & alijs tempibus diuerse gẽtes tenuere: Marsia duce Lydorũ in quibus Ascalũ. Precutij in qbus Hadria siue Atria Vestini in qbus Amiterni: Marrucini: & Peligni in quibus Cursellum Orton: & Sulmo. Ferentani primũ a Lyburnis & Dalmatibus. Inde his pulsis a Tuscis orti: quorũ lingua Latinũ Metropolim vocauerũt. i. nobilem principem. Laronẽ eñ Etrusci & Larunnẽ & Arunnẽ vocant nobilẽ principem. Inde in transpadana Lariũ lacum: & in Tuscia Larones annes & Arunes colonię: & viri Arunes quos Tusci secũda declinatiõe Rhomani & Græci sicut Atlas tertia declinãt & pferunt Aruntes. A Gargano ad Brundusiũ coluere Celij: vnde Apuli Daunũ: Apuli Boi: in qbus Arpe: Canusiũ: Barariũ. Sub his Apeninus ex transuerso diuidit in duo fines Italiæ: quos inter Tarentinus sinus iacet: circũq; ipsum vndiq; e magna gręcia: ad orientẽ vero magnę græciæ pars est Cenotria Archadũ: & Calabri prius Ausones: ad quos græca verbositas fert venisse primã græcorũ classem annis ferme quatrincẽtis ante ruinas Troię: cum Enotriũ ducẽ Archadũ post Troiã conditã adnauigasse in Calabriã tradat Anthiocus Siracusanus: & circa oram maritimã posuisse colonias. Et vt partius mentiant̃ græci: ab eo quondã dictã Italiã Enotriã scribunt cũ ab initio Italie a vetustissimo rege Sabinorũ & Etruscorum penes quẽ erat imperiũ. Id nomẽ sortita fuerit.

Larones. Aruntes. Enotrius dux Archadum. Greci mẽdaces

A Leucopetra ad Sarnũ amnem vicinũ Neapoli tenũere diuersi populi Vmbri: Itali: Samnites: Siculi Peuccini: picentini & Etrusci. Quorũ vrbes sunt Clusium: Pestũ: Elea: nũc Velia. Inter amnẽ Volturnũ: & mõtes Apenini. Sabelli sũt proles Sabinorũ vt nomen est argumento: a Latinis Samnites: a Græcis Saunites appellati.

A Tyberi ad Sarnũ incoluere pmi Aborigines ples Vm

broꝝ. Princeps his vrbs vetustissima Camesena a Camese cōdita: nō procul vbi postea Alba. Tusci his admisti. Osci q nūc Capuani. Volosci: quos vocamus Volscos: qbus metropolis fuit Ansur nūc Taracina: Stabia: Anitini: Hortēses Longhani: Oscori: Macrani: Nuetini: latinę grauiscæ: Picēti: Sorani: Pherentinates: Pheregenates: Sanguini: Tusculani: Certinenses: Vrsentini: Volcentani. Tusci. Osci. Capuani

Rhoma principio sui pascua bobus erat. Circū Tyberim septē rupes sibi ppetue in Erniddo succendentes: cauis paruis distincte erant: sub quibꝰ alueū Thyberis qñqꝫ egressus: paludes in planiciē rupibus subsidentē inferebat. Saturnus primus incoluit Capitoliū: Italus Auentinū: Rhoma Palatiū: Celius cū Tuscis Celiū & Viminalē. Rhomulus cū Palantio: in quo quadratā Rhomā cōdidit: etiā Exquilinū tenuit ab Excubijs dictū: quas illi Lucumo dedit more Tusco. xij: lictorū. i. trecētorū armatorū ad custodiā corpis simul & dignitatē: quia Tacius nō erat sine suspitione in fide societatis.

ALIVD FRAGMENTVM.

e Truria olim Italiæ princeps ab eorū metropoli regia sic cognominata a Thybei in Macā diffundit. Gens prima illorū maritima Lygurū dicta a filio Phætōtis Lygure: quem montani Lygures Pheriton nūcupant. Post Tyberina ostia Pheregene primū Etruriæ opidū in vicino littore dictū a Genio Iano: q primus ibi colonias posuit: & a Pheritone. i. Phetonre: qui colonias adiecit: vti in Lyguria mōtana vbi a Genij colōijs. Genua opidū: et ab adiectis Pheritianis. i. colonijs: amni pximo & regioni Pheretiane nomē reliquit. Primus oīm græcorū Phæton ex Attica soluens cū Lygure filio: multis ætatibus & seculis ante Enotriū Archaden colonijs adiecit Italico littori: ab ostijs Thyberinis vsqꝫ ad Niceā Massiliēsiū: & in medio portū Lygurnū a filio nūcupans vltro citroqꝫ littus oē Lyguriā dixit. Verū Etrusci & Genua Pheton Lygurn portus.

eos secũti Romani ab ostijs Tyberinis Etruscum vocauerũt vsq; ad caput Etrurię. Inde populonicũ: ab vrbe metropoli

Popiũm Puppiũ. Popiũ: Rhomanę Puppiũ. Postremo a Lygurno portu ad Macrã: ad cuius fontes est Apua opidũ: Apuanos Lygures

Apuani. vocant: montanos vero omnes Lygures: qui a Macra Niceam effundunt. In mõtanis Lyguribus sunt portus Herculis Aegyptij. nam Lybarnũ: in his est a nomine simul & cognomine illius graeci vbirũq; nomẽ Herculis audiũt: putant esse suum a noie sumentes argumentũ: cum tamẽ ille neq; nomine Lybius: a quo deuicti Lybij: sed Alceus dictus sit: neq; dictio Hercules sit græca: sed ægyptia. Nam illi Heraclio: id ẽ Iunonis gloria cognomen fuit.

Etruriæ gentes & opida. Gens prima Etrurię maritima est. Opida in his Pheregenę: Alsium. Agilla: quę & Cere a Pelasgis conditũ. Pyrgus Grauiscę ab aere dictum Cosę: Volscę: Thelamon: ab Argo nautarũ principe: cum in Etruriam ad Lucumones ꝑfectus

Cyminius lacus. Hercules Alceus lacũ Cyminiũ effoecit: & puella Faula subrepta ex Fano ad Euandrũ perrexit. Vmbro fluuius: limes tractus vmbrorum caput Etruriæ limes Etruscorũ Phaliscę Populonũ nauiũ & classis: Etruscorũ olim princeps Volaterre: & vada eius pisa cõdita: a pisis alpheis pelasgis. Luca illustris Lukio Lucumone rege Tuscorũ. Lucus & mõtes Fero-

Luna cariara. niani. Luna Cariara ab Etruscis dicta a gręcis Selene: Apua in trãsitu Apenini ad fontes acrę vnde Apuani: Lygures ab Arno ad Macram.

A Tyberi ad Cyminia iuga secũda gens Tusciæ est cognomine a Tuscis Lartheniana: id est metropolis Eniana. Lar

Eniana. them eñ summũ regum vocant: Enianũ vero vrbs in ea: ab Enetanis pelasgis condita: quam Vei Etrusci pulsis Pelasgis

Lartheni anum. ampliatã a principatu ꝑuincię simul & cõditoribus priscis Larthenianũ: Rhomani vero a genere populi Veiens vocauerunt. Opida in his sunt Sabum: in Sabatia a Sabo cõditũ Larthenianũ cognoie Veiens. Nepe Fallaris: Soracte Phali

ſcorũ mons Appollini ſacer: Phaliſcanũ: Pheſcenniũ: Vm-bricum a priſcis vmbris dictũ: Flauianũ: Arcẽnũ: Meſium a quo ſylua Meſia. Roſulũ: Are Mutię: Sutriũ a pelaſgia con dictum: ab inſigni grano dictũ: Romana ſocietate inclytũ. Capina: a qua Capinates Lacus Cyminius: & Troitũ Pha-liſcorum finitimũ Etruſcis. Meſium Sylua Meſia.

Gens tertia Tuſcię tranſciminia a Cyminijs diffundit ad Piſtoriũ. In his Volturrena ſub radicibꝰ Cyminijs iacẽs: co-gnoĩe Etruria: a qua tres gẽtes Etrurię appellant. Etruſci vt a cõmuni metropoli: & ager Etruſcus antea Vmbrenus dictꝰ vbi Vmbri orti. In eo agro Ferẽtia Troſſolũ: Meonia: Me onum: Turrhena: Volturna ſub Volturrena. Aruntes vete-res cognoĩe Camillarij: Longius Blere Olena: Tuſſa: Na-na: Larthes opidũ: Saleumbrona: Cort Noſſa: Cort Enebra mons Coriti: in iugis Cyminijs: e regione mons Phiſcon q̃ & arx Iti: Volſine: Pelij: Oripitę: Sãtinas: Cluſium: Vetus a pugna: ſed a duce Comerſol: montes Tumniates: Sora: Soa-na: non procul Saturnia lapides a Ioue cõpluti in auxiliũ Her-culis cõtra Lygures Etruſcos gygantes: a filio dicti Lamo-nes: amnis Pelia: mõs Pelius: õms Tumnias: Roſellę: Vm-bro in monte: Sena Colonia: Phocenſes: Piſtorium: Vmbro amnis: Stellates: Fluentini: qui & Amienſes Cluſiũ nouũ vn de Cluſentinus trãſitus Hanibalis: Aretium Crotana a Cro-tone ſocio Herculis cõdita. Lamões Cluſium nouum.

Apeninus mõs Italiam in duo ſecat. Radices ſub penino tranſitu Hanibalis. In alpibus a Nicea ad ip̃m ferme peni-num in latitudinẽ extendunt: et vſq; ad Macrã. Ligures mõ tani incolunt: a Nacra item ad fontes Tyberis ad inferũ ma-re Tuſci. ad ſuperũ galli Aureliani & Emiliani. A fontibus rurſus Tyberis ad Narem Vmbri inhabitãt. Principio Ty fernum: & in fine Ameria Tuder ſunt.

Galli oẽm Vmbriã pulſis Etruſcis occupauerũt: exceptis Tyferno: Eſiſio: Hyſpello: Fulgineo: & vetuſta Veiorũ ple gallí vm briam oc cupauerũt

qūam Veilubrā: id est Veiam prolem anticā Vmbrā dicūt
Tuder. in qbus principes sunt: Spoletū. Tuder: Meuania: & Ame-
Ameria. ria ferme nō centis annis: & amplius restituta ante Perse bel
lum a Veis Etruscis antea cōdita duce Ameroe Atlantis Ita
Sabini. li ex Pleyona vxore filia. A Nare porro amne vsq; ad Equi
culos tenēt Sabini a Sabo cōditi Sabatio Sangni gentili edi-
Sabelli. to. Tū ad fontes Sarni amnis Sabelli Sabinorum ples incolūt.

Sangni gentilē Sabi pnunciāt Sabini. Sanctū Rhomani
Sagi qūi Sagā Barbari: a quo & Sagi primi Tusci. i. pōtifices: & sacri
Greci lo expiatores. Ex quo patet leuitas cū loquacitate grecanica: qui
quaces a Lacedemoniis ortos scribūt Sabinos & greca origine a Se
Seboami uome dictos fingūt. Sed Rhoma tū rudis erat cū relictis li-
teris & disciplinis Etruscis mirabūda græcis fabulis rerū &
disciplinarū erroribꝰ ligaret. quas ipi Etrusci semp horruerūt
neq; ob id latinas qdem voluerūt suscipe vsq; ad Cecynnam
Volturrenū magistrū quadrigarū: & augurū principem: pa
trem Menyppi: & auū Menodori: quos ante illū pater eius
Turrhen̄ Volturrenus: auusq; Titus: & proauus Turrhenus semper
Elbius Rhomanis principibus carissimi renuerūt: cū ad eas recipiē-
das vrgerent. Nam ipe Turrhenus patre Elbio Volturreno
& regū Etruscorū vltimo ad lacū Vadimōnis cæso. Equidē
ad reddendā vrbem Etrurīā anno secūdo Olympiadis cente
simę vigesimę quarte allici potuit: sed ad recipiendas latinas
litteras nunq; persuaderi potuit.

Rhoma. Palatinū collū Rhoma Itali filia: sed prius Palatini Abo-
Itali filia rigines tenuerūt: qui ex agro Rheatino ad pascua ouibus q̄-
Vellia. renda Ilo pfecti sunt. Argumēto est Vellia Palatini altera
pars a Vellēda lana: ante his monstratā Etruscam tonsuram
Capitoli appellata.
um vnde Capitoliū dictū a capite inuento fluente Sanguine: dum
sic dictū. Iouini tēpli fundamenta iaceret princeps Tarquinus. Nam
Tarpeius antea Tarpeius: a Tarpeia ibi scutis Sabinorum obruta: sed pri
mōs pri9 us Saturnus vocabat: sub eo Ianus quadrifrons. Quirinus a

victoria Lucomonis a Quirino colle mouētis: Quirinalis a
Iunone Sabinorū dea qua illi curitim.i.hastatā Iunonem vo
cant. Etēm hastā curim: & curinā ꝓferunt: quia his simul &
Etruscis nō est litera. Q. sicut Romanis: Inde Quirites. Quirites

EPITETVM ARCHILOCHI DE TEMPORIBVS.

MAseas Phoenix Damascenus libro. xcvij. hi- Quō tē-
storiarū asserit ante Nynū ferme. ccl. annis pore terra
fuisse inundationē terrarū: & quendā cui te- rum inū
stimoniū ꝓhibet. Moseus antiquissimus histo datio.
ricus liberatū circa fluuiū Araxim ad mon
tes Caspios tūcꝫ recēti coelo & rudi: huma- Aetas au
no genere vixisse aureā vitā: in qua nullo fe rea.
rente legem: natura ipa viuebat quousqꝫ Nynus & Semira- Nynus.
mis arma populis inferentes: primi vitā viciare coeperūt hu- Semira-
manā. Tradunt igit Caldei vno & trigesimo atqꝫ centesimo mis.
ab Ogyge anno regnasse apud se Saturnū auū Nyni annis
sex & quinquaginta: primūqꝫ Babylonie fundamēta iecisse.
Hunc secutū fuisse filiū Belū Iouem: & rexisse Chaldeos &
Assyrios annis duobus & sexaginta. Nynū vero duobus &
quinquaginta. Semiramidē duobus & quadraginta. Ea Ba-
byloniam magnitudine indicibili extruxit. Supputant igit a
Nyno ad secundū annum Spheri quo ortus est Deucalion:
anni vnus & quinquaginta supra. cccc. Septincēti vero a pri Inunda-
ma inundatione nouimestri a qua ad Troiam colligit Mase tio noui-
as annos non minus octo & viginti supra octingentos. mestris.

Regnatū vero fuit Troiae sub regibus sex: sub Dardano
qdem vno & triginta annis: sub Erictonio quinqꝫ & septua
ginta: sub Troe sexaginta: sub Ilo quinqꝫ & quinquaginta:
sub Lamedōte sex & triginta: sub Priamo quadraginta.

Secuti sunt āni. ccccc. a captiuitate Troię vsqꝫ ad xxiij. O-
lympiadem: in quibus floruerūt Homeri octo. Horum pri-
mus in annalibus Teutei regis Assyriorū tradit qui. xxvij. a

Nyno extitit hic Homerus vt ibi tradit fuit Smyrneus: & p̄fectus eiusdē regis paulo ante descensum Heraclidarū in Peloponessum anno.xx. Demophōtis regis Atheniensiū quādo Pyrrhus in templo Appollinis fuit ab Oreste interēptus hūc secutus est Homerus Chyus: qui vt Chyensiū memoria tradit: floruit arte medicinę anno.xix. Melāthis regis Atheniensiū. Alius fuit Homerus patria Cumeus: qui vt ipi Cumei p̄hibent: enituit magica magis q̄ literatura: anno.xxiiij Codri regis Atheniensiū. Quartū ciuem suū p̄diuitem Salaminenses Cyprij efferunt arte institoria inclytū anno.viij. Agasti Atheniensis. Biēnio post emersit Homerus Colophonius: quem illorū annales migratione Ionica p̄dicant efflu xisse arte pictoria simul & sculptili. Sextus fuit Atheniensis: vt ipi scribunt illustris reuocatione abolitarū legū: & nouarū latione floruit sub Archyppo. Septimū Argiui habent: musicę atq; geometricę disciplinę p̄ceptis admirabilem: anno decimo septimo Diogeneti Atheniensis. Vltimū hunc Homerum ætas nostra cernit: qui Olympiade.xxiij. & a Troiæ excidio anno quingentesimo patria Meon Olympico certamine victor. Iudicio totius græcię eximius poetarū est habitus: & ei soli ius tributū emendandi caracteres & nomina: & linguam græcam: quę vt ferunt Cadmus Samotrax fere Barbara & plena ruditatis attulit sub excidiū Troianū: cū reuersus esset a fuga quā inierat ob certamen: qđ illi prisca vxor intulerat propter nuptias superinductę Armonię. Sunt ergo nūc caracteres ab Homero forma elegantiore. Nam primi Barbariem quandā vetustam & non phenicam ferebant: quia nihil phenicū habent vt cernimus: sed Gallatharū & Meonū figuras retinēt. Idem Homerus reformauit caracteres & gramaticę p̄cepta primus dedit: cū antea quisq; sermone scriberet simul & loquerēt vernaculo. Quæ p̄fecto etiā Italia: quæ & magna gręcia suscepit. Hactenus de tempibus.

Homer⁹ colophonius pictor & sculptor.

FINIS.

METHASTENES PERSA DE IVDICIO TEMPORVM ET ANNALIVM PERSARVM.

Berosus.

QVi de tempibus scribere parãt: necesse est illos nõ solo auditu & opinione Cronographiã scribere: ne cũ per opiniones scribunt vti græci: cũ ipis pariter & se & alios decipiãt: & per oẽm vitam aberrent. Verũ absq; vllo errore fiet: si solos annales duarũ monarchiarũ assecuti: Cæteros Cões vt fabulatores reiecerimus. In his ẽm tam liqde atq; vere digesta sunt tempa: reges: & noïa: qua apud eos splẽdidissime regnatũ est. Neq; tamen omẽs recipiendi sunt: qui de his regibꝫ scribũt: sed solũ sacerdotes illius regni penes quos est publica & ꝓbata fides annaliũ suorũ: qualis est Berosus. Nam is Caldeus omẽ tẽpus Assyriorũ digessit ex antiquorũ annalibus: quẽ solũ vel maxime vnũ Persę nunc seqmur. Is ergo tradit ante Nynũ. ccxlix. annis regnatũ fuisse sub tribꝫ dijs regibus: quorũ qui primus va[illegible] impauit orbi: fuit Ogyges: qui p̃fuit inundationi terrarũ. Inde Saturnus fundata Babylõia regnauit ãnis. lvi. Belus Iupiter eius filiꝰ. lxij Nynus eius filius qui primus monarchiã cœpit ãnis. lij. Semiramis. xlij. Zameis annis. xxxviij. Arius. xxx. Aralius. xl. Xerxes Baleus. xxx. Armatrites. xxxviij. Belochus priscus. xxxv. Baleus iunior. lij. Altadas. xxxij. Mamitus. xxx. Mancaleus. xxx. Spherus. xx. Mamelus. xxx. Sparetus. xl. Ascatades. xl. Amynthes. xlv. Belochus iunior. xxv. Bellepares. xxx Lampares. xxx. Pãnias. xlv. Sosarmus. xix. Mytreus. xxvij. Tautanius. xxxij. Teuteus. xl. Tyneus. xxx. Dercilus. xl. Eupales. xxxviij. Laostenes. xlv. Perithidias. xxx. Ofrateus. xx. Ofraganeus. l. Ascrazapes. xlij. Tonosconcoleros. xv. Hunc greci Sardanapallũ vocant: hucusq; Berosus. Nos aũt illũ imitanti nullo alio autore visi sumus q̃ publica susiana bibli

Assyriorũ regũ noïa & tempora

Ogyges Saturnus

Xerxes. Amatritus.

Dercylus Tautanꝰ

otecaṡin q̄ua ānales Persarū ferūt fuisse Bellochū tertiū Sardanapalli clandestinū hostē: q eius militię p̄fectus erat. Is cū Arbace tū Medorū principe ptitus est monarchiā: ea lege vt Belochus Babi. Arbaces Medeā atq̄ Persas regeret. Itaq̄ interfecto: & ex seipo flāmis iniecto Sardanapallo monarchia biptita fuit apud Medos: in ea hij regnauerūt ānis. ccciiij. Arbaces. xxviij. Mādanes. l. Sosarmon. xxx. Arti carmin. l. Arbianes. xxij. Arceus. xl. Artines. xxij. Astibarus cū Apanda filio. xx. Apanda solus. xxx. Hoc Cyrus & Darius deuicto regnauerūt annis. xxxvi. . Nam ante Reunitā monarchiam regenauerūt in Perside ānis. vi. Inde aliis. vi. Persico regno resignato Cābisi filio sexannale bellū Tamyri regine Scytarum intulerūt. Anno. vi. a. Babi. euocati atq̄ Balt Assare interfecto Reunitā monarchiā in Persas transtulerūt.

Mādan. Sosarmō

Babyloniorum monarchia & reges.

Totidēānis in biptita monarchia regnatū est apud Babylonias. Primus Phul Belochus annis. xlviij. Phul Assar. xxv. Salmā Assar. xvij. Sēnacherib. vij. Assar Adon. x. Merodach. iij. Ben Merodach. xxi. Nabuchodonosor primus. xxxv. Nabuchodo. magnus. xlv. Amilinus Euilmerodach: xxx. Filius huius primus Reg assar tribus. Secūdus. Lab assar Dach sex. Tertius. Balt assar quinq̄. Balt assare interfecto regnauerūt simul Cyrus & Darius ānis duobus. Inde solus Cirus. xxij. Filius Darij priscus Artaxerses Assuerus annis xx. vltione īterea sumpta de factione Tamarica: quę per dolum patruū tradiderat Tamiræ huius duo filij: Cirus Artabanes. & Darius Lōgimānus septē mēsibus pro imperio dimicarūt: & septio mēse Lōgimāno victoria cessit: regnauitq̄ ānis. xxxvij. Eius filius Darius Nothos annis. xix. Nagnus Artaxerses Darius Meneon ānis. lv. Artaxerses Ochus. xxvi. Nostra ætate Arses annis. iiij. Darius vltimus: sex. Magnus Alexander q transtulit imperiū in græcos ānis. xij. Aeleucus Nichanor q nūc agit. xxx. annū successit toti Asię ac Syriæ.

Dar. vlt.

FINIS.

PHILONIS BREVIARIVM DE TEMPORIBVS.

AB Adam vsq; ad diluuium fluxerunt anni 1656. a Diluuio ad Abraã. ccxcij. Ab Abraam ad Moysen. cccccxxv. A moyse ad exitũ de ægypto: & inchoatũ templũ ligneum anni. lxxx. Ab eo ad inchoatũ lapideũ ãno. iiij. regni Salomonis & executioni mãdatũ decretũ Dauid de successoribus regni anni colligunt. cccclxxx. Siqdem orta lite inter filios Dauid: q̃s ex Bersabee genuerat: qs regno p̃cederet Dauid edicto statuit a iunioribus inchoari: & vt alteri succederet: vbi posteritas naturalis deficeret. Itaq; a Salomone minimo ceptum est: & a Natan illi natu pximiore filio dicto Ahiasar et Mathat: & posteris eius Ahiasarim: atq; Mathatym: id est vt omẽs dicerent & essent fratres principis: & donati tempore ad succedendũ. Huic vsq; ad Iosaphat: & Ochoziam posteritas Natã semp dicta est Ahiasarim. Nam quos occidit Ioram posteros Natã: quos pater in tribu Iuda p̃ter decretũ honorauerat: filij Iosaphat frẽs Ioram dicti sunt. Similit infantes eorum quos Ioram liberos qdem: sed reditu vacuos in tribu Iuda reliq̃rat: dicti sunt fratres & filij Ochozię: cum tamẽ Ochozias vnicus solus ex Ioram & Salomone supstes esset. Quo perempto oẽm stirpem regiam: Ahiasarim Athalia conata est delere: nisi puidentia Iosabet sororis Ochozię ex Ahiasarim saluatus fuisset minimus ex Ahiasarim infans Elyh: qui & Eliakin. Nam synonima sunt Syris: & ægyptij. Elyh Eliakin: Ioakin. Cognominatus autẽ infans Elyh: fuit Ioas primus ex domo Dauid: & posteritate Nathã pro quo Mizmor a dextro & leuo choro decãtatus fuit: qui a septuaginta senioribus septuagesimus q̃rtus positus est: & sub Ioada institutus ne disperderet deus funditus domũ Dauid: vbi finierat proles Salomonis. Ab isto Ioas: atq; deinceps

Athalia. Iosabeth Elyh. Eliakin. Syris

in rememoratione͂ reges sem℘ binomij et trinomij fuerunt Nam iste primus dictus est Elyh Ioas: Symeo͂. Item Hermanasses: Eezchias: Iesus: & eiuscemo͂i. Itaq͂ a quarto anno Salomonis vsq͂ ad fine͂ posteritatis eius: & primu͂ successorem Ahiasarim cognoi͂e Ioas supputant anni.cxxxviij. A Ioas vero vsq͂ ad spontaneam transmigratione͂ Ioakin anni sunt.ccxci.co͂numeratis.x.annis quibus regnauit Amon captiuo patre.Heri: qui & Manasses: porro a transmigratione ad desolationem anni sunt vndecim.

Hermañ
Ezechias
Amon.

PHILONIS SECVNDVS LIBER INCIPIT.

Et a desolatione ad carceres Ioakin sunt anni.xx. & ab eius transmigratione.xxxi. sex a͂nis sequentibus tu͂c editus Mizmor octogesimus septimus: in fine au͂t septimi anni Euilmerodac eductu͂ Ioakin de carcere in honore habuit: eu͂q͂ pp̄lus Heri cognoi͂auit q͂ lucerna Dauid que timebat extincta illuxerit: & Mizmor octogesimus octauus editus est ad gratiaru͂ actione͂ atq͂ co͂seruationem gentis: & celeste͂ missione͂ Messie: mox liberato Heri: datus est a deo filius Mesezebeel cognome͂to Salathiel: q anno.xvij.ante solutione͂ captiuitatis Barachia͂: qui a͂no.xvij. soluta a captiuitate: dux pp̄li fuit: & ab eo ducatu dictus zorobabel anno a tra͂smigratione.lxxxi. & a desolatione.lxx. Prefueru͂t au͂t pp̄lo duces ex domo Dauid: & sacerdotes ex Leui seorsum vsq͂ ad tempa Asmonai: & de his.lxx.seniores sic inscriptis reliqueru͂t. Iesus filius Iosedec magnus pontifex cu͂ Barachia zorobabele filio Mesezebelis filij Neri ipe e͂ Ioakin anno primo Cyri venit Ierosolima͂: qui secu͂do a͂no du͂ iacerent fundame͂ta ℘phetantibus Agai & zacharia ob mortem Darij Istapis impeditu͂ est opus: nec adiri potuit Cyrus qui bello Tamirico erat impeditus. Successit interfecto Cyro Assuetus: priscus Arthaxerses: qui bellu͂ parabat co͂tra Arthaxat factionis Tamirice fautorem: qui & ad defectionem

Mizmor
Euilmerodac.
Heri nomen proprium.
Iesus filius Iosedec.
Cyrus.
Assuetus

cõpulerat Assyrios: Medosq; ac Persas: et Assuerus intra Babylonia sese cõtinebat ad eũ Iesus pontifex: quia duces Syriæ cõtra Hebreos scripserãt: se cõtulit relicto in põtificatu ãno xij. Assueri filio suo Ioakin: qui & Elyh. Ergo q͞a eo anno erat Assuerus occupatus bello nõ est auditus. Iesus victor cũ sequẽti ãno missum a se Holofernẽ: a iudeis truncatũ audisset: edicto publico vetuit templũ erigi. Successerũt duo filij: qui de impio cõtendentes Dario Lõgimãno: qui votũ relaxandi edictũ patris emiserat: septimo mense victoria cessit. Anno eius primo reuersus Iesus hortantib9 ijsdem ꝓphetis edificare templũ annixus est. Gesit ergo Iesus ponficatũ primũ: vsq; ad. xij. annũ Assueri prisci ãnis. xxxvi. Ioakin filius in eius absentia annis. viij. Is & Iudith gesta cõscripsit anniuersariã liberatõnis memoriã quotãnis agendã instituit. Idẽ Iesus reuersus ꝓsecutus est pontificatũ ãnis viginti vsq; ad vigesimũ ãnũ Lõgimãni natus ãnos. cxxx. Et successit Ioakin Item secũdo põtifex ãnis. xlviij. vsq; ad. xij. annũ magni Artaxersis Assueri: qui gesta Hester scripsit: & memoriã Phurĩ instituit: hortante illũ per literas Mardocheo qui. xviij. ætatẽ Isaac supauit. Tertius pontifex successit Eliasibãnis. xxi. vsq; ad. xxxiiij. magni Artaxersis. Hic primus posuit Hierosolimis portã gregis. Quartus põtifex Ioada gessit pontificatũ ãnis. xxiiij. & totidem Ioatham vsq; ad finẽ Ochi Artaxersis Vltimus sub Persis fuit sextus põtifex Iaddua annis. x. Princeps vero ex domo Nathã primus Symeon q & Ioas. Rursus Leui q & Amasias. Item Iesus qui & Ezechias: Her q̃q; q & Manasses. Hij ante captiuitatẽ. Porro in captiuitatis solutione zorobabel primus præfuit annis. lviij. Resa Myscisollam. lxvi. Ioanna Ben Resa. liij. Iudas primus cognomine Hyrcanus. xiiij. Ab Alexandro vero ad Asmonaym pontifices vsq; ad Iudam Onias priscus ãnis. xxvij. Symon priscus xiij. Eleazarus Antiochi theos inimicus. xx. Manasses Seleuco Gallinico amicus. xxvij. Symon iustus honoratus a ma

Holofernes a Iudeis truncatus.

Mardocheus

gno Anthioco.xxviij. Onias huius filius a Seleũco Spoliatus templo.xxxix. Hunc sequit̃ Iudas Asmonai: duces vero ex domo Dauid vsq; ad dictũ Iudam fuere Iosephus primus annis.vij. Abner Semei.xi. Elih Matathias.xij. Asar Maath ix. Nagid Artaxat.x. Agai: Hellij: Masſot: Naum. Amos: Scyrach.xiij. Mathathias Siloa.xviij. Iosephus iunior Arses honoratus a Ptolomeo.lx. Ianus secũdus Hircanus praefuit annis.lx.

Iudas hircanus.

PHILO DE PARTIBVS TEMPORVM A IVDA MACHABEO AD TYRANNIDEM HERODIS.

MOx secuti Asmonai simul cũ põtificatu etiã ducatũ a domo Dauid subripuerũt: vñ orta inimicitia & simultas Iudas Asmonai coreptis armis cõtra Antiochũ illustrẽ: & filium eius Eupatorẽ: atq; Demetriũ p̃fuit annis quinq;. Ionathas eius frater.xix. Symon ab Antiocho Sidete immunitate donatus: p̃fuit annis.viij. Ioannes Hyrcanus priscus ex Asmonai annis.xxvi. Aristobolus vno. Iãneus Alexander.xxvij. Eius vxor Alexãdra.ix. Vltimus Hyrcanus.xxxiiij. qui captus a Parthis relicta vxore: ac filia & eius fratre Aristobolo: mox Herodes iubente senatu Rhomano inuitis Hebręis regnũ tyrãnicum iniJt: sumpta sibi vxore filia Hyrcani capti a Parthis & declarato filio eiusdẽ Hyrcani Aristobolo põtifice, vt Iudeorũ animos ad se inclinaret. Substulit aũt ex filia Hyrcani sibi vxore filios duos. Sed cum ãno.xxvi. tyrãnici regni sui Herodes reuersum socerũ Hyrcanũ aduerteret more prisco regis salutari ab Hebræis. Illũ sibi socerũ: socrũq; atq; filiã sibi vxorẽ: & duos ex ea susceptos liberos: & Aristobolũ interemit: bienioq; post Hebręos multis calamitatib9 afflixit. Anno vero.xxx. principatus sui tyrãnici Zanedrim ex domo dauid deleuit: & annaleũ quendã atq; zanedrim ex Proselitis

Ioannes Hicanus

Aristob.

herodes.

suffocecit: nimiũ in lege videbantur eruditi. Tum & Salome sororem suam: & virum eius de tribu Iuda. Itemq́ propriũ filium quē ex vxore eiusdem tribus susceperat: interfocecit: q̄ diceretur iam in lege promissus Christus natus. Fessi tandē Hebræi vltro sibi ac eius posteris regnum obtulerunt. Iurantes in fide ipsius; ac posterorũ sese permansuros. Regnauit hic primus Herodes Ascalonita tyrãnico principatu annis. xxxi & legitimo sex. Et filius eius Archelaus annis nouem. Herodes autem Tetrarcha annis. xxiiij. cuius vigesimo primo anno Legatus a nostris Iudeis ab Alexandria missus adolescēs eram. Sequutus est hunc Agrippa priscus annis septem Agrippa iunior annis. xxvij. & Agrippinus qui & Agrippa vltimus ãnis. xxx. vsq́ ad hũc vltimũ ãnũ ętatis meę decrepitę Agrippa priscus.

XENOPHON

Xplicit breuiariũ temporũ Phylonis eruditissimi historici Hebrei: qui asserit in historijs suis oĩa tempora quadrasse. ad veros annales quattuor monarcharũ: qui soli & emẽdatissimi habent: quos soli vel maxime primi retulerunt: ex Caldeis Berosus pro monarchia Assyriorũ: & Metasthenes Persa historicus in annaliũ indicijs. Pari forma ait ex græcis eos solos se persequutũ: qui annales grecorũ sequuti sũt. lxx. seniores interp̃tes vsq́ ad Ptolomeũ & Asmonaĩ. Inde Romanos qui tẽpora sua diligentissime cõseruauerũt.

XENOPHON DE EQVIVOCIS.

Aturni dicũtur familiarũ nobilium regũm qui vrbes condiderunt senissimi. Primogeniti eorum: Ioues & Iunones: Hercules vero Nepotes eorum fortissim. Patres Saturnorum Cœli: vxores Rheæ: & Cœlorũ veste. Quot ergo Saturni: tot Cœli: Veste: Rheę Iunones: Ioues: Hercules. Idem quoq́ qui vnis populis est: Saturnos

Nynus Herculés: alteris est Iuppiter. Nam Nynus qui Caldeis extitit Hercules: fuit Assyrijs Iupiter: qbus opidulũ pater nũ Tetrapolim & caput imperij statuit. Vñ ipm Nynũ. i. Iouem cognoiauerũt: qui ꝓprio noĩe Assyrius dicebat̃: a quo Assyrij dicti: & cognomine vrbs Nynus dicta.

PHoronei. p Horonei plures: sed pręcio habiti duo. Antiqssimus claruit primo ãno Nyni: in parte Hellinica: quę post græcia dicebatur: Iunior secũdus rex Argiuorũ filius Inachi: inter quẽ & priscũ fuere decem ætates & amplius.

DE EQVIVOCIS TEMPORVM.

Etas qd. a Etas apud diuersos diuersa metit̃ spacia: quia apũd Aegyptios spacio triginta annorum perficit̃: & apud græcos quartã centenarij ptem. i. annos. xxv. cõtinet.

Annus quid: Annus etiã diuersus est. Etem̃ ipi Aegyptij vtunt̃ ãno quãdoq; menstruo: sæpe bimestri: nõ raro trimestri: sæpe quatrimestri: nõnunq; solarij: quę varietas etiam ex nostris qui ab eis literas habuerũt sapiẽtes coegit aberrare. Iberis annus q̃ trimestris vt plurimũ est rarissime solaris. Contra Caldei cũ in antiqtate disciplinarũ suarũ vtant̃ menstruo. In cæteris ſp solarem se intelligere fatent̃. Et hoc pacto semp quo Semira- Colũna Semiramidis mis in colũna Nyno ita excidit mihi pater Iupiter. Belus au⁹ Saturnus Babylonicus proauus. Cur Saturnus æthiops Abauus: Saturnus Aegyptius Atauus Celus: Phœnix. Ogyges Ab Ogyge ad meũ auũ sol orbem suũ circũlustrstuit semel: ac tricẽties & centies. Ab auo ad patrem sexies: & quinquagies A patre ademebis & sexagies. Colũnam: templũ: statuam Ioui Belo socero: & matri Rheæ in hoc Olympo Semiramis dicaui.

DE QVATVOR ALIIS EQVIVOCIS.

o Lympus pl'a significat. Nam om̃is mons regionis altior Olympus a græcis dicit̃. Vnde & plures Olympi dicti quasi toti lympidi. A Barbaris vero om̃e spa

cium circulare vltimū lympus dictus est: & cū interiori areas olympus: a quo astrolabiū olympus: & sacrū pomeriū olympus est. Homeri plēs fuere: quorū q eximius poetarū extitit: vltimus oīm postq̧ talem Milesiū inuenit. Nyni plēs fuere. Primus oīm Assyrius: quē ab ampliato opido patri vocauerunt Nynū. i. Ioue lingua Assyrica huius filius zameis etiā Nynus paterno cognoīe appellatus fuit. Ogyges plēs fuere Primus supradictus atauus Nyni: quē Babilonij gallū cognoīant: q̧ in inūdatōe etiā supstes alios eripuerit & genuerit hinc Sagæ apud quos nauigio saluatus est & ereptus: ratem vocāt gallerim q̧ vndis saluet. Verū greca lingua Gallus cādidū & lacteū significat Phryga ex sertū testibus. Latina galline maritū: & Celtas qui sunt Galathæ veteres: a rege Galāthe filio Herculis: a qbus Galathe in Asia: & Gallogræci in Europa. Fuit aūt priscus Ogyges in prima inundatione terrarū: alter vero Atticus in tertia. Homeri plures Ogyges plures Galathe.

Inūdationes plēs fuere. Prima nouimestris inundatio terrarū sub prisco Ogyge. Secūda Nyliaca mēstrua sub Aegyptijs: Hercule: ac Prometheo. Bimestris aūt sub Ogyge Attico in Achaia: Trimestris: Thessalica sub Deucalione. Par Pharonica sub Protheo Aegyptio in raptu Helenę. Ab inūdatione terrarū ad ortum Deucalionis secūdo anno Spheri. lxx. supputanē anni: qui natus annis. lxxxij. Thessaliam vbi primū in Hellina regnauit Phoroneus vidit inundatam. Inundationes plēs

Prothei fuerant plēs. Primus Saga in Caspijs. Ater ægyptius: sub quo diluuiū Pharonicū. Erat eñi sacerdos Prothei magni Phenicis cui cōsensu totius orbis tēpla statuæ & aræ dicate sunt in Europa: Asia: & Aegypto. Prothei

Cadmi fuere plures. Primus frater Phenicis paulo post cōditionē Troiæ: qui ambo apud Sydona regnauerūt. A Phenice quidē tota regio nomē accepit: quę est a Sydone ad Iamineū portū Ascalonis vrbs Semiramidis vicinū mōti Tetrapolis atq̧ gymnasij veteris Phenicū: cū omis ante Assyria diceret. Paulopost fuit alius Cadmus Argiuus: qui post exiliū Cadmus Phenix.

Linus zetus. a Phenicia reuersus in Boetias: Thebas cōdidit. Tertiū q̄ in eadē vrbe tyrānidē assumpserat, ppulsauerūt Linus & zetus. Quartus cū Sparthis bellū gessit. Quintus paulo añ ruinas Troiæ Armonia Samothraca inclytus: qui a prisca vxore ob

Qui primus in græciā literas detulit. Armoniā certamē passus rediēs a Phenicia: detulit in Græciā primus. xvi. numero litteras rudes nō Phenicas: sed Galatarum & Meonū psimiles caracteribꝰ: residuas retulerūt paulo post Palamides & Simonides medicus; fuit & vltimus qui scribere docuit orōne soluta; cū añ literas aduectas; acq̄ post vernaculo solum carmine vterent̄

Sempronius de diuisione & Corographia Italiæ.

Italiæ diuisio. V Niuersa Italia a Iugis Alpiū orit̄: et in Leucopetrā fretumq̄ Siculū terminat̄. Cingit̄ supero & infero mari: & secat̄ Apenino qui a Iugis Alpiū ortus: per mediā Italiā a Lyguribus ad Anconā porrectus. Iñ paulatī vsq̄ Venusiā reflexus: ibi ex trāsuerso diuidit Italiā: ex altera pte Brundusiū: al era Veliā attingens circū sinū Tarentinū: quo Ausones primū. Inde Aborigines: greci post Enotriū Archadam tenuere; a qbus magna Græcia nuncupat̄: in qua sunt Enotrij: Calabres. Salētini: magna grecia atq̄ Brutij. Porro antiqtus Italia in mediū Apeninū: & in cis Apeninū ad inferum mare & in Transapēninū ad superūm pelagus; & in Alpes a Netijs ad Lygures diuidebat̄

DIVISIO ALPIVM

Alpiū diuisio. A Lpes ipsi in tribꝰ partitionibꝰ secant̄. Prima Lygurnū q̄ ab eis oriant̄. A Nycea ad Poeninū: seqēs ab eo ad Ocrā montē Poeninus dictus a transitu Hānibalis. Tertia Taurisana vsq̄ in histriam. Oībus alpinis exceptis Lyguribus; notissima origo Etrusca est precipue Rhetijs.

DE APENNINO

A Penninus diuiditur in Lygures mōtanos; Apuanos; Vmbros; Sabinos; Sabellos; Etruscos; Lygures dicti

tunt a Lygure Phetontis filio: qui oīm primus multis seculis ante græcos ex Attica colonias in Italiam trāsportauit: adiecitq; atq; miscuit antiqssimis Italiæ populis ab Ostijs Thyberinis vsq; Nycem hinc veteres oēm maritimā dixerūt Lygurriam. Itaq; pars Apennini a Nycea ad fontes Macre Lygures montanos alit: quibus origo est a Genio & Lygure. A fontibus vero Macrę ad fontes Tyberis Apēninū colunt Lygures: Apuani: Etruscis orti: cognoīe veteribus Gallis. vt M. Antonius prodit. Portionē vero Apēnini a fontibus Tyberis ad Nar inhabitāt Vmbri: prima veterū Gallorū ples vt Augustus scribit. Ab amne vero Narc vsq; ad fontes Silaris: montes tenent Sabini: quibus Saga est origo: Nā Sangni gentilis Sabi fuit. Hij paulo ante ruinas Troiæ disciplinas Etruscas didicere: & ius diuinum & humanū a Megale Turrheno perceperunt. Rursum a fontibus Silaris ad fontes Volturrheni & Sarni Sabelli proles Sabinoꝝ incolūt: quos Rhomani Samnites: Græci vero Saunites vocant. Portionē vero Apēnini a fontibus Sarni vsq; ad magnā Græciā Tusci tenuerūt: & residuā græci. Hactenus de diuisione Apēnini & Alpium: & origine habitantiū in eo.

Sabini
Saba
Sānites.
Saunites

DE DIVISIONE PLANE ITALIAE.

Cisapennina Ital.
Padus.
gallia Cisalpinam diuidit.

CIsapēninā Italiā flumina diuidūt: & ibidem transapēninam. Padus amnis Galliā Cisalpinā primo discreuit Cispadanā omnē missis colonijs tenuere Thusci. Doria Tuscorū prima familia incoluit principio ab Asca colonia vsq; Parmā: a qua fluuius Doria: & regio prius Doria nunc Emilia. A Parma item ad Bononiā Bianora a duce nunc Aurelia Flaminia: Item a Bononia ad Rubiconem amnem antea Felsina a principe Etrurię missis colonijs Lamonibus a Rubicone ad Anconā Senonū Gallia rogata dicit: ab his qui duce Arunte primi in Italiā transcenderunt Alpes: a quibus sensim pulsi Etrusci a Cispadana & Trāspa

dana regione: q̄ nūc gallia nomē habet. Et q̄dem oēm transpadanā regionē Tuscorū ꝓlem fuisse inter oēs autores cōuenit: manentq; vestigia: vrbs Mantua. Lacus Etrusca origine
Mantua dictus Larius: q̄ a patricib9 volturrenis oīa ea loca principio
Vallis possessa fuerūt vsq; Veronā: hinc circa Lariū lacū a principi
Volturr. bus dicta vallis volturrhena & Verona a vera Thuscorū familia: & ab Atria erorūdem colonia fluuius Veronę argumenta seruant. Nam vsq; Atrianū fluuiū qui limes est Volturrhenorū & Venetiarū tenuere Etrusci: & Venetias principio q̄dem Phetontei: postea Troiani eisdem misti coluerūt. Hęc de trāsapenina Italia: & Apenino mōte īter autores cōuenūt.

DE CISALPENINA ITALIA

Cisapenina vero ad inferū mare veteres ita ptiti sunt per
Italia ad amnes. A Nycea eī ad Macrā tenēt Lygures mōta
inferum ni origine Phetōtei. A Macra item ad Arnū & portū Lygur
mare. nū incolūt Etrusci cognoīe Lygures Apuani: quos sequunt Lygures Etrusci: populonij a Lygurno portu ad caput Etruriæ a quo ad Tyberim sunt Etrusci: Lygures: Turrheni. In q̄bus sunt cāpi cōpluti lapidū clari pugna Herculis adhuc lamones dicti ab ipius Herculis filio Lamone. Pariforma ab vltima Italia in Tyberim Romāq; pcurrēdo ad Velia ad Si
Lucanis larū fluuiū Lucani a Samnitū duce Lucio orti tenent. Ab eo ad Sarnū amnē Picentini habent. A Sarno vero ad Volturnū fluuiū incoluerunt Cumani: quos ab agro nullis viribus
Etrusci Etrusci: q̄uis toti Italiæ imperitarēt potuerūt dimouere: aut in ptātem redigere. A vulturno amne ad Silarim Etruscorū vetustissimus ager fuit. in quo prius Oscam dictam: postea Capuam condiderunt.

Capua. A Lyri aūt vsq; ad Tyberim Saturnus cū priscis Abori
Rhoma ginibus fuit origo ab Vmbris & Camcsenis ęditis: vbi est
aurea mons Capitolinus aureo sæculo a Saturno habitatus: vbi & nūc aurea Rhoma terrarū caput. Quāobrem parū cōsiderate q̄dam scribūt Rhomā postremis ac nouis sæculis a Rhomu

lo conditã & appellatã atq; cęptã: cũ nullũ ex his tribus verũ apud maiores inueniat memoratũ: sed sint ab eis cõtraria ꝓdita: nõ enĩ Rhoma a Rhomulo nomẽ habet: qppe quia geminis nõ Remus & Rhomulus noĩa posuit Faustulus Etruscus & regius pastor: sed Rhumulũ & Rhumũ: illos ab euẽtu appellauit: quę sunt nomĩa Etrusca: alioqui Rhomę nomen & noĩs origo vulgata esset: atq; manifesta: quę occulta esse saluberrima religio sanxit: ne si origo noĩs Rhomæ clarescerect: eius deus in cuius tutela Rhoma est: & a quo deriuationẽ habet gentib⁹ pateret: & euocaret vt cæteri. Quãobrẽ & Angerona silentij dea ante Iani festos dies colũ prę foribus: vt ne cui liceat illud palã efferre qđ ad salutẽ reipublicę: veteres ore obsignato intra pectoris archana voluerũt cõtinere: cuius violate religionis penas primus luit Soranus. Nam igit a Romulo Rhoma: sed ecõtrario ab ipa potius Rhoma cuius adeo est occulta deriuatio: Rhomulus nomẽ habuit: q̃ añ ipm Rhomulũ cępta legit coli annis paulominus. 8 oo. ab Italo in Auentina Capena: & filia eius Rhoma in Palatino colle: & ante hos plusq;.ccc.annis aureo sæculo a Saturno: vbi nũc Saturni ędes ad radices Capitolini collis. At Romulus solũ ex opidulo Rhoma in Palatino colle quadratã & regiã reddidit: cuius q̃ttuor portiones erant: Rhoma: Vellia: Germallia: vbi ficus ruminalis & ędes Rhumuli a dei occulta deriuatione: postmodũ Rhomuli. Cõdidit aũt eam accitis amicis vatibus Etruscis: qui fossa vbi caput Erti tauri est: pomerioq; aratro cingi iussit. Vndecimo l?as maias hora inter secundã & tertiã Sole in tauro: Luna in librra: Saturno: Venere: Marte Mercurio: in Scorpione Ioue in piscibus: vt tradit Lucius Carrutius mathematicoꝝ peritissimus Sunt qui tradãt illã conditã xij. Olympiade: placet alijs octaua. Septima qbusdã. Sexta cõpleta nõnullis: ꝓualet oĩbus his Eratosthenis iuicta regula (vt aiũt) Sed cũ Põponius atticus corã Senatu atq; doctissimis viris cõferret gręcoꝝ cer

ne origo noĩs Romæ clarescere: sanxit religio.

Quadrata Roma Vellia. Germallia.

tissima tempora compertũ est: q̃ ab Aenea & Troia excisa p̃ tpa regũ latinorũ vsq; ad Rhomulũ regẽ iam creatũ fluxerunt anni circiter.cccxxx. Quare haud dubie cõdita est Roma Olympiade.vij. aut eius anno secũdo. Cõdita aũt fuit primũ in mõte Palatino. Iñ Sabinis & Tuscis in federa cõuenientib⁹ incoluerũt Sabini q̃dem Capitoliũ & Quirinalẽ in quo Numa postea habitauit. Rhomulus & Rumnenses: Esquilinũ: Palatinũ: & Celũ: Tusci: Luceres: Viminalẽ, & subsidentẽ cõuallẽ vsq; ad ędem Saturni & radices Capitolij Rumo fratri Auẽtinus ętate Rhomuli mãsit. Hęc sunt vere tam prisce Italię qua vrbis Rhomę antiq̃tates & origines: q̃bus q̃m pl̃es Gręci postremis tp̃ibus in Italiã cõmigrantes cõmisti fuerũt: ob id a se principio emanasse Italiã Graecia falso existimauit gręca tũ leuitas tũ fabulositas. Quis eñi ex antiq̃ssimis nõ scribit a Iano Ianiculũ: et Etruscos veteres gallos cõditos. Et tñ pl̃es gręcorũ tradũt a Turrheno Lydo: q̃ fuit nup: & heri positos. Quinetiã et Turrhenã Tuscorũ regiã nõ puduit eos Romã asserere: tãta vic; impudẽtia cũ eorũ iactantia est vt oĩm gentiũ & imperiorũ atq; vrbiũ p̃clarissimarũ se cõditores esse aptis saepe mẽdacijs cõscribant.

Vbi Roma prio condita.

Q. Fabius pictor de aureo saeclo: & origine vrbis Rhomę: ac vocabulis eius.

Aurea aetas q̃ñ.

Ianus. Cameses Saturn⁹.

i Talię imperiũ penes duos pp̃os principes extitit. Posterius Romani principio Tusci sub Iano cęperũt. In aureo sęculo. Aurea ętas prĩo ortu gñis hũani fuit: sic dicta q̃ posteriorib⁹ sęculis cõparata: ęq̃ atq; aurũ inter metalla effluxit. Eã cępisse sub Ogyge añ Nynũ ãnis circiter.ccl. Xenophõ atq; maiores p̃diderũt. Is Ianus sub initiũ aurei seculi leuũ latus Tyberis in Etruria tenuit. Cameses vero ac Saturn⁹ circa finẽ eiusdẽ ętatis dextrũ incoluerũt: ea ętate nulla erat monarchia: q̃a mortalib⁹ pectorib⁹ nõdũ hęserat vlla regnãdi cupiditas. Principes quia iusti erãt & religionib⁹ dediti: iure habiti dij & dicti: nõ eñi arbitria illorũ ab eq̃: vel p̃ l̃s

a iure inato discedebāt. Nullo tūc vidice aut metu: sz sua spōte retinebāt fidē & rectū. Pudor ipē regebat pplos: & ius princi pes: domus illis nō extru ꝗ̄ vt ornatę: luxuriaq̄ insignes erāt & splēdide: sed vel criptę aūt viminū: tugaria & caua arbor̄ ligna erāt. Victū sponte nascētia p̄bebant: aut in diē victus q̄rebat̄ venatu. Vinū et far primus illis docuit Ianus ad sacri ficia & religionē magis q̄ ad esum et potū. Primus eñ aras & pomeria & sacra docuit: & ob id illi ī oī sacrificio ppetua p̄fatio p̄mittit̄: farq̄ illi ac vinū p̄io p̄libat̄ Vxor illi fuit ve sta quæ primo sacrorū regina sempiternū sacrificiorū ignem virginibus credidit: bella tūc nō ignota mō: sed ne cogitata in mentē venerāt. Ad pudorē et sanctimoniā domor̄ p̄mus valuas: seras: & claues excogitauit & inuenit: & ab eo dicte Iannę Olympo regio Etruriæ fanoq̄ sacrato duodenis colo niis: totidem pomeria arasq̄ sacrauit: & ad cōtinendū recētes tū colonias in officio aureo: virgas: facesq̄ singulis singula de dit. Vnde ipē in manu virgā & clauē subq̄ pedib⁹ bis senas aras habet. Circa finē aurei sec̄li primus oīm Nynus rex As syriorū: hos aureos mores noua regnādi cupiditate mutauit: & primus limites trāsgressus bella finitimis mouit: & totius Asiæ pplos pdomuit: sub quo Cameses p̄fectus fuit Abori ginibus. Et paulo post frementib⁹ vndiq̄ cōtra se armis toto prius peretrato orbe Saturnus ad Ianū se cōtulit. Eum comi hospicio Ianus receptū latio & Aboriginibus p̄fecit. Et mo re q̄uis tūc finiētis aurei seculi intra fines suos sese quisq̄ cōti tinuit Ianus in Etruria. Saturn⁹ in latio: Tyberimq̄ fines im perij esse instituit. Intra eñ suā cuiq̄ patriā: tūc de more reg num finiebat̄. Limes igit̄ erat inter eos Tyberis: arę vero limi tum erant. Ianicolū & Saturnia Capitolina Etruriā a Ianicu lo Ianus latiū a Saturno Saturnus cognomiauit. Ad radices eñ Capitolij Saturnus condiderāt: vti Ianus Ianiculū. Hæc igit̄ fuit prima Rhomę origo ad radices Capitolij vbi tunc pascua bobus erat.

De victu antiquo.

Vesta: Bella q̄n nulla.

sprangle.

Saturnus ad Ianū se cōtulit

ROMA·SENSIM·AMPLIFICATA·A·DIVER·IN·ALIIS·COLLIBUS
ROMA
VELIA
CAPITOLINUS·QVIRINALIS·EXQVILINVS
VIA·SACRA
FORVM ROA·GERMALIA
LACVS·CVRTIVS
SATVRNIA
VICVS·TVSCVS
CAPENA
AVENTINVS
ALBVLA
AMNIS·TVSCVS·QVI·ET·TIBERIS·TIBRIS
PONS·CARMENTALIS

DEPICTIO ET DESCRIPTIO QVALIS ERAT REGIO SEPTICOLIS.

Acies tuncagri huius instar arcus erat: cuius corda esset alueus Tyberis: Cornua ad solis q̄dem ortum rupes; Auētina: & ad occasum Capitolina: media Palatina. Eadē palatina rupes Tyberim a frōte ꝓspicit: a sinistris Cęlio: a dextris exqlino iungit̃. Auētinus item a fronte Tyberi: & Capenā tenet ad dextrā. Cęliolo ac Viminali heret: Capitoliū ante se Tyberim & portā Carmentalē cernit heret illi Quirinalis. Has rupes antiq̄ septē colles: & septem mōtes appellauerūt. Area humus arcus est quicq̄d campi iacet inter Auētinū & Capitoliū: & a palatio ad Tyberim. Lybissus antea: inde Argeus: post vicus Tuscus dicit̃. Paludes p̄ſes eo passim Tyberina inūdatio efficiebat: quę hanc Areā non satis ydoneā habitationi reddebāt: anteq̄ factis Vertūno sacrificijs in alueū suū Tyberis verteret̃. Prima igit̃ origo Romæ fuit collis Capitolinus: antea Saturnia dictus: seq̄ns hūc Auentinus fuit habitatus ab Athlante Italo e Sicilia aduecto eo cōtra frēm suū Hesperū: in cuius tutela erat Etrurię imperiū adhuc Iano puero: & imaturo ad munera regia & regni. Porro Italus dimicare a Iano Etruscis ꝓhibitus in Auentino cōsedit: ad cuius radices iuxta Tyberim ope atq̄ cōsilio Iani Capenā opidulū cōdidit: & regionem eius ꝓmissu Italiā dixit. Mox Hespero fratre rebus hūanis exempto Italis in tutelā Ianū & Etruriam suscipiens: oēm circa Tyberim regionē extinctis: vltro citroq̄ alijs cognominib⁹ a se Italiā nūcupauit. Hec est prisca Italia: cuius sensim ab Alpiū radicibus ad fretū Siculū ac ipi Sicilię coīcatū est. Denoīare em̄ aut imponere gentibus & locis noua noīa tantū regū ducūq̄ ius est. Suscepto igitur Italus Italiæ imperio filiā suā Rhomā nomine: Siculis & Aboriginibus in Latio p̄fæcit. Quæ relicta Capena mediū palatinū tenuit: & in vertice vbi heret Exquilion Rhomā opidulum cōdidit quod Valentiā sonat. Post

Rhomæ facies

Rho. Itali filia q̄ Rhomā cōdidit. Valētia.

Euander Argeus Campus vnde. Argilet?

eius obitum ob paludes neglectum oppidum fuit: vsq3 ad aduentum Euandri: qui cum opido simul restituit nomen. Subsidens septem collibus Cāpus Argeus dictus est ab Argo Euadri hospite: & comitibꝰ Argiui Herculis qui ad Euādrum venerunt: & in Saturnia subsiderūt: hinc extrema argileta dicunt. Superior Argiletus dicit in principio vici Tusci sub Celiolo inter circum maximū: & Auentiū: vbi letum Argi simul & sepulchrū est. Imus vero Argiletus est vbi Ianus quadrifons: qui et Vertumnus in fine vici Tusci ad radices Capitolij in foro boario: vbi Saturnię vestigia. Tres igit colles primum coluere ante Rhomulū medium quidē Rhoma filia Itali extremos vero Saturnus & Italus.

Q. FAB. PICT. LIBER SECVNDVS INCIPIT QVO MODO RHOMVLVS PALATIVM IN VRBEM QVADRATAM CONVERTIT.

Rhomulus Rhomā opidulū ī tetrapolim vertit

d Enicq3 Rhomulus potitus rerum albanarū et vsus maxima familiaritate regū Etruriæ & rex primus ex regulis Italiæ creatus: in Latio Rhomā opidulum in regiā tetrapolim vertit. Inq3 palatino colle fundauit Ascito em̄ ex Etruria vate atq3 sacerdote. Olympū fecit: pomeriūq3 sacrauit: & aratro ab Olympo in vico Thusco per palatiū circūducens ab imo collis ad verticē quadratā vrbem signauit: in vertice collis herente Exquilino Rhomā opidulum āpliauit: & e regione loco ꝓximo Celio Velliā extruxit.

Germalia.

Cæterū in decliuo ad ima versus circū maximū Germalliam fundauit: vbi iussu Amullij fuerūt expositi. Hac em̄ antea labebat Tyberis. Ab ea aūt versus Exquilias forū Rhomanū edificauit. Et ita Rhomulus ex regulo primus rex a Thuscis

declaratus est. Quam rem per occasionem acceptam Mitridates rex Asiæ pro ignominia Rhomanis opposuit q̃ vernẽ fu issent Tuscorũ. Quarto autem mense ab vrbe condita perpetratum est audax facinus in raptu Latinarũ & Sabinarũ. Primi ex Latinis bellũ mouerunt in Rhomulũ Ceninenses: Antennates: & Crustueni. Rhomulus auxilio implorato a Tuscis cum Cælio rege Etrurie primũ ex his triumphũ retulit: & ob id quartus vrbis collis a Tuscis habitari cęptus est: & Celius dictus. Subinde Sabini bellũ ingens orsi coegerunt Romulũ a denuo Lucumonibus socios milites expetere Galerito Lucumoni Arbeę negotium datum est magna Etruscorũ: exq̃ vrbe salpinatũ manu venit. Qui cum offendisset Capitoliũ captum a Sabinis: ipẽ proximũ Captolio Quirinalẽ pro Rhomulo muniuit: verum cum Rhomulus audax sub Capitolium Sabinos egressus vulneratus fugeret: illumq̃ ad portã Palatia īsecuti Sabini Rhomę potituri viderent̃ illico Galeritus e Quirinali delapsus: viãq̃ retro in Capitolium pedem ferendi adimens: vbi nunc Ianus quadrifrons a tergo Sabinos aggressus. Vnde fabula eiaculatæ aqęu sulphureæ est: in fugam vertit. Animaduersa re Rhomulus redintegratis viribus & ipẽ a fronte cedebat adeo vt Metius in paludẽ sese cum equo armatus iniiceret. Cedes ingens fiebat: vt ne vnus quidem euasisset: ni feminæ occurrissent: fœdere icto Rhomulus vrbis agrum diuisit in partes tris equis collibus: Sabinis & Tacio Capitolium & Quirinalis. Rhomulo sequentes Exquilinus & Palatinus in quo Rhoma Galerito & Luceribus Thuscis Celius & Celiolus obuenerũt Auentinum Rhomulus neminem passus est habitare. Nam fratri Rhemo illũ sacrũ esse voluit vsq̃ helernam. Cũq̃ cõcessisset naturę Cęlius & Galeritus rex Etruriæ successisset cõsensu tribuum Celiolus: & ab eo tota arcus Area septem collibus subiacẽs Thuscis data: et sacrificio Iano Vertũno facto egestisq̃ paludib9 habitabil' reddita: et vicus Tuscus dicta. Tri

Rhomulus ex regulo rex primus.

Netius in paludẽ armatũ sese īiecit

bus igit gētib9 cōflata principio vrbs Roma habitataq; fuit Nomia imposuit princeps Tuscus. Nam hij tūc Italiæ imminebant imperio Tacienses a Tacio: Rūnenses a Romulo vocauit. Hoc ēm nomine illū ab euentu nūcupauit lingua Etrusca ex Etruria oriūda Larētia & nupta primus viro Tusco Faustulo: & inde Etrusco Carrutio. Suam vero tribū a se Lucerū dixit. Nam alia Trometina est a loco Cęlij. Hęc origo vrbis Rhomę solū veteris septicollis cum areus area habitatę: nūc vero ab his collibus in alios colles & cō valles in immensum prolatæ. Cetērū nomīa eiusdē veteris Rhomæ hęc sunt: Nomina colliū: Capitoliū: Quirinalis: Exquilinus: Palatinus: Celius: Celiob9: Rumurius: qui & Auentinus. Porro in area hæc nomina sunt. Cybiss is: Circus maximus: Forum trāsitoriū: Argiletus superior: Argiletus imus: Via sacra: Senacnlū: Concordia: Grecostasis: ædes Saturni: Vertūnus: qui & ianus quadrifons: Forum boariū. Vicus longus: Vicus Arniensis: Vicus stellatinus: Sabatinus: Larhenianus: qui & Veiens: Phaliscus: quorū cognoīa a Tuscis sunt commigrantibus in ciuitatem Rhomanā. Item Herculis ara vbi Olympus & initiū sacri aratri iunctim a Germalia ad sacrā viam. Vnde & nominis origo Forū piscariū: Porta carmentalis ædes pudicitiæ: Rotūda Herculis: Forum venaliū: Lacus Curtius: Suburra: Suburbanū. Saturnia vbi nunc ædes eius atq; ærariū. Hęc vbi Rhoma vetus in parte Rhomæ sūt Etrurię loca. Antipolis Ianiculū: Vaticanū: et Tyberis limes imperij Volturrheni īter veteres Ianū & Saturnū: qui a principe illius vrbe Volturrena per sincopam dictus est Volturnus: & ob id Tuscus non latinus. Qd' vero Vulturnū sine sincopa & cōpositione primitiuū est nomen: natat fluuium in Samnio: & opidū Romanū in littore: a quo Vulturnus deus Tyberinus in latio sicut Volturnus, vt caput imperij in Etruria. Quāobrē deū Tyberinū suū dicit esse Rhoma atq; Etruria: eundē & Ianū vertūnū: & ab his dictū Vadimōna.

Larentia Faustu9 Carruti9

Etrutiæ loca. Volturrena.

Fregmentũ Itinerarij Antonini Pij.

d Iuus Augustinus: q̃uis totum orbem recte diuiserit vbi ait. Orbis totus diuidit in partes tres: Europam: Affricam: et Asiam: quę fere est dupla ad quemlibet duarũ. In descriptione tamẽ locorũ orbis multa loca memorata digna siluit: queue in p̃cipuis itineribus opida & vrbes occurrant: quę maxime tum militibꝯ: tum peregrinationibꝯ: tũ historicis non parũ proficiũt neglexit. Ea nos suo nũc ordine p̃currere instituimus. Ab vrbe in Gallias itur itineribus sex Maritimo: Litoreo: Aureliano: Cassiano: Tyberiano: Flaminiano: Maritimũ tenet: Phæregenas: Castrũ nouũ: Cellas: Herculem: Thelamonẽ: Caput Etruriæ: Phaliscas: Traianũ Populoniũ: Vada: Lygurnũ: Ericis: Entelliã: Delphinũ: Genuam inter Porsenã & Pheritonẽ: Monacũ: Nyceã: Litoreũ cõtinet Alsium: Cere: Pyrganũ: Forũ cellę: Grauiscas: Cosas Volaterras: Pisam: Lunã: et ip̃m transitũ in gallias Cariarã. Ab vrbe in Gallias itinera sex.

Aurelianũ q̃ & Claudianũ fertur per ip̃am Aureliã Termas stygianas: forũ nomen pagorũ Claudij: Tarquinias: Saturniam: Volcen: Tũniatem montẽ: Rosellas: Rosetũ: Tursenam: & Transitũ Apuam.

Cassiano itinere itur per Politorũ: Arcenũ: Minionẽ: Forum Cassij: Arũtes camilarios: Tudernũ: Varentanũ: Vmbronẽ montẽ: Senã coloniam: Phocenses: Lucam: & Caseronianum transitum in Gallias.

Tyberinũ: quod et Cyminiũ iter fertũr Gallera: Larthenianо: siue Veiente: Rosulo: Sutrio: Lacu Elbij: & Iugis Cyminijs: Fano Volturnę: cuius claris gestis inuidit Liuius: Saleumbrone: Volturne: Larthe anni Volsinis: Clusio veteri olim Comersolo: Clusio nouo: a quo nunc dictus Cullentinus transitus Hannibalis & Phesulę transitus. Tyberiũ quid & Cyminium.

Flaminiũ habet castrum nouum. Ocream & Ocricolũ: Namiam olim Nequinam: Tuder: Hispellum: aut a castro nouo Spoletũ: Camerinũ: Vrbinũ: Pisaurũ: Ariminũ. Flaminium.

ALTERCATIO ADRIANI AVGVSTI ET EPICTICI PHILOSOPHI

Ad Quid erit nobis: si cinctũ sol
uas neq̃ nudaberis ipe: respi
ce corpus quo ꝛ doceri possis

Ep Epistola est.

Ad Quid est epistola.

Ep Tacitus nũcius.

Ad Quid est pictura.

Ep Ueritas falsa. *simia veritatis*

Ad Quare hoc dixisti

Ep Uidemus em̃ poma picta: flo
res: animali: aurũ: argentũ: et
non est verum.

Ad Quid est aurum

Ep Mancipiũ mortis

Ad Quid est argentũ.

Ep Inuidię locus

Ad Quid est ferrum.

Ep Om̃is artis instrumentũ.

Ad Quid est gladius.

Ep Regimen castroꝝ.

Ad Quid est gladiator.

Ep Sine crimine homicida

Ad Qui sunt qui sani ęgrotant

Ep Qui aliena negotia curant

Ad Qua rõne hõ lassus non fit

Ep Lucrum faciendo.

Ad Quid est amicitia

Ep Concordia.

Ad Quid est longissimũ

Ep. Spes

Ad. Quid est spes. *humana*

Ep. Uigilanti somnus: spectanti
dubius euentus.

Ad Quid est qđ hõ videre non
potest.

Ep Alterius animũ.

Ad Qua re hoĩes peccant

Ep. Cupiditate

Ad Quid est libertas

Ep Innocentia.

Ad Quid regi et misero cõ
mune est

Ep Nasci ꝛ mori

Ad Quid est optimũ ac pes.

Ep Uerbum.

Ad Quid est qđ aliĳ placet
aliĳ vero displicet

Ep Uita.

Ad Quid est optima vita

Ep Breuissima

Ad Quid est certissimũ

Ep Mors

Ad Quid est mors

Ep Perpetua securitas timē-
da nõnullis: si sapiens le
gas: inimica vitę nomen
animantiũ: metus paren-
tum: liberorum pręda: te
stamẽti gratia: post obitũ
sermo: supręme lachrymę:
post memoriã obliuio: fa
rogi: onus sepulti titulus
monumẽti: mors oĩm ma
loꝝ finis est.

Ad Quare mortuus coronať

Ep Agonem vitę transegisse
testať.

Ad Quare mortuo pollices
ligantur.

Ep Ut parem post mortẽ obi
tum esse nesciat.

Ad Quid est vespilo.

Ep Quem multi deuitant: et nemo effugit.
Ad Quid est rogus
Ep Contentio crediti: persolutio debiti.
Ad Quid est tuba
Ep Belli incitamẽ: castri signũ: arene admonitio: sene commissio: funeris deploratio.
Ad Quid est monumentũ
Ep Saxa istic cinerosa. ociosi viatoris spectatio.
Ad Quid est homo pauper
Ep Quem vt puteũ desertũ om̃es aspiciũt: ꝛ suo loco illum relinquunt.
Ad Quid est homo
Ep Balneo similis prima sella tepidaria vnctaria: infans natus pungit. Secũda sella sudatoria: pueritia est. Tertia sella pferentaria. Juuentus. Quarta sella. frigidaria. Senectus.
Ad Iterũ quid est homo
Ep Pomo similis. poma vt in arboribꝫ pendent. sic sunt corpora nostra vt matura cadũt aut si cito acerba ruunt
Ad Rursus quid est homo.
Ep Lucerna in vento posita
Ad Denuo quid est homo
Ep Loci hospes: legis imago: calamitatis fabula: mancipium mortis: vite mora: quo fortuna sepe suos ludos facit.
Ap Quid est fortuna.
Ed Matrona nobilis: que in seruos se impingit. Sine iudicio proxima meta: alienoꝝ bonorum casus: ad quem venit splendorem ostendit: a quo recedit vmbrã facit.
Ep Quot sunt aũt fortune?
Ad Tres. vna ceca. que vt libet se impingit. alia insana: q̃ que concedit: cito aufert. Tertia surda: que miseroꝝ p̃ces nõ exaudit
Ep Quid sunt dij.
Ad Oculorũ signa: mentis numina.
Ep Si metuis timor sunt: si contines religio.
Ad Quid est sol.
Ep Splendor orbis: qui tollit ꝛ ponit diem: per quem scire nobis cursum horarum datur.
Ad Quid est luna.
Ep Dies adulter: noctis oculus: fax tenebrarum.
Ad Quid est celum.
Ep Culmẽ immẽsum: aer mũdus.
Ad Quid sunt stelle.
Ep Fata hominum: littora gubernatorum
Ad Quid est terra.
Ep Horreum cereris sellarium vite.
Ad Quid est mare.
Ep Iter incertum.
Ad Quid est nauis
Ep Domus erratica. vbilibet hospitiũ: nũcia neptuni an

nũus curſuũm tabellarius.
Ad Quid eſt nauta?
Ep. Amator pelagi: firmi deſer-
tor: cõtemptor vite: mor-
tis vndeq; cliens.
Ad Quid eſt ſomnus?
Ep. Mortis imago
Ad Quid eſt nox?
Ep Laboranti requies: graſſanti
lucrum
Ad Quid eſt culcitra?
Ep. In ſomnis volutatorium.
Ad Quare venus nuda pingitũr?
Ep Nuda venus picta: nudi pin-
gunt amores: quib. nuda pla-
cet: nudos dimittat oportet.
Ad Quare venus eſt nupta vulca-
no?
Ep. Oñdit amorẽ ardore incendi
Ad Quare Venus ſtraba eſt?
Ep. Quia prauus eſt amor
Ad Quid eſt amor?
Ep. Ocioſi pectoris moleſtia: in pu
ero: pudor in virgine rubor: in
iuuene ardor: in ſene riſus: in
deriſore delicti nequitia eſt
Ad Quid eſt deus?
Ep Qui oĩa tenet.
Ad Quid eſt ſacrificiũ?
Ep. Delibatio
Ad Quid eſt ſine ſocietate?

Ep. Regnum.
Ad Quid eſt regnum?
Ep. Pars deorum.
Ad Quid eſt cæſar.
Ep. Publice lucis caput
Ad Quid eſt ſenatus
Ep. Ornamentũ & ſplendor
vrbis & ciuium.
Ad Quid eſt miles.
Ep. Murus imperij: defenſor
patrię: glorioſa ſeruitus:
Poteſtatis inditium
Ad Quid eſt Rhoma?
Ep. Fons impij: orbis terrarũ
mater gẽtiũ: rei poſſeſſor
Romanorũ cõtuberniũ:
Pacis ęterne cõſecratio
Ad Quid eſt victoria? belli finis
Ep. Belli diſcordia: pacq; amor
Ad Quid eſt pax?
Ep. Tranquilla libertas.
Ad Quid eſt forum?
Ep. Templũ libertatis arena
litigantium
Ad Quid eſt amicus?
Ep. Qui pomo citreo ſiſis eſt
foris em̃ btũs: ĩtus acidus
Ad Quid ſunt amici?
Ep. Statuę æreæ ſunt.
Ad Quid ſunt paraſiti
Ep. Qui tanq; piſces adeſcant

FINIS.

CORNELII TACITI DE ORIGINE ET SITV GERMANORVM LIBER INCIPIT.

GErmania om̄is a Gallijs Rhetijsq̧ & Pāno‑
nijs: Rheno & Danubio fluminibus: a Sar‑
matis: Dacisq̧ mutuo metu aut montibus se
parat. Cętera oceanus ambit: latos sinus et in
sularū immēsa spacia cōplectens: nuꝑ cogni
tis quibusdam gentibus ac regibus quos bel
lum aperuit.

Rhenus rheticarū alpiū inaccesso ac p̄cipiti vertice ortus: mo Rhenus;
dico flexu in occidentē versus septētrionali oceano miscet.

Danubius molli & clementer ędito: mōtis arbonæ iugo Danubi.
effusus: pluris pp̄los adit: donec in ponticū mare sex meati‑
bus erumpat. Septimū os paludibus hauritur.

Ipsos germanos indigenas crediderim: minime aliarū gen Indigene
tium aduentu: & hospitijs mixtos: quia nec terra olim: sed
classibus aduehebant qui mutare sedes querebāt: & immen‑
sus vltra vtq̧ sic dixerim: aduersus oceanus: raris ab orbe no‑
stro nauib⁹ aditur: quis porro p̄ter periculū horridi & igno‑
ti maris: Asia aut Affrica. aut Italia relicta. Germaniā peteret
iformē terris: asp̄am cœlo: tristē cultu aspectuq̧ nisi si p̄ria sit

Celebrant carminibus antiq̄s (q̄d vnū apud illos memo
rię & annaliū genus est) Tuiscone deū terra ęditū. Cui filiū
Mannū originem gentis conditorisq̧.

Manno tris filios assignant: e quorū nomībus proximi
oceano. Ingeuones: medij Herminones: cæteri: Isteuones vo‑
centur. q̄dam vt in licentia vetustatis: plures deo ortos: plu‑
resq̧ gentis appellationes Marsos: Gambriuios: Suetios: Vā
dalios affirmant: eaq̧ vera & antiqua noīa. Cęterū Germa‑
nię vocabulū recens: et nuper additū: q̄m qui primi Rhenū
transgressi Gallos expulerīt. ac nūc Tungri: tunc Germani
vocati sunt. Ita nationis nomen: nō gentis eualuisse paulatī

vt oẽs primũ a victore ob metũ mox & a seipis inuento nomine Germani vocarentur.

Fuisse apud eos & Herculem memorant: primũq oĩm virorum fortium ituri in prelia canunt.

Sunt illis hæc quoq carmina: quorũ relatu (quẽ Baritũ vocant) accensus animus: futureq pugnę fortunã ipo cantu augurantur: Terrent eñ trepidantue ꝑut sonuit acies nec tã voces illę: qm̃ virtutis cõcentus videntur: affectatur præcipue asꝑitas soni: & fractũ murmur obiectis ad os scutis: quo plenior & grauior vox repcussu intumescat.

Cæterũ & vlixem qdam opinantur lõgo illo & fabuloso errore in hunc oceanũ delatũ: adisse Germanię terras. Astiburgiũq: quod in ripa Rheni situm hodieq incolitur: ab illo constitutum: nominatũq.

Aram quinetiã vlixe consecratã, adiecto Laerte patris nomine eodem loco olym repertã: Monumentaq & tumulos quosdã grecis literis inscriptos, in cõfinio Germanię reticeq adhuc extare: qui neq cõfirmare argumẽtis: neq refellere in animo est. Ex ingenio suo quisq demat vel addat fidẽ. Ipse eorũ opinionib9 accedo: qui Germanię ppłos nullis aliis aliarum nationũ cõnubiis infectos ꝑpriam & sincerã: & tamen sui sĩem gentẽ extitisse arbitrãtur. Vnde habitus quoq corporũ: quanq in tanto hoĩm numero idem. Oĩbus truces & cerulei oculi, rutile come, magna opera, et tñ ad impetum valida: laboris atq operũ nõ eadem patientia. Minimeq siti estũq tolerare, frigora atq inediam coelo soloue assueuerũt.

De terræ cõditiõe.

Terra & si aliquãto specie differt in vniuersum tamẽ: aut syluis horrida, aut paludibus fęda, hũidior qua Gallias: ventosior qua Noricũ ac Pannoniam aspicit, vatis ferax: frugiferarũ arborũ impaciẽs, pecorꝝ fęcunda: sed plerũq improcera:

Ne armentis qdem suus honor aut gloria frontis numero gaudent. Eeq sole his gratissime opes sunt.

Argentũ & aurũ ꝑpicij ne an irati dij negauerĩt: dubito:

Nec tamen affirmauerim nullã Germaniæ venã argentũ

aurũue gignere: quis em̃ scrutatus est possessiõe & vsu haud perinde afficiunt.

Est videre apud illos argentea vasa: legatis & principibus eorũ numeri data: nõ in alia vtilitate q̃ quæ humo finguntꝰ quãq̃ ꝓximi oceano ob vsum cõmerciorũ: aurũ & argentũ in p̃cio habent: formasq̃ quasdã nostrę pecuniæ agnoscunt: atq̃ eligunt.

Interiores simplicius & antiquius ꝑmutatõe merciũ vtũt.

Pecuniã ꝓbant veterem & diu notam seratos bigatosq̃.

Argentũ quoq̃ magis q̃ aurũ sequunt: nulla affectione animi: sed quia numerus argenteorũ facilior vsui est: promiscua ac vilia mercantibus. Ne ferrum q̃dem superest: sicut ex genere telorũ colligitur.

Rari gladijs aut maioribus lanceis vtunt hastas: vel ipsorum vocabulo frameas gerũt. angusto & breui ferro. sed ita acri & ad vsum habili. vt eodem telo prout ratio poscit: vel cominus vel eminus pugnent.

Et eq̃s q̃dem scuto frameaq̃ cõtentus est. Pedites & missilia spargũt plaraq̃ singli: atq̃ in imensũ vibrãt: nudi aut sagulo leues: nulla cultus iactatio. Scuta tm̃ lectissimis coloribus distinguũt. paucis lorice. vix vni alteri ve cassis aut galeę

Equi non forma: non velocitate conspicui.

Sed nec variare gyros in morẽ nr̃m docent: in rectũ aut vno flexu dextros agũt. ita cõiuncto orbe vt nemo posterior sit. In vniuersum estimanti. plus penes peditem roboris: eoq̃ mixti p̃liantur. apta & cõgruente ad equestrẽ pugnã velocitate peditũ: quos ex om̃i iuuẽtute delectos. ante aciem locant.

Definit & nũerus cẽteni ex singulis pagis: sunt idq̃ ipm inter suos vocant. & q̃ prio nũerus fuit. iã nomẽ & honor est

Acies ꝑ cuneos componitur cedere loco: dumõ rursus instes: cõsilij q̃ formidinis arbitrant. Corpa suorũ etiam in dubijs p̃lijs referũt. Scutũ reliquisse. præcipuũ flagitiũ: nec aut sacris adesse: aut conciliũ inire: ignominioso fas: multiq̃ sup̃stites: bellorũ infamiã laqueo finierunt.

Reges ex nobilitate: duces ex virtute sumũt: nec regibꝰ infinita aut libera potestas: et duces exemplo potius: ꝙ imperio si ꝓmpti: si cõspicui: si ante aciem agant admiratõe ꝑsunt.

Cæterũ neq̧ aĩaduertere: neq̧ vincire: nec verberare quidem nisi sacerdotibus ꝑmissum: nõ quasi in penã: nec ducis iussu. sed velut deo imꝑante: quẽ adesse bellãtibꝰ credũt: effigiesq̧ & signa q̃dam detracta lucis in prelũ ferũt: quodq̧ precipuum fortitudinis incitamentũ est: nõ casus nec fortuita cõglobatio turmã aut cuneũ facit: sed familie & ꝓpinquitãtes: & in ꝓximo pignora: vnde vlulatus feminarũ audiri: vnde vagitus infantiũ hi cuiq̧ sanctissimi testes: hi maximi laudatores. Ad matres: ad cõiuges vulnera ferũt: nec ille numerare aut exigere plagas pauent: cibosq̧ & hortamina bellantibus gestant.

Memorie prodit̃ quasdã acies: inclinatas iam & labantes à feminis restitutas: cõstantia precũ & obiectu pectorum: & mõstrata cõminus captiuitate: quã longe impatiẽtius feminarũ suarũ nomine timent: adeo vt efficatius obligent̃ animi q̃bus inter obsides: puelle quoq̧ nobiles imperant̃

Inesse quinetiã sanctũ aliq̃d & ꝓuidum putant: nec aut cõsilia earũ aspernant̃: aut responsa negligũt. Vidimus sub diuo Vespasiano veledam diu apud plerosq̧ numinis loco habitã sed & olim Auriniã & cõpluris alias venerati sunt: non adulatione nec tanq̧ facerent deas.

Deorũ maxime Mercuriũ colunt: cui certis diebus humanis quoq̧ hostijs litare fas habent.

Herculem & Martem cõcessis animalibus placant.

Pars Sueuorum & Isidi sacrificat

Vñ causa & origo ꝑegrino sacro parũ cõperi: nisi ꝙ signũ ip̃m in modũ liburne figuratũ docet aduectã religionẽ.

Cæterũ nec cohibere parietibus deos: neq̧ in vllã humani oris spẽm assimilare: ex magnitudine cœlestiũ arbitrant̃.

Lucos ac nemora cõsecrant: deorũq̧ noĩbus appellant: se-

cretum illud quod solũ reuerentia vident.

Auspicia forteſq; vtiq; maxime obſeruant.

Sortiũ cõſuetudo simplex virgã frugifere arbori deciſam in ſurculos amputant: eoſq; notis quibuſdã diſcretos ſuper candidã veſtem temere ac fortuito ſpargũt: mox ſi publice cõ ſulet: ſacerdos ciuitatis: ſin priuatim ipſe paterfamilię p̃catus deos coelũq; ſuſpiciens: ter ſingulos tollit: ſublatos, ſcd'm im p̃ſſam ante notã interp̃tat: ſi prohiberũt: nulla de eadem re in eandẽ diem cõſultatio ſin pmiſſum auſpicio⁊ adhuc fi des exigit: & illud qdem & hic notũ auiũ voces volatuſq; in terrogare; ppriũ gentis equorũ quoq; p̃ſagia ac monitus ex periri publice alunt ijſdem nemoribus ac lucis cãdidi: & nul lo mortali ope cõtacti: quos p̃ſſos ſacro curru ſacerdos ac rex vel princeps ciuitatis comitant: hinnituſq; ac fremitus obſer uant: nec vlli auſpicio maior fides: nõ ſolũ apud plebẽ apud pceres: ap d' ſacerdotes ſe em̃ miſtros deo⁊ illos cõſcios putãt

Eſt & alia obſeruatio auſpicio⁊ qua grauiũ belloũ euen tus explorant.

Eius gentis cum qua bellũ eſt, captiuũ quoquo modo in terceptũ: cũ electo populorũ ſuorũ patrijs queq; armis com mittũt. Victoria huius vel illius, pro pręiudicio accipit.

De minoribus rebus principes cõſultant: de maioribꝰ oẽs ita tamen vt ea quoq; quorũ penes plebem arbitriũ eſt apud principes pertractent.

Coeunt niſi quid fortuitũ & ſubitũ incidit certis diebus: cum aut inchoatur luna aut impletur.

Nam agendis rebꝰ hoc auſpicatiſſimũ initiũ credunt.

Nec dierum numerũ vt nos; ſed noctum cõputant ſic cõ ſtituunt: ſic cõdicunt. Nox ducere diem videtur.

Illud ex libertate vicium q non ſimul: nec vt iuſſi cõueni unt: ſed & alter & tertius dies contatione coeuntiũ abſumit. vt turbę placuit: conſidũt armati.

Silentiũ per ſacerdotes; quibus tamẽ & coercendi ius eſt:

imperatᷣ mox rex & princeps,ꝓut etas cuiqꝫ,ꝓut nobilitas,ꝓ vt decus bellorũ,ꝓut facundia eſt.audiunᷣ.autoritate ſuadenᷣ magis ꝙ iubenᷣ poteſtate:ſi diſplicuit ſententia fremitu aſpnanᷣ:ſin placuit frameas cõcutiunt.

Honoratiſſimũ aſſenſus genus eſt armis laudare.

Licet apud cõciliũ accuſare quoqꝫ & diſcrimen capitis intendere:diſtinctio penarũ ex delicto.

Proditores & tranſfugas arboribus ſuſpendunt.

Ignauos & imbelles.& corpe infames.ceno ac palude.iniecta ĩſup crate mergũt:diuerſitas ſupplicij illuc reſpicit.tãqꝫ ſcelera oſtendi opteat.dum puniunᷣ flagitia abſcondi.

Sed & leuioribus delictis ꝓ modo penarũ:equorũ pecorumqꝫ numero cõuicti mulctanᷣ.Pars mulcte regi vľ ciuitati.pars ĩpi qui vindicaᷣ:vel ꝓinquis eius exoluiᷣ.

Eligunᷣ in ijſdẽ cõcilijs & principes:qui iura per pagos vicoſqꝫ reddũt.Cẽteni ſingulis ex plebe comites.cõſiliũ ſiľ et autoritas adſunt.Nihil aũt neqꝫ publice neqꝫ priuate rei niſi armati ſũt,ſed arma ſumere nõ ãn cuiqꝫ moris:ꝙ cĩtas ſuffecturũ ꝓbauerit.Tũ in ĩpo cõcilio vľ principũ aliqs vľ pater: vľ ꝓping ſcuto frameaqꝫ iuuenẽ ornãt.Hęc apđ illos toga:hĩ prim⁹ iuuẽte honos ãn hic dom⁹ ps videnᷣ mox rei publicę.

Inſignis nobilitas:aut magna patrũ merita principis dignationẽ etiã adoleſcẽtulis aſſignant cæteris robuſtioribꝰ.ac iam pridẽ ꝓbatis aggreganᷣ.nec rubor inter comites aſpici.

Gradus qnetiam ĩpe comitatus habet iudicio eius quem ſectantur.

Inuidia aulidorũ

Magnaqꝫ & comitũ æmulatio quibus primũs apud principem ſuum locus & principium.

Cui plĩmi & acerrimi comites.hęc dignitas.hę vires:magno ſemper electorũ iuuenũ globo circũdari.in pace decus in bello preſidium.

Nec ſolum in ſua gente cuiqꝫ:ſed apud finitimas quoqꝫ ciuitates id nomen ea gloria eſt:ſi numero ac virtute comitatus emineat.]

Expetunt em̄ legationibus & muneribus ornant̄. & ipa pleruq; fama bella p̄fligant. Cum ventū in aciem turpe principi virtute vinci: turpe comitatui virtutem principis nō adequare.

Iam vero infame in oēm vitā ac p̄brosum sup̄stitem principi suo ex acie recessisse. illum defendere. tueri: sua quoq; fortia facta glīe eius assignare: pręcipuū sacramentū est.

Principes pro victoria pugnant: comites pro principe.

Si ciuitas in qua orti sunt: longo pace & ocio torpeat: plerīq; nobiliū adolescētū petūt vltro eas nationes qui tamē bellum aliquod gerunt: quia & ingrara genti quies: & facilius inter ancipitia clarescunt. Magnumq; comitatū non nisi vi belloq; tueare.

Exigūt em̄ principis sui liberalitate illum bellatorē equū illam cruentā victricēq; frameam nam epule: & quanq; incōpti: largi tamen apparatus: pro stipendio cedūt. Materia munificentię per bella & raptus. Nec arare terrā aut expectare annum: tam facile p̄suaseris q̄ vocare hostem: & vulnera mereri. Pigrū quinimo & iners videt̄ sudore acquirere: quæ possis sanguine parare.

Quotiens bella non ineūnt: nō multū venatibus plus per ocium transigunt. dediti somno ciboq; fortissimus quisq; ac bellicosissimus nihil agens.

Delegata domus & penatium: & agrorū cura feminis senibusq; & infirmissimo cuiq; ex familia.

Ip̄i habitant mira diuersitate naturę cum iȷdem homines sic ament inertiam. & oderunt quietem.

Mos est ciuitatibus vltro ac viritim cōferre principibus: vel armentorū: vel frugū quod p̄ honore exceptum etiam necessitatibus subuenit.

Gaudent precipue finitimarū gentiū donis quæ non modo a singulis: sed et publice mittuntur. electi equi. magna arma. phalere torquesq;. Iam & pecuniam accipere docuimus. Dona externa.

Nullos Germanorū populos vrbes habitari satis notum est; ne pati quidem inter se iunctas sedes.

Colūt discreti ac diuersi vt fons: vt cāpus: vt nem⁹ placuit

Vicos longant nō in nostrū more cōnexis & coherentibꝫ edificijs: suam quisqꝫ domū spacio circūdat: siue aduersus casus ignis remedium: siue inscitia edificandi.

Ne cementorū qdem apud illos: aut tegularū vsus. Materia ad oīa vtunt̄ informi: & citra spēm aut delectationē:

Quedam loca diligentius illinūt terra ita pura ac splendēte: vt picturā ac lineamēta colorū imitet̄. Solent & subterraneos specus opire: eosqꝫ multo fimo onerant suffugiūqꝫ hyemi: & receptaculū frugibus: quia rigorem frigorū eiusmodi locis molliunt.

Et si qn̄ hostis aduenit aperta populat̄. Abdita autē & defossa: aut ignorant̄: aut eo ipō fallunt ꝙ querenda sunt.

Tegumen oībus sagum: fibula: aut si ea desit: spina cōsertū: cætera intecti totos dies iuxta focū atqꝫ ignē agunt

Locupletissimi veste distingunt̄: non fluitante sicut Sarmate ac Parthi: sed stricta et singulos artus exprimente.

Gerunt & ferarū pelles ꝓximi ripe negligenter: vlteriores exqsitius: vt qbus nullus per cōmertia cultus eligunt feras: & detracta velamina spargūt maculis: pellibusqꝫ beluarū: quas exterior Oceanus atqꝫ ignotū mare gignit: nec alijs feminis ꝙ viris habitus: nisi ꝙ femine sæpius lineis amictibus velant̄ eosqꝫ & purpura variant: ptemqꝫ vestitus supioris in manicas nō extendūt. nude brachia ac lacertos. Sed & ꝓxima ps pectoris patet: quanqꝫ seuera illic matrimonia: nec vllā morꝫ partem magis laudaueris. Nam ꝓpe soli Barbarorū singulis vxoribus cōtenti sunt: exceptis admodū paucis: qui non libidine: sed ob nobilitatē plurimis nuptijs ambiuntur.

Dotem non vxor marito: sed vxori maritus offert: intersūt parentes & ꝓpinqui: ac munera ꝓbant. Munera non ad delitias muliebres quesita: nec qbus noua nupta comatur: sed bo

tres & frenatũ equũ: equum & scutũ cũ framea gladioq;. In hæc munera vxor accipit: atq; inuicem ipa armorũ aliqd viro affert: hoc maximũ vinculũ: hic archana sacra: hos coniugales deos arbitrant̃: ne se mulier extra virtutũ cogitationes: extra bellorũ casus putet. Ipis incipientibus matrimoniũ auspicijs admonet̃: venire se laborũ periculorũq; sociam: idem in pace: idem in ꝑlio passuram ausuramq;: hoc iũcti boues: hoc paratus equus: hoc data arma renunciãt: sic viuendũ: sic pariendũ Accipe se que liberis inuiolata ac digna reddãt: q̃ nurus accipiant: rursus quę ad nepotes deferant. Ergo septa pudicicia agunt: nullis spectaculorũ illecebris: nullis conuiuiorũ irritationibus corrupte.

Litterarũ secreta viri pariter ac feminę ignorant.

Paucissima in tam numerosa gente adulteria: quorũ pena ꝑsens & maritis ꝑmissa. Accisis crinibus nudatã corã propinquis expellit domo maritus: ac per oẽm vicũ verbere agit publicatę eñ pudicitię nulla venia. nõ forma. non ętate. non opibus maritũ inuenerit. Nemo eñ illic vicia ridet: nec corrũpere & corrumpi seculũ vocat̃. Melius qdem adhuc ee ciuitates in quibus tm̃ virgines nubũt: & cum spe votoq; vxoris semel transigit̃: sic vnum accipiunt maritũ: quõ vnũ corpus: vnamq; vitã: ne vlla cogitatio vltra: ne longior cupiditas: ne tanq; maritũ: sed tanq; matrimoniũ ament.

Numerũ liberorũ finire: aut quenq; ex agnatis necare flagitiũ habet̃: plusq; ibi boni mores valẽt: q̃ alibi bone leges In omni domo nudi ac sordidi in hos artus. in hec corpora que miramur excrescunt. Sua quenq; mater vberibus alit: nec ancillis ac nutricibus delegant̃. Dominũ ac seruũ nullis educationis delitijs dinoscas. Inter eadem pecora: in eadem humo degũt: donec ętas sepãt ingenuos virtus agnoscat. Sera iuuenũ venus: eoq; inexhausta pubertas: nec virgines festinant̃ eadem iuuenta similis ꝑceritas: pares valideq; miscent̃: ac robora parentũ liberi referunt.

Sororũ filijs idem apud auunculũ, qui ad patrem honor: quidam sanctiorẽ artioreq; hunc nexum san guinis arbitrant. & in accipiendis obsidibus magis exigũt: tanq; et animũ fir mius: & domũ latius teneant. heredesq; tamen successoresq; sui cuiq; liberi & nullũ testamentũ. Si liberi nõ sunt. proxi mus gradus in possessione fratres patrui: auunculi q̃to plus propinquorũ: tanto maior affiniũ numerus. gratior senectus nec vlla orbitatis precia.

Suscipere tam inimicitias. seu patris ꝓpinqui: q̃ amicitias necesse est. nec implacabiles durant. luit eñ etiam homicidiũ certo armentorũ ac pecoꝝ numero: recipitq; satisfactionẽ vni uersa domus vtiliter in publicũ: quia piculosiores sunt inimi citie iuxta libertatem.

Conuictibus & hospicijs nõ alia gens effusius indulget: quẽcunq; mortaliũ arcere tecto nephas: habẽt pro fortuna quisq; apparatis epulis excipit. Cum defecere: qui mõ hospes fuerat: mõstrator hospicij & comes: proximã domũ non in uitati adeunt: nec interest pari humanitate accipiũt: notum ignotũq; quantũ ad ius hospitis nemo discernit. Abeunti si quid poposcerit cõcedere moris. Et poscendi inuicẽ eadẽ faci litas gaudet muneribus. Sed nec data imputant: nec acceptis obligant.

Victus inter hospites comis: statim e somno quẽ pleruq; in dies extrahũt lauant. Sepius calida. vt apud quos plurimũ hyems occupat. lauti cibũ capiunt. Sepate singulis sedes & sua cuiq; mẽsa. Tum ad negotia nec minus sæpe ad cõuiuia ꝓcedunt armati. Diem noctemq; cõtinuare potando nulli probrũ. Crebre vt inter vinolentos rixe raro cõuicijs. sæpius cede. & vulneribus transiguntur.

Sed & de recõciliandis inuicem inimicitijs. & iungendis affinitatibus. & adsciscẽdis principibus: de pace deniq; ac bel lo pleriq; in cõuiuijs consultant: tanq; nullo magis tempore

aūt ad ſimplices cogitationes pateat animus: aut ad magnas incaleſcat.

Gens non aſtuta nec callida. aperit ad hec ſecreta pectoris licentia ioci. Ergo detecta & nuda oīm mens poſtera die retractat. & ſalua vtriuſq; tēpis ratio eſt. Deliberant dum fingere neſciunt. Conſtituūt dum errare non poſſunt.

Potui humor ex hordeo aut frumento in quandā ſimilitudinē vini corruptus. Proximi ripæ & vinū mercant. Cibi ſimplices. agreſtia poma. recens fera. aut lac concretū. ſine apparatu. ſine blandimentis expellūt famem. aduerſus ſitim nō eadam tēpantia. ſi indulſeris ebrietati ſuggerēdo quantū concupiſcut: haud minus facile vicijs q̄ armis vincent

Genus ſpectaculorū vnū: atq; in omī cętu idem. Nudi iuuenes quibus id ludicrū eſt: inter gladios ſe atq; infeſtas frameas ſaltu iaciunt. Exercitatio artem parauit: ars decorē: nō in queſtū tamen aut mercedem. q̄uis audacis laſciuię præcium eſt voluptas ſpectantium.

Aleam qđ mirere ſobrij inter ſeria exercent. tanta lucrandi perdendiue temeritate. vt cum omīa defecerūt: extremo ac nouiſſimo iactu de libertate: ac de corpe contendant. Victus voluntariā ſeruitutem adit. q̄uis iuuenior q̄uis robuſtior: alligari ſe ac venire patit: ea eſt in re praua pˀuicatia. ipi fidē vocant. Seruos cōditionis huius per cōmertia tradūt: vt ſe q̄q; pudore victorie exoluant. Cæteris ſeruis nō in noſtrū morē deſcriptis per familiā miniſterijs vtuntur. ſuam quiſq; ſedem ſuos penatis regit. Frumēti modū dominus. aut pecoris aut veſtis. aut colono iniūgit: & ſeruus hactenus paret. cætera domus officia vxor ac liberi exequuntur. Verberare ſeruum. ac vinculis & opere coercere rarum. Occidere ſolent non diſciplina & ſeueritate: ſed impetu & ira. vt inimicū: niſi q̄ impune eſt.

Liberti non multũ supra seruos sunt: raro aliqđ momentum in domo: nunꝗ̃ in ciuitate: exceptis dũtaxat his gentibꝰ que regnant: ibi em̃ & sup ingenuos & sup nobiles ascendũt Apud ceteros impares: libertini libertatis augmentũ sunt

Fenus agitare & in vsuras extendere ignotũ. Ideoꝗ̃ magis seruat̃. ꝗ̃ si vetitũ esset. Agri pro numero cultorũ ab vniuersis in vices occupant̃: quos mox inter se secundũ dignatio partiunt̃: facilitatẽ pariendi camporũ spacia p̄stant. Arua p annos mutãt: & supest ager: necem̃ cũ vbertate & amplitudine soli labore cõtendunt. vt pomaria conserãt. & prata separent. vt hortos rigent. sola terræ seges imperat̃. Vnde annũ quoq; ipm non in totidem digerũt species. hyems. & ver. & estas intellectum ac vocabula habent. Autumni perinde nomen ac bona ignorantur.

Funerũ nulla ambitio: id solũ obseruat̃. vt corpora clarorum virorũ certis lignis cremen̄t. Struem rogi. nec vestibus. nec odoribꝰ cumulãt: sua cuiq; arma quorundũ igni et equꝰ adijcit̃. Sepulchrũ cespes erigit. Momentorũ ardnũ & operosum honorẽ vt grauem defunctis aspernant̃: lamenta ac lachrymas cito dolorẽ & tristiciã tarde ponũt: feminis lũgere honestũ est: viris meminisse. Hactenus de Germania in genere Nunc ad singulares populos descendit.

H Ec in cõmuni de oim Germanorũ origine ac moribus accepimus. Nunc singularũ gentium instituta ritusq; quatenus differant quæ nationes e Germania in Gallias cõmigrauerint expediam.

Validio res olim Gallorũ res fuisse: summus autorũ diuꝰ Iulius tradit. eoq; credibile est. etiam Gallos in Germaniam transgressos. ꝗ̃tulum em̃ amnis obstabat: quominus vt quęq; gens eualuerat occuparet permutaretq; sedes: promiscuas adhuc: & nulla regnorũ potentia diuisas.

Igitur inter Herciniã syluam: Rhenũq; & Menũ: amnes: Heluetij: vlteriora Boij: gallica vtraq; gens tenuere. Manet:

adhuc Bohemi nomen: signatq; loci veterē memoriā: quis mutatis cultoribus. Sed vtrū Arauisci in Pannonia ab Osis Germanorū natione: an osi ab Arauiscis in germaniā cōmigrauerint: cū eodem adhuc sermone institutis moribus vtantur incertū est: quia pari olim inopia ac libertate: eadem vtriusq; ripæ bona malaq; erant.
Treueri & Neruli circa affectationē Germanice originis vltro ambitiosi sunt. Tanq; per hanc gloriam sanguinis a similitudine & inertia Gallorū separent.

Ipsam Rheni ripam haud dubie Germanorū populi colunt Vangiones: Triboci: Nemetes. Vbij quidem quanq; Rhomana colonia esse meruerint: ac libētius Agrippinenses cōditoris sui nomine vocent: origine erubescunt. Transgressi olim & experimento fidei sup ipsam Rheni ripam collocati. vt arcerent: non vt custodirent.

Omniū harū gentiū virtute precipui Batavi: non multū ex ripa: sed insula Rheni amnis colunt. Cattorū quondā populus & seditione domestica in eas sedes transgressus: in quibus pars Rhomani imperij fierent: manet honos: & antique societatis insigne. Nam nec tributis cōtemnunt. nec publicanus atterit. exempti oneribus & collationibus: & tm̄ in vsū preliorū sepositi: velut tela atq; arma bellis reseruant.

Est eodē in obsequio & Matticorum gens: protulit eñ magnitudo po. ro. vltra Rhenū vltraq; veteres terminos imperij reuerentiā: ita sede finibusq; in sua ipsa mente animoq; nobiscum agunt. Cetera silens Batauus: nisi q ipso adhuc terra & solo suo: coelo acrius animantur.

Non numerauerim inter germaniæ populos quanq; trās Rhenum Danubiumq; consederint: eos qui Decumathes agros exercent: leuissimus quisq; Gallorū: & inopia audax: dubie possessionis solū occupauere: mox limite acto promotisq; presidijs simul imperij & pars prouincie habent.

Vltra hos Catti initiū sedis ab Hercinio saltu inchoant:

nō ita effusis ac palustribus locis. vt cæterę ciuitates, in quas Germania patescit durant. Siqdem colles rarescūt: & chattos suos saltus Hercinius prosequit̄ simul atq; deponit. Duriora genti corpa: stricti artus minax vultus & maior animi vigor Multū inter Germanos rōnis ac solertię p̄ponere electos: audire p̄positos: nosse ordines: intelligere occasiões: differre impetus: disponere diem: vallare noctem. Fortunā inter dubia. virtutē inter cætera numerare. Quodq; ratissimū. nec nisi Romanę disciplinæ cōcessum: plus reponere in duce q̄ in exercitu. Oīne robur impedire: quē sup arma: ferramētis quoq; & copijs onerant. Alios ad prelīū ire videas: Chattos ad bellū: rari excursus: & fortuita pugna. Equestriū sane viriū id proprium. Cito parare victoriā: cito cedere. Velocitas iuxta formidinē: contatio ꝓpior cōstantię: est & alijs Germanorū populis vsurpatū: rara & priuata cuiusq; audentia. Apud Chattos in consensum vertit: vt primū adoleuerint: crinē barbāq; summittere. nec nisi hoste ceso: exuere votiuū obligatūq; virtuti oris habitū. Super sanguinē & spolia reuelant frontem: seq; tum demū precia noscendi retulisse: dignosq; patria ac parentibus ferunt. Ignauis & imbellibꝰ manet squalor. Fortissimus quisq; ferreū insup annulū. Ignominiosum id genti velut vinculū gestat: donec se cede hostis absoluat.

Plurimis Chattorū hic placet habitus. Iamq; cauent insignes & hostibus simul: suisq; mōstrati. Omniū penes hos initia pugnarū: hec prima semp acies visu noua. Nam ne in pace q̄ cultu mitiore mãsuescunt. Nulli domus aut ager: aut aliqua cura, put ad quenq; venere alunt: ꝓdigi. alieni. cōtemptores sui: donec exanguis senectus. tam durę virtuti impares faciat.

Proximi Chattis: certum iam alueo Rhenū quiq; terminus esse sufficiat. Vsipi ac Tencteri colunt. Tencteri super solitum bellorum decus: equestris disciplinę arte precellunt. Nec maior apud Chattos peditū laus: q̄ Tencteris equitū.

Sic instituere maiores posteri imitant. Hi lusus infantiū: hic iuuenum emulatio perseuerant senes inter familiā: & penates & iura successionum equi tradunt. Excipit filius, non vt cætera maximus natu: sed prout ferox bello & melior.

Iuxta Tencteros Bructeri olim occurrebāt: nunc Chamauos & Angriuarios immigrasse narratur pulsis Bructeris ac penitus excisis, vicinarū consensu nationū, seu superbię odio: seu p̄de dulcedine: seu fauore quodam erga nos deorū. Nam ne spectaculo quidem prę'ij inuidere; super sexaginta milia: non armis telisq; Rhomanis, sed quod magnificentius est oblectationi oculisq; ceciderunt. Maneat quæso duretq; gentibus: si non amor nostri: at certe odium sui: quando vrgentibus iam imperij satis nihil iam prestare fortuna magis pōt: q̄ hostium discordiam.

Angriuarios & Chamauos a tergo Dulgibini & Thasuarij cludunt: aliæq; gentes haud perinde memoratæ. A fronte Frisij excipiunt Maioribus minoribusq; Frisij vocabulū est ex modo virium. Vtreq; nationes vsq; ad oceanum Rheno pretexunt, ambiuntq; immensos insuper lacus, & Rhomanis classibus nauigatos. Ipm quinetiam oceanum illac tentauimus, & superesse adhuc Herculis columnas fama vulgauit siue adijt Hercules, seu quicquid vbiq; magnū est; in claritatē eius referre consensimus: nec defuit audentia. Druso Germanico: sed obstitit oceanus in se, simul atq; in Herculē inquiri. Mox nemo tentauit. Sanctiusq; ac reuerentius visum de actis deorum credere q̄ scire.

Hactenus in occidentem Germaniā nouimus. In septentrionem ingenti flexu redit. Ac primo statim Chaucorū gēs quanq̄ incipiat a Frisis ac partem littoris occupet: oīm quas exposui gentium lateribus obtendit; donec in Chattos vsq; sinuetur.

Tam immensum terrarũ spaciũ nõ tenẽt tm̃ Chauci: sed & implẽt. Populus inter Germanos nobilissimus: quiq; magnitudinẽ suam malit iusticia tueri. sine cupiditate. sine impotentia quieti secretiq; nulla ꝓuocẽt bella: nullis raptibus aut latrociniis populant: Id pcipuũ virtutis ac viriũ argumentum est: ꝙ vt supiores agant: nõ per iniurias assequunt: ꝓmpta tñ oĩbus arma. Ac si res poscat exercitus plurimũ virorũ: equorumq; & quiescentibus eadem fama.

In latere Chaucorũ Cattorũq; Cherusci nimiã ac marcentem diu pacem inlacessiti nutrierũt. Idq; iocundius q̃ tutius fuit: quia inter impotentes & validos falso quiescas: vbi manu agitur: modestia ac probitas nomine superioris sunt. Ita qui olim boni equiq; Cherusci: nũc inertes ac stulti vocant. Chattis victoribus fortuna in sapientiam cessit.

Tacti ruina Cheruscorũ & Fosi: contermina gens aduersarũ rerũ ex equo socii sunt: cum in secũdis minores fuissent.

Eundẽ Germanię situ ꝓximi oceano Cimbri tenent: parua nunc ciuitas: sed gloria ingẽs: veterisq; famę lata vestigia manent: vtraq; ripa castra ac spacia: quorũ ambitũ nunc quoq; metiaris: molem manusq; gentis: & tam magni exitus fidem

Sescentesimũ & quadragesimũ annũ vrbs nostra agebat: cum primũ audita sunt Cimbrorũ arma: Cecilio Metello: & Papirio Carbone cõsulibus: ex quo si ad alterum impatoris Traiani consulatũ cõputemus: ducenti ferme & decem ãni colligunt: tam diu Germania vincitur.

Medio tam longi eui spacio: multa inuicem damna non Samnis. nõ Poeni. nõ Hispanię. Gallięue. ne Parthi qdem sæpius admonuere. Quippe regno Arsacis acrior est Germanorũ libertas: q̃d enĩ aliud nobis: q̃ cedem crassi: amisso & ipo: & ipe Pacoro infra ventidiũ deiectus oriens obiecerit: At Germani Carbone & Cassio: & Stauro: Aurelio & Seruilio Cepione: Marco quoq; Manlio fusis vel captis quinq; simul consularis exercitus po: Rho. Varum trisq; cum eo le

giones & Cæsari abstulerũt. Nec impune. C. Marius in Italia: Diuus Iulius in Gallia: Drusus ac Nero & Germanicus in suis eos sedibus perculerunt. Mox ingentes. C. Cæsaris mine in ludibriũ verse. Inde ociũ donec occasione discordię nostre & ciuiliũ armorũ: expugnatis legionũ hybernis: & Gallias affectauere: ac rursus pulsi inde proximis tempibus triũphati magis q̃ victi sunt.

Nunc de Sueuis dicendũ est: quorũ nõ vna vt Chattorũ Teneterorũue gens: maiorem eñ Germanię partem obtinent proprijs adhuc nationibus nominibusq; discreti: quãq; in cõmuni Sueui vocentur.

Insigne gentis obliquare crinem nodoq; substringere: sic Sueui a cæteris Germanis: sic Sueuorũ ingenui a seruis separantur. In alijs gentibus: seu cognatione aliqua Sueuorũ: seu quod sæpe accidit imitatione rarum & intra iuuente spaciũ. Apud Sueuos vsq; ad caniciem horrentem capillum retro sequunt: ac sæpe solo in vertice religant. Principes & ornatiorem habent: ea cura formę: sed innoxie. Neq; eñ vt ament amenturue. In altitudinem quandã & terrorem adituri bella compti: vt hostium oculi armantur.

Vetustissimos se nobilissimosq; Sueorũ Semones memorant. Fides antiquitatis relligione firmatur. Stato tempore in syluam augurijs patriũ & prisca formidine sacrũ: oĩs eiusdemq; sanguinis populi legationibus coeunt. Cesoq; publice homine celebrant Barbari ritus horrenda primordia. Est & alia luco reuerentia nemo nisi vinculo ligatus ingredit: vt minor & potestatem numinis pre se ferens. Si forte plapsus est adtoli & insurgere, haud licitũ per humũ euoluont: eoq; oĩs supstitio respicit: tanq; inde initia gentis ibi regnator omniũ deus cætera subiecta atq; parentia. Adijcit auctoritatem fortuna Semonũ centum pagis habitant: magnoq; corpore efficitur, vt se Sueuorũ caput credant.

Contra longobardis paucitas: nobilitas plurimis ac valentissimis nationibus cincti: nō per obsequiū: sed prelijs ac periclitando tuti sunt.

Reudigni deinde et Auiones: & Anglij: et Varini: & Eudoses: & Suarmes: & Nuithones fluminibus aut syluis muniunt: nec quicq̄ notabile in singulis: nisi q̄ in cōmune Nerthum: id est terrā matrē colunt: eamq̄ interuenire rebus hominum inuehi populis arbitrantur.

Est in insula oceani castū nemus: dicatūq̄ in ea vehiculū veste contectum: attingere vni sacerdotū cōcessum. Is adesse penetrali deam ītelligit: vectāq̄ bubus feminis multa cū veneratione prosequit̄ leti tunc dies. festa. loca quecūq̄ aduentu hospitioq̄ dignat̄. Nō bella ineunt: nō arma sumūt clausum omne ferrum. pax & quies. tunc tantū nota. tunc tantū amata. donec idem sacerdos satiatā cōuersatione mortaliū deam templo reddat. Mox vehiculū & vestes: & si credere velis numen ip̄m secreto lacu abluitur serui ministrāt: quos statim lacus idem haurit. Arcanus hinc terror sanctaq̄ ignorātia: quid sit illud q̄ tantū perituri vident.

Et hæc q̄dem pars Sueuorū in secretiora Germaniæ porrigitur. p̄pior: vt quoquo modo paulo ante Rhenū sic nunc Danubium sequar.

Hermūdurorꝝ ciuitas fida Romanis: eoq̄ soli Germanorum: nō in ripa cōmertiū: sed penitus atq̄ in splendidissima Retie prouintie colonia passim sine custode transeūt: & tunc cæteris gentibus arma mō: castraq̄ nostra ostendamus: hijs domos villasq̄ patefacimus: nō concupiscentibus.

In Hermunduris Albis orit̄ flumen inclytū & notū olim nunc tantum audit̄. Iuxta Hermūduros Narisci: ac deinde Marcomani & Quadi agunt. Precipua Marcomanorū gl̄ia viresq̄. Atq̄ ip̄a etiam sedes: pulsis olim Bois virtute parta. Nec Naristi: Quadiue degenerant: Eaq̄ Germanię velut frons est: quatenus Danubio porrigitur.

Mercomanis Quadisq; vsq; ad nostram memoriã reges
mansere ex gente ipsorum nobile Marobodui & Tudri ge-
nus. Iam & externos patiunt. Sed vis & potẽtia Regibus ex
auctoritate Rhomana raro armis nostris sæpius pecunia iu-
uantur: nec minus valent.

Retro Marsigni. Gothini. Osi. Buri. terga Marcomanorũ
Quadorũq; claudunt: e quibus Marsigni & Buri sermone
cultuq; Sueuos referũt Votinos: Gallica Osos Pãnonia lin-
gua coarguit non esse germanos: & q tributa patiunt. Par-
tem tributorũ Sarmate: partem Quadi vt alienigenis impo-
nunt. Gothini quo magis pudeat: & ferrũ effodiunt: omesq;
hij populi pauca campestriũ ceterũ saltus & vertices montiũ
iugumq; insederunt. Dirimit eñ scinditq; Sueuiã continuũ
montiũ iugum: vltra q plurime gentes agunt. Ex quibus la-
tissime patet legiorũ nomẽ in plures ciuitates diffusum. Va-
lentissimas nominasse sufficiet Harios: Heluetionas: Manu-
mos: Helysios: Nahanarualos. Apud Naharualos antique
regionis lucus ostenditur: presidet sacerdos muliebri ornatu:
sed deos interp̃tatione Rhomana Castorem Polluceq; me-
morant: ei numini nomẽ alcis nulla simulacra: nullũ pegrine
supstitionis vestigiũ. vt fratres tñ vt iuuenes venerant.

Cæterũ alij super vires: qbus enumeratis paulo ante po-
pulos antecedunt: trucis insite feritati arte ac tempore lenoci-
nant nigra scuta: tincta corpa: atras ad prelia noctes legunt.
Ipsaq; formidine atq; vmbra feralis exercitus terrorem inferũt
nullo hostium sustinente nouum ac velut infernũ aspectum.
Nam primi in omĩbus prelijs oculi vincunt.

Trans ligios Gothones regnant paulo iam adductius q̃
cætere Germanorũ gentes nondũ tñ supra libertatem.

Protinus deiñ ab oceano Rugij & Lemonij oĩmq; harũ
gẽtiũ isigne: rotũda scuta: breues gladij et erga reges obseqĩ.

Suionũ hinc cĩtates ipse in oceanũ p̃ter viros armaq; clas-
sibus valent. Forma nauiũ eo differt: q vtriq; prora pãtã sp

appulsui frontem agit. nec velis ministrant. nec remos in ordinem lateribus adiungant. Solutū vt in quibusdā fluminum: & mutabile vt res poscit: hinc vel illinc remigiū.

Est apud illos & opibus honos: eo vnus imperitat. nullis iam exceptionibus: non precario iure parendi. Nec arma. vt apud cæteros germanos in ꝓmiscuo: sed clausa sub custode: & quod seruo: quia subitos hostiū incursus ꝓhibet oceanus ociosa porro armatorū manus facile lasciuiunt. Enimuero neqꝫ nobilem: neqꝫ ingenuū: ne libertinū quidem armis preponere regia vtilitas est.

Trans Suionas aliud mare pigrum: ac prope immotū. quo cingi: cludiqꝫ terrarū orbē: hinc fides: ꝙ extremus cadētis iam solis fulgor: in ortus edurat: adeo clarus vt sydera hebetet: Sonum insuper emergentis audiri: formasqꝫ deorū & radios capitis aspici persuasio adijcit illic vsqꝫ: & a fama vera tantum natura.

Ergo iam dextro Suici maris littore Aestiorū gentes adluunt quibus ritus habitusqꝫ Sueuorū: lingua Britānice propior Martem deum venerant. Insigne superstitionis formas aprorū gestant: id pro armis omniūqꝫ tutela: securū dee cultorem etiam inter hostis prestat. Rarus ferri frequēs fustiū vsus frumēta cæterosqꝫ fructus: patientius ꝙ ꝓ solita Germanorū inertia laborant: sed & mare scrutant. Ac soli oīm Succinū quod ipe Glesum vocant: inter vada atqꝫ ipo littore legunt. Nec quæ natura queue ratio gignat vt quæsitū compertūue: diu quinetiā inter cætera eiectamenta maris iacebat: donec luxuria nostra dabat nomen. Ipsis in nullo vsu. Rude legit: informe porfert: preciumqꝫ mirantes accipiūt. Succū tamen arborum esse intelligas: quia terrena quedam atqꝫ etiam volucria aīalia plerumqꝫ interlucēt. que implicata humore mox durescente materia cludantur. Fecundiora igitur nemora: lucosqꝫ: sicut orientis secretis. vbi thura balsamaqꝫ sudantur. Ita occidentis insulis; terrisqꝫ inesse crediderim; quæ vicini

solis radiis exp̄ssa atq̧ liquentia in p̄ximū mare labunt̄. Ac vi tempestatū in aduersa littora exundant. Si naturā Succini admoto igni tentes in modum tedę accendit̄: alitq̧ flāmam pinguem & olentem. Mox vt in picem resinā ve lentescit.

Suionibus Sitonū gens continuat̄ cætera similes vno differunt: q̧ femina dominat̄. In tantū nō modo a libertate sed & a seruitute degenerāt. Hic Sueuiæ fines.

Peuccinorū Venetorūq̧ & Fennorū nationes germanis an Sarmatis adscribā dubito: quanq̧ Peuccini quos q̄dam Bastarnas vocant. sermone. cultu. sede. ac domicilijs. vt Germani agunt. sordes oīm ac torpor procerū cōnubijs mixtos: nōnihil in Sarmatarū habitu fedant̄. Veneti multū ex moribus traxerūt: nam quicq̄d inter Peucinos Fennosq̧ syluarum ac montiū erigit̄: latrocinijs pererrant: hij tn̄ inter germanos pocius referunt̄: quia & domos fingunt. & scuta gestant. & pecudū vsu ac pernicitate gaudent. Que omnia diuersa Sarmatis sunt in plaustro equoq̧ iuuentibus.

Fennis mira feritas. fœda pauptas. non arma. nō equi. nō penates. victui herba. vestitui pelles. cubile humus. Sole in sagittis. spes quas inopia ferri. ossibus asperant. Idemq̧ venatꝰ viros pariter ac feminas alit. Passim eīm comitant̄: partemq̧ prędę petunt. Nec aliud infantibus ferarū hymbriūq̧ suffugium. q̧ vt in aliquo ramorū nexu cōtegant̄. huc redeant iuuenes. hoc senū receptaculū. Sed beatius arbitrant̄ q̧ ingemere agris. inlaborare domibus. suas alienasq̧ fortunas spe metuq̧ versare. Securi aduersus hoīes. securi aduersus deos. Rem difficilem assecuti sunt. vt illis ne voto quidē opus esset.

Cætera iām fabulosa Hellusios & Oxionas ora hominū voltusq̧. corpora atq̧ artus ferarū gerere. quod ego vt in compertum in medium relinquam.

FINIS.

C.C. DE SITV ET MORIBVS GERMANIAE ADDITIONES: FABVLA DEMOGORGONIS DE CREATIONE MVNDI PRAEFATIO.

p Er Demogorgoneũ memorant̃ cuncta tumultũ
Ex veteri prodiisse chao dum ventre tumeret
Forte senex totumq; ferens in corpore mundum
Distendit grauidam maturi ponderis aluum
Quod fuit eterni conceptũ ab origine mundi
Impatiensq; oneris cupidusq; reponere tandem
Pondus iners molemq; rudem se ventre p̃mentem
Indignatus ait: vacuas te profer in auras
O mundi deforme chaos superisq; pudendum
Et vos cunctarum discordia semina rerum
Ignauia in nostris quæ tanto tempore membris
Delituistis acres facientia sæpe dolores
Visceribus tumulata meis dum bella mouetis
Ite ite actutum iubeo pulchroq; decore
Condite luciflui rutilantia sydera cœli
Et me iam vestro vacuum prę̨stare tumultũ
Dum mundi fabricetis opus: quod pace perenni
Alliget eternus concordi fędere mundus
Dixit. & excutiens vterum: mox terra polusq;
Et mare fluctiuomũ liquidusq; & turbidus aer
Quiq; subest gelidę lunę nunc proximus ignis
Exierant: proprijs spacio & disiuncta figuris
Atq; lacunosas ventris liquere cauernas
Moxq; per octauã simulacra micantia spheram

Ignifluis radiata comis per quinqꝫ patentes
Zonas se totū subito explicuere per orbem
Hinc veruex & libra pares facientia noctes
E caper & cancer quæ maxima tempora luci
Et tenebris referunt & quę prolata sub axes
Signa micant cursum peragunt mox fixa diurnum
Bisqꝫ duodenas redeunt reuoluta per horas
Donaqꝫ per teneras cęperunt fundere terras
Et varijs radijs lucere per aera deorsum
Infusa virtute noua quæ semina rerum
In terre tumulata sinu cęcoqꝫ in aceruo
Digessit: iussitqꝫ suis distare figuris
Hinc tellus varijs florum redimita coronis
Arboribusqꝫ suis fructus frugesqꝫ creauit.
Atqꝫ homines pecudesqꝫ simul produxit in aruis
Hinc volucres aer piscesqꝫ receperat equor
Per mare squamigeris ducentes corpora pinnis
Hinc etiam octauo quæ sunt contraria mundo
Astra suis varijs cœperunt currere cyclis
Saturnus totumqꝫ regens qui Iupiter orbem
Et Mars qui miseras immittit sydere clades
Et Phœbus Veneri socius cithareqꝫ repertor
Mercurius: gelidę lunęqꝫ nouissimus orbis
Quæ nunc retrogrado properantia tempora motu
Impediunt tardant quæ vagas ꝓcedere causas
Et rursus statione sua fluitura moranť
Vt stabili fixoqꝫ meent sua fata tenore
Dum miscent refluo volitantia semina motu
Per varias reditura vices vt longa per euum
Compleat eterno mundus sua sæcula cursu
Illa iubente deo rapidis qui p̄sidet astris

DE SITV GERMANIAE ET MORIBVS.

Ens inuicta manet toto notissima mundo
g Terra vbi se deuexa globo demittit in arcton
Solis & algoris patiens duriq; laboris
Ingrata ignauam vitæ tolerare quietem
Indigena: haud alia ducens primordia gente
Sed cœlo producta suo demogorgonis aluus
Protulerat patulas vbi cuncta creata sub auras
Germanos vocitant Itali, graij sed adelphos
Quod fratrum soleant inter se viuere more
Nomen nobilibus quod adhuc vnerabile nostris
Pectoribus: similes ingentes corporis artus
Prodiga cui natura dedit per lactea colla
Candida proceris tollentes corpora membris
Flaua coma est flauentq; oculi flauoq; colore
Temperie iustam retinent sua membra staturam
Vox habitum mentis cum gestu & pectora prodit
Vox quæ nil muliebre sonat sed tota virilis
Martia crassiloquo testatur corda palato
Cõmune his studium venari equitare vagari
Atq; suum varias victum quesisse per artes
Vel bachum viduis crescentem iungere palis
Aruaq; quadrungo proscindere pinguia aratro
Nec patrio tepuisse solo iuuenilibus annis
Sed mox doctiloquę præcepta adiisse mineruę
Vel vaga veliferas duxisse per equora naues
Atq; suis terris varias adducere merces
Nec censere nephas animũ intendisse rapinis
Dum fera belligeri meditantur prelia martis
Atq; illum regum celsas quesisse per aulas
Quatuor ad fines quas teutonis ora coercet
Siue per Hercinię nemorosa cacumina syluę
Dentatos prosternere apros syluisq; vagantes
Aeripedes ceruos vrsosq; agitare feroces

Vnguibus accipitres trucibusq; iubere rapiñas
Tollere & euulsas dispergere in æthera plumas
Hinc animus dubijs audens se credere rebus
Nec segnis timidus quę mori roseumq; cruorem
Pro patria & charis certans effundere amicis
Atq; auidus cędis si qua vlla iniuria lesit
Quiq; fidem sancto & constanti pectora seruat
Religionis amans superumq; & cultor honesti
Et veri iustiq; tenax mens consona labris
Ficta colorate fugiens mendacia lingue

DE SIDERIBRS VERTICABILIBVS GERMANIAE.

Qualia ab Herculis memorant pectora stellis
Perseo Andromedeq; vago descendere Olympo
Fortia robustis animare & corpora neruis
Quiq; sub extremo monstratur cardine Cepheus
Vltimus algenti quem torquet circulus orbe
Nocte carens calidi dum sol stat sydere Cancri
Et Bacchi Phœbiq; decus rigidusq; Bootes
Eniochusq; suo volitans per sydera curru
Vrsa minor maiorq; trucem complexa draconem
Nunq; ceruleas subeunt quę thetyos vndas
Sydera germanas radios iaculãtur in oras

DE QVATVOR LATERIBVS GERMANIAE.

Pulcer ab occiduo quas claudit limite Rhenus
Qui pulchras rapidus alueo preterit vrbes
Et tandem externum triplici cadit ore sub equor
Nosq; a Sequanicis disiungit flumine Gallis
Vistula purpureo sed terminus extat ab ortu
Vistula Sarmaticis qui famosissimus oris
In codanum trifidis effundens faucibus ora

Hic vbi Bruteno clara est germania portu
Et capit innumeras Codonea per equora naues
Que glesum eijciunt quod succinus ore latino
Dicitur & nostris tantū reperitur in oris
Danubiusq; rapax & amicte nubibus alpes
Austrinos faciūt fines metamq; resignant
Italice Illirice Scythice & contermina genti
Solus germanas Ister sed deserit oras
Lata peregrinis inducens flumina terris
Germano concepta solo queq; Vngarus acri
Barbarus ore bibit Metanastaq; Teutonus haurit
Hic vbi nunc pulchro stat transsiluania tractu
Septenis tandem qua faucibus exit in equor
Non Nilo nec Gange minor qui maxima toto
Orbibus ex alijs memorantur flumina mundo
Sed mare Codoneum germano & nomine dictus
Oceanus fines posuit natura sub arcton
Quos vltra tria regna manent gelidusq; Britānus
Orcadibus qua cincta suis Tyle: & glacialis
Nuper Hyperboreo que inuenta est insula regi
Noruegos Dacosq; regens Suedosq; Bibaces
Vltima concreti qui cernūt sydera coeli
Estatis verisq; inopes hyememq; perennem
Perpetuasq; niues coelo patiuntur inerti
Inter quos memorant Lappones nomine dictos
Qui vitam specubus ducunt syluisq; niuosis
Venantes Madros & molles pelle Sabellos
Et nostri fugiunt rigidi commertia mundi
Congressusq; hominū nec habentes ore loquelas
Horrida barbaries rigido damnata sub axe
Atq; feris similes quorū cognoscere mores
Et ritus quis forte velit petat ille libellos
Quos de germanis nuper conscripsimus oris

Talis ad arcton nostra est germania tractu
Sauromatis vicina feris Asieq; potenti
Hic vbi se Tanais sinuoso littore voluit
Impetuosus aquis rigidis vastamq; paludem
Et matrem marium ditat glacialibus vndis
Interiora rigat terræ sed maximus albis
Qui rapidus mediam fluuius perlabitur oram
Et quantum Rhenus sic vistula distat adortus
Tandem & cimbriacũ vagus exonerat in eqũor
A Cimbris quod nomen habet quos proxima Dacis
Chersonesus habet rigidũ porrecta sub axem
Isthmos vbi geminũ sua littora pandit in equor
Oceanũ codanũq; videns vbi scandia diues
Alleces totum mittit piscosa per orbem

DE TRIBVS IVGIS ET MONTIBVS GERMANIAE.

Ed nemus Herciniũ montes & ab alpibꝰ orti
Cum ramis totam se diffudere per oram
Iamq; sub occiduum tendentes brachia solem
Hinc Austrum Boreamq; petunt Eurumq; sonorũ
Donec in Euxinum procumbant vertice Pontum
Quaq; Bizantinas angustot Bosphorus vndas
Sed tria germanię tollunt iuga maxima terræ
Verticibusq; suis feriunt vaga sydera coeli
Impositasq; ferunt nebulosis montibus arces
Et scabris latebris spumantia flumina fundunt
Primũ est immani dorso quod spectat in arcton
Germanos Gallosq; videns Italosq; potentes
Quod Rheni Rodaniq; parens Eniq; sonantis
Quod veteres prisco dixerunt nomine adulam
Atq; suis longis ramis nunc procreat alpes
Hic vbi cum rapidis Athesis se concitat vndis
Adriaco miscere salo Venetisq; superbis

Dicere germano q̄ dedant colla tyranno
Ast aliud carpathus habet qui spectat in Eurum
Auspicium nostris niueo dans vertice terris
Quem Sueuum in priscis memini dictum esse libellis
Qui cupreq̄ aureq̄ scatens: varijsq̄ metallis
Pannoniam largo locupletat munere gentem
Hercinniumq̄ iugū medio Germania tractu
Erigit & multis dispargit cornua terris
Ex quibus ingenti dorso stans pinifer atrum
Tollit in astra caput liquidoq̄ a vertice quattuor
Quattuor ad mundi fundit vaga lumina partes
Menus in occiduum festinat currere Rhenum
Et Sala qui Drusi gestat preclara trophea
Algentes petit albis aquas: Nabus exit in Austrum
Egra sed eoos flectit sua cornua in ortus
Et secum Herciniā trahit alto vertice syluam

DE TRACTV HERCINIAE SYLVAE PER GERMANIAM.

Ve varijs porrecta plagis nunc vasta sub arcton
q Inq̄ Eurum zephirūq̄ suis cum saltibus errans
Explicat immensos annoso robore lucos
Relligione sacros veteriq̄ ex more verendos
Qui Druidum dense per opaca sylentia syluę
Plurima magnificis seruant cenobia tectis
Que diti nigris operantur sacra cucullus
Vallibus irriguis constructa vbi murmure blando
Vnda sonans placidos inducit corpore somnos
Sed transrhenanas vbi sylua reliquerit oras
Tendit ad innumeras germano sanguine gentes
Per Sueuos Caucosq̄ feros madidosq̄ Sicambros
Algionesq̄ truces Rheniq̄ ad fluminis ortum
Perq̄ lacus geminos candentes preterit alpes

Elaecijs porrecta iugis durisqꝫ Cherascis
Vindelicos Rhetosqꝫ petens & norica rura
Perqꝫ lacus plures capientiū ab alpibus vndas
Boiorum deserta petit rursusqꝫ sub arcton
Brachia longa iacit Sueuos Francosqꝫ Turo gos
Circuit. obnobios montes qui particula alpium &
Saxonicisqꝫ reducta plagis Phrisijsqꝫ bubulcis
Vissegothis Ostroqꝫ gothis Cimbrisqꝫ vetustis
Donec Germanum prope tangat saltibus equor
Ast vbi spumiferi fontes contexerit Histri
Austriacas aditura plagas Ceciumqꝫ comantem
Qui dum nubigeras radicem accepit ad alpas
Quas Carnus Stiriusqꝫ tenet Slauusqꝫ bilinguis:
Hic vbi Danubius positurus nomina ponto
Proxima Dalmaticæ radit confinia terræ
Sed longum Austriacas dorsum protendit in oras
Quod tandem rapido calua fronte imminet Istro
Vnde sibi totum sunt nomina nota per orbem
Hunc silua obliquis ramis & collibus atris
Integit atqꝫ feris foliosa cubilia sternit
Siluiferūqꝫ caput nemorasa vertice vestit]
Sylua prius late bauaras sed sparsa per oras
Ante sub Austriacas quam tēdat brachia terras
Obliqua ad vilsi protendens cornua ripas
Vilsus in histrinis qui tandem perditur vndis
Ast vbi per Bauaros ingentia cornua flexit
Mox Francos Turgosqꝫ petit Bemosqꝫ feroces
Tanqꝫ natiuo claudit quos vndiqꝫ muro
Quos medio nutrit bellax Germania tractu
Pingue solum frugumqꝫ ferax syluæqꝫ perennis
Plurima Germanis quę emittit flumina terris
Albin Oderam quę nigra fuit memorata vetustis

Quos vbi deseruit carpathi culmina spectans
Marcomanes Gepidasq; petit Iasigesq; potentes
Hic vbi nunc cultis est transsiluania terris
Moribus almanis gentem linguaq; creauit
Inde iterum vasto diffundit cornua flexu
Visburgos Sabocosq; petens durosq; Gelonos
Quaq; manet pulchro diues iam Prussia portu
Sarmaticis obducta plagis quosq; vltimus orbis
Angulus abscondit Agatyrsos limite claudit
Ad Tanais fontes Rypheoq; in vertice late
Diffusa & fines Europe vasta pererrans
Diuersasq; feras volucresq; in saltibus abdens
Permasouina truces abscondens rura visontes
Proinde metalliferos extollens vndiq; montes
Argentiq; auriq; ferax varijsq; metallis
Plurima perpetuis effundens munera venis
Fornacesq; cauas raqidus quibus estuat ignis
Quem fouet excussis ventosis follibus aura
Quas circum valido se tollit malleus ictu
Qem rapidis leuat vnda rotis & machina molis
Ingenti sonitu ferit astra volantia coeli
Brontis opus steropisq; gerens liquefacta metalla
Extendit varias vbi ferri lamina formas

DE QVALITATE TELLVRIS PER GERMANIAM.

t Erra hominũ pecudumq; ferax queq; vbere gleba
Spiciferam cererem multo cum fenore reddit
Pascua florigeris extendens pinguia pratis
Ingentesq; lacus varias vastasq; paludes

Et fluuios varios sapido qui pisce redundant
Collibus Apricis agrisq; & montibus altis
Plurima vitiferi qui fundit munera bachi
Vicino iam sole nouo qui sydere leto
Proximior nostris infundit lumina terris
Hinc varij cultus cultisq; in moenibus vrbes
Mitior & populus Germano nascitur orbe
Explosa ruditate fera quam Barbarus olim
Syluicula in rigttis seruabat saltibus ortus
Illa superficies Germanis traditur oris
Que mihi his quinos fuerat lustrata per annos
Quam syluis fluuijsq; suis & montibus altis
Et varijs populis vario & discrimine lingue
Syderibusq; suis deus & natura creauit

EX LIBRO. C. C. DE SITV ET MORIBVS NORINBERGE DE HERCINIE SYLVAE MAGNITVDINE ET DE EIVS IN EVROPA DEFINITIONE ET POPVLIS INCOLIS:

Ed prius q; de vrbis situ dicamus: non incommode putaui aliquid de Hercinia sylua inserere quandoquidem pro obscuritate rerum Germaniæ: partimq; itinerū & peregrinationū difficultate: partim etiam ignauia & nostrorum hominū inertia: quibus illa res: hoc est nature maiestatē inquirere: ludibrio est a nullo hactenus scriptore hunc locum plene absolutū reperio. Id

ego non inficiandũ litterarũ studiosis futurũ spero. Si ita vt illam labore & cura nostra aliquot annis ꝑmensi sumus hic breuiter absoluemus: nō sine maliuolorũ obtrectationibus: eorũ etiam qui se summas sapientie partes attigisse arbitrãt: vano nos quodã & vētoso spiritu: parumq̄ stabili anĩo Vlixis errore teneri cauillantes. Ego aũt inter difficiles illos peregrinationũ mearũ labores quę peculiũ meũ bonamq̄ corporis valitudinē non mediocriter attriuerant & imminuerãt eo oēm animi cogitatũ cōuerti (in eã sane spem adductus) vt si non patrianis & germanis meis: qui (vt Cornelij verbum est hospitibus tantũ fauent) placerē: externis tamen & doctis hoĩbus ad maius aliquid excludendũ: laboriosa illa mea doctrina occasio et inuitamentũ esset: Imperitorũ illorꝫ & barbarorũ hominũ iudicia de nostris rebus: perinde ac se britantiũ gustũ existimans: neq̄ dignos de quibus aliq̄s sermo habendus sit. Eos igitur cōgerones & verberones ab honestis litteris & eorũ cultoribus (vt eorum verbo vtar) excōmunicamus & cum sua ignorantia relinquamus.

e St sylua in Europa quã in Boream spectat. quæ se Rheni: Danubij: Albis: Visurgi: & Odere (quē Sueuũ & Guttulam a priscis vocatũ reperio) vistulcq̄ & aliorũ inclytũ animũ parentem iactat: Grecis Latinisq̄ memorata scriptoribus: hanc Germani per quorũ fines se maxime extendit Herciniã a pice (quã patria lingua hartze vocant) dixere. Hæc igĩt vt Thaurus se per Asiam: & Atlas per Affricam: ita illa se per vniuersam Europam spargens. In gallię finibus ab Ardenna sylua: quæ & hoc nomine hodie gaudet initiũ originēq̄ sumens: dein per Germaniam et Sarmatiã in vltimũ Europe angulũ: & in ip̄os celi vertices sempitnis iugis cōcreatisq̄ mũdo roboribꝫ se ꝓpagat: vbi transrhenanas vrbes Friburgiũ: Paduã: Heidelbergam: Franconofordiãq̄ Meni attingerit diuersa noĩa sibi cōsciscit

a Rheniq; ripis ingentes saltus: immanes truceſq; veteri reli-gione lucos per innumeros Germaniæ & Sarmatię populos efficit: quos nos hic summatim perstringemus. A Friburgo igitur priscię opido in ortum & septentrionem: vasto & per-petuo tracto occursantes inter se colles excipiens & implicãs: hinc ad Rheni lacus & in ipsis radicibus alpiũ positos: Rhe-tos Vindelicosq; attingit circa Enum: Licum: et Isarum lon gissimo dorso ad Danubij vsq; ripas porrecta: rariore tamẽ & humiliore virgulto: vt a freqnti habitatore excisa est Fri-singũ: Ratisponam: Patauium: Noricas vrbes: ipmq; Ce-cium: qui & mons caluus Norici terminũ: & Viennam Pã-nonię obumbrãs. Illic ad fontem Danubij & Necari per to-tam Sueuiam se late vasteq; diffundens. Nigram syluã: quæ & Bacenis a maioribus dicta est efficit. vt quæ illa centum olim plagis. ita hodie centum haud cõtemnendis Sueuię vr bibus referta est: donec ad Eychistodiũ vsq; vrbem (a quer-ceto sylue nomĩatam) Almoniq; amnis ripas attingat: quas aliquamdiu sequens donec circa fauces Danubianas ab his p Norlubergensiũ arenas: & trans Danubianũ noricũ Herci-nio iugo (quę pars Germaniæ editior est) ingenti & eterno dorso comitat̃. A quo hoc est a pinifero monte. vt ille quat-tuor inclytos & dites amnes ĩtra spacium duum ferme mili-um passuum nõ sine admiratione & naturę maiestate effun dit. Ita ab eo monte amniũ & syluarum parente quattuor ra-mos veluti ĩmania cornua in diuersas orbis partes porrigit: versus arcton per Curiones cum Sala fluuio (qui in Albin defertur) in Turogos: ad zephirum cum Meno bachifero in Francos: quo tractu sylua cum amne ꝓgrediens: mcx no-men a collibus qua se in leuam fastigiat accipit fiãciscẽq; Ste-gerwalt: id est ardua sylua dicitur. Deinde vbi propior Rhe-no Menus factus est: vetustissima Herbipoli Francorũ me-tropoli irrigata: vnde & nobis origo est: ad Mildenburgum

oppidum suis ripis sylvestribus sylue duo nomina imponit: vt dicemus. Ab Euro autem cum Egra fluuio: Nabo per Noricum trans Danubianũ fluente: in Bohemos se erigit: Quos cum vndiq; veluti natiuo muro cinxerit ad septentrionalia eius Albin & Oderam emittit: Ad meridionale & orientale eius latus Marcomannos & Quados attingens: & ab his in Carpathum Germaniæ caput: qui & Sueuus est consurgens Iasigibus: Bastarnis: Dacis: Getisq; contermina gentibus: Sed ad Carpathi montis radices reducto in septentrionẽ impetu supra Vistulę & Oderę Memuli Tibisti Nestri: Boristhenis & Tumiri & Tanais: qui Europæ & Asiæ limes: fontes per Sarmatiam Europę: per Agatyrsos: & Sauromatas. id est Poloniam: Lytuaniam: Masouiam: Brussiam: Liuoniam immenso spacio & infinito tractu ad Europe vsq; fines diuagatur: cum ipso terrarum orbe desinens. & is quidem orientalis eius tractus a Rheno est.

Nunc septentrionalem prosequamur. Ab Heidelberga igitur Palatini Rheni regia: vbi Cattos a Cheruscis & Francos a Sorabis diuidit: Oddonis sylua ab incolis dicit. siue ex Oddonis imperatoris donatione Amberbacensis cenobij: siue ex loco non ignobili Oddonohaim: vbi Oddo in venationibus pernox agebat. Ex altera autem Meni ripa: vbi Franconofordiam & Astiburgiũ vrbes montesq; e regione Maguntinę vrbis: quæ prima sculpsit solidos ere caracteres & versis docuit scribere literis: attingit: ab abundantia picis germanicę Speiszhart: hoc est Picearia sylua dicitur: ibiq; vastissime se iterum dilatans: donec flexo in septentrionem tergo in Obnobos: qui & piam particula sunt: & Cattorum seu Hassiæ montes: & ab his vsq; ad Sicãbros: hoc est Ghelrenses longis lateribus obtenditur. Quo etiam in loco Tribochos a tribus quercubus antiqua relligione nymphis consecratis includit.

Qui cum Germani in Galliam erumperent. In altera Rheni ripa expulsis Gallis consederunt Tribotesq corrupto vocabulo: qui etiam & Argentinenses nominati sunt.

Verum vbi se sylua: vt diximus per Cattos & Obnobios: et Bussactores: quorum vetus: & in hunc vsq diem nomē & familia extat: extēderit mox Buchoniam regionem a proceritate Phagorum dictam apud insigne Druidum Cenobium Fuldam attingit.

Ab his ad Visurgi & Vidri: Amasi & Sale fontes in Saxones ad Chrsariā: Alberstodium & Brunsuigum clarissimas vrbes se reflectit versus septentrionem & oceanum nostrum: quamuis gentes ibi etiam sine arbore viuant: longe: lateq vastis solitudinibus diffusa: vbi etiam veteris sui vocabuli significationem adhuc seruat.

Ab hisq iterū in Turogos & Sorabos se recuruans: inclitamq vrbem a nomine suo Hercinio Fordiam dictam: preteriens donec in Hercinium iugum: aquo tantam peregrinationem fecerat ingenti fronte & cornu se attollat. Opulentas vndiq vrbes quindecim publicis gymnasijs ornatas: ditesq populos. Arces aereas & inexpugnabiles argenti & auri: vniuersiq generis metalli diuites: & inexhaustas venas: montibus Iaspide & diuerso marmorū genere: Cristalloq vulcanias: Glesarias: Picearias: Vitriarias: & Carbonarias: Ciclopū officinas: quarū & in plurimū Hormbergenses ciues domini sunt habēs. Salis & etiam fontes: & subterraneis montibus sale lapideo veluti saxo concretis. Fluuijs etiam margaritarū & auri feracibus: hoc efficit vt syluę: sicut & terrę nō eadē apud oēs gentes facies sit: vt em̄ illa nitrum glebā sabulū: arenā ve solo strauerit: ita versus septētrionē maxīe taxū & pinū pducit: obscuris vallibus sonoris torrētibus interstrepētibus: per saxa se pcipitātibus parū lucida inferni speciē pbens. Versus me

ridiẽ aũt q̃rcuũ magis & vibarnis fagoq́ꝫ fida vt ita saxea et lapidosa est maxime ad Rhenũ: Necarũ: Menum: & Danubium. Pecorũ autem & nobiliũ ferarũ in ea ingens & inumerabilis copia. Armenta etiam equorũ multa quæ publice alunt nullo mortali opere contacti. Termaiũ etiam & saluberrimarũ aquarũ fontes: maxime vbi Rhenum attingit. Lacus etiam vastos inexclusos & perpetuos piscososq́ꝫ: et diuerso genere pisciũ scatentes: vt sigillatim in Germania dicemus. De volucribus autem vt apud grauissimos auctores est nihil cõpertũ habeo. Multa em̃ desijsse que hodie non sunt: & multa renasci in rerum natura: qua olim nõ fuerunt noua cœlestium corporũ (si quid in mundo nouũ aliq̃d emergere potest) cõfiguratione crediderim. Sed nihil in hac sylua Druidum cenobijs illustrius est. Genus illud philosophorũ apd' Gallos grecanice viuentium erat quos

id est a quercubus nomĩauere. Inter quos vt ab illis antiq̃tus oracula effundi credebant. Ita illi veluti oraculorũ & sortiũ interp̃tes tales cõsedebant: quales nudius vidimus: dũ Ioãnes Tolophus: vir summa eruditione & ingenio nos in patriã suam ad radices Piniferi secum adduceret: hic dum forte in cenobiũ diuertissemus: ymagines lapideas sex vetustissimo saxo ad fores templo parieti insertas cõspeximus. Septem pedum singule: nudis pedibus capita intecti: græcanico pallio & cucullato: pulaq́ꝫ & barba ad inguina vsq́ꝫ promissa & circa naris fistulas bifurcata in manibus liber & baculus diogenicus seuera fronte & tristi supercilio obstipo capite figentes lumina terris. Hij quondã apud gallos (siue interp̃tande religiõis siue solitudinis gratia quo expeditiores ĩ inquirẽdis rerum causis essent) in nemoribus & saltibus cõsedere: multitudineq́ꝫ vulgi ad se pellexere. Postea aũt q̃ꝫ Tyberius cæsar ipos ꝓpter factiones quarũ duces erãt gallijs cedere iussisset illi in germaniã cõmigrauere: & sub Karolo: Arnolpho: &

Ottonibus christianã religionẽ interp̃tantes: totam Herciniã in amenis & irriguis vallibus: a quibus cenobiorũ nomina sunt occupauere. Qui nũc diuitijs & opibus ita creuere: vt regibus & principibus non inferiores sint: seu luxu: seu arma cõsideres. Multi ex his. vt diuitijs & vrbibus aucti fuissent: & vt illis dinastina cõiungerent: excusso religionis seuerioris iugo abiectoq; cucullo: quẽ adhuc statis ãni temp̃ibus ferũt licentioris vite habitu populatiter viuere ceperunt. Cadit adhuc apud Francos nũmigenus: apud quos Burcadus & Kylianus Britãni a qua religio ortum habuit docuerant: qđ a Druidũ nomine Druidẽsues dicit̃. Magna ꝑfecto Græcis nunc & sempiterna nobis gratia habenda est. Qui populum olim efferũ: & quem nulla arma domare vnquã potuerunt: Hunc illi religione & vitẽ sanctitate ad mitiora studia & ingenia cõuerterũt: & qui primus in nemoribus & syluis vagi iam per illas in cetum & societatem cõgregati clarissimo imperio: sanctis legibus: & optimis moribꝫ ꝓbe degunt. Ceterum sylua ip̃a trans Vistulam visontes: quorũ venatio Sarmatis. vt in Germania dicemus gl'iosa & vros habet. Sed in Masouię tm̃ finibus: a qua impator Fridericus tertius maternum genus duxit. Montes etiã in Friderici Saxonię principis terra qui Vesuuũ & Ethnam sempiternis ignibus imitant̃. Illud aũt in eius nemoris mõtibus qui ab alpibꝫ vt diximus per Germaniã & Sarmatiã ꝑpetuo dorso in Carpathũ vsq; excurrũt: mira naturę ꝓuidentia accidit: vt flumina a media illorũ spina decidẽtia. Hic in oceanũ & sinũ Codonũ a Gothis accolis dictũ p̃cipitent̃. Hinc per Danubiũ in Pontũ se euoluãt: tantę terrę sæpius angustia: vt q̃dam arces & rusticorum casule: dum imbres suscipiũt in diuersa maria (sicut in apẽnino fit) ab vno tecto trãsmittant̃. Karolus magnus dũ apud Francos ageret pulcerrimũ facinus (Herculem & Xerxem æmulaturus,) aĩo agitauerat: dum psuasum sibi fuerat posse percomode de Rheno in Danubiũ nauigare; & perin.

de ab Euxino in exterñũ oceanũm copias traijcere: si in Regnesum & Almonũ fluuios: qui decem milibus tm̃ distāt: eiusmodi fossa duceret: quæ esset nauium capax. Confestim rex cum omniũ militũ multitudine in eo labore totum autũni tempus cõsumpsit. Ductaqꝫ est fossa cuius vestigia adhuc cernimus duorũ milium passuũ lõgitudine: & tricentorũ pedum latitudine: sed inuanũ labor om̃is cessit. Nam ꝓpter inges pluuias: & terra quę fabulosa erat opus fieri non potuit: ꝙtum em̃ terre a militibus interdiu egestum erat. tm̃ noctib9 humo iterũ relabente subsidebat. Accessit ad tam pulcerrimi operis retardationem omimoda & vltima Saxonũ defectio. Hac igitur sylue digestione: definita eius qdem longitudo in Europe finibus a Mosa Gallię fluuio in Tanais vsqꝫ fontes accipienda est latitudine eius ab Alpibus in oceanũ ferme Germanicũ porrecta. Miliaria si quis rem curiosius inquirere velit: ex supputatione cœlestiũ circulorũ & graduũ colligat: in quo tractatu: hoc est septentrionali tres nobilissimas gentes: Sueuos: Frãcos: & Bemos: sylua suis saltibus claudit. Moribus tamen & lingua: religioneqꝫ differentes. Regiones ipe admodũ lete & optime: perẽnibusqꝫ fontibus & fluminibus impedite. Gentes ipe pugnaces regum & imperatorũ nostrorũ parentes & nutrices facileqꝫ gestarũ rerum glĩa hodie inter cæteros germaniæ populos & principes ipe per Herciniam & eius colles in morem Thessalicorũ tempe vndiqꝫ circũsepte intus glebulente vini & frugum feraces. De qbus in Germania nostra illustrata: quę ad Topographiam attinere visa sunt diffusius scripsimus.

FINIS.

Neolatini — Berosus

Ab.